

# ZAKON

## O OSNOVAMA SISTEMA OBRAZOVANJA I VASPITANJA

("Sl. glasnik RS", br. 72/2009)

### I OSNOVNE ODREDBE

#### Predmet zakona

##### Član 1

Ovim zakonom uređuju se osnove sistema predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja, i to: principi, ciljevi i standardi obrazovanja i vaspitanja, način i uslovi za obavljanje delatnosti predškolskog vaspitanja i obrazovanja, osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja, vrste programa obrazovanja i vaspitanja, osnivanje, organizacija, finansiranje i nadzor nad radom ustanova obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: ustanova), kao i druga pitanja od značaja za obrazovanje i vaspitanje.

Termini izraženi u ovom zakonu u gramatičkom muškom rodu podrazumevaju prirodni muški i ženski rod lica na koje se odnose.

#### Obrazovanje i vaspitanje

##### Član 2

Sistem obrazovanja i vaspitanja obuhvata predškolsko vaspitanje i obrazovanje, osnovno i srednje obrazovanje i vaspitanje i predstavlja sastavni deo ukupnog učenja tokom celog života svih građana u Republici Srbiji.

Obrazovanje i vaspitanje ostvaruje se uz poštovanje opštih principa obrazovanja i vaspitanja, ostvarivanjem ciljeva i standarda obrazovanja i vaspitanja.

#### Opšti principi sistema obrazovanja i vaspitanja

##### Član 3

Sistem obrazovanja i vaspitanja mora da obezbedi za svu decu, učenike i odrasle:

- 1) jednako pravo i dostupnost obrazovanja i vaspitanja bez diskriminacije i izdvajanja po osnovu pola, socijalne, kulturne, etničke, religijske ili druge pripadnosti, mestu boravka, odnosno prebivališta, materijalnog ili zdravstvenog stanja, teškoća i smetnji u razvoju i invaliditeta, kao i po drugim osnovama;
- 2) kvalitetno i uravnoteženo obrazovanje i vaspitanje, zasnovano na tekovinama i dostignućima savremene nauke i prilagođeno uzrasnim i ličnim obrazovnim potrebama deteta, učenika i odraslog;
- 3) obrazovanje i vaspitanje u demokratski uređenoj i socijalno odgovornoj ustanovi u kojoj se neguje otvorenost, saradnja, tolerancija, svest o kulturnoj i civilizacijskoj povezanosti u svetu, posvećenost osnovnim moralnim vrednostima, vrednostima pravde, istine, solidarnosti, slobode, poštenja i odgovornosti i u kojoj je osigurano puno poštovanje prava deteta, učenika i odraslog;

4) usmerenost obrazovanja i vaspitanja na dete i učenika kroz raznovrsne oblike nastave, učenja i ocenjivanja kojima se izlazi u susret različitim potrebama učenika, razvija motivacija za učenje i podiže kvalitet postignuća;

5) jednake mogućnosti za obrazovanje i vaspitanje na svim nivoima i vrstama obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa potrebama i interesovanjima dece, učenika i odraslih, bez prepreka za promene, nastavljane i upotpunjavanje obrazovanja i obrazovanje tokom celog života;

6) osposobljenost za rad učenika i odraslih usklađenu sa savremenim zahtevima profesije za koju se pripremaju.

Sistem obrazovanja i vaspitanja svojom organizacijom i sadržajima obezbeđuje i:

1) efikasnu saradnju sa porodicom uključivanjem roditelja, odnosno staratelja radi uspešnog ostvarivanja postavljenih ciljeva obrazovanja i vaspitanja;

2) raznovrsne oblike saradnje sa lokalnom zajednicom i širom društvenom sredinom kako bi se postigao pun sklad između individualnog i društvenog interesa u obrazovanju i vaspitanju;

3) efikasnost, ekonomičnost i fleksibilnost organizacije sistema radi postizanja što boljeg učinka;

4) otvorenost prema pedagoškim i organizacionim inovacijama.

U ostvarivanju principa, posebna pažnja posvećuje se:

1) pravovremenom uključivanju u predškolsko vaspitanje i obrazovanje;

2) adekvatnoj pripremljenosti za školsko učenje i za prelazak na više nivoe obrazovanja i vaspitanja;

3) mogućnosti da učenici i odrasli sa izuzetnim sposobnostima (talentovani i obdareni), bez obzira na sopstvene materijalne uslove imaju pristup odgovarajućim nivoima obrazovanja i ustanovama, kao i identifikaciji, praćenju i stimulisanju učenika sa izuzetnim sposobnostima, kao budućeg naučnog potencijala;

4) mogućnosti da deca, učenici i odrasli sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, bez obzira na sopstvene materijalne uslove imaju pristup svim nivoima obrazovanja u ustanovama, a lica smeštena u ustanove socijalne zaštite, bolesna deca i učenici - ostvaruju pravo na obrazovanje za vreme smeštaja u ustanovi i tokom bolničkog i kućnog lečenja;

5) ostvarivanju prava na obrazovanje, bez ugrožavanja drugih prava deteta i drugih ljudskih prava.

## **Ciljevi obrazovanja i vaspitanja**

### **Član 4**

Ciljevi obrazovanja i vaspitanja jesu:

1) pun intelektualni, emocionalni, socijalni, moralni i fizički razvoj svakog deteta i učenika, u skladu sa njegovim uzrastom, razvojnim potrebama i interesovanjima;

2) sticanje kvalitetnih znanja i veština i formiranje vrednosnih stavova (u daljem tekstu: znanja, veštine i stavovi), jezičke, matematičke, naučne, umetničke, kulturne, tehničke, informatičke pismenosti, neophodnih za život i rad u savremenom društvu;

3) razvoj stvaralačkih sposobnosti, kreativnosti, estetske percepcije i ukusa;

- 4) razvoj sposobnosti pronalaženja, analiziranja, primene i saopštavanja informacija, uz vešto i efikasno korišćenje informaciono-komunikacionih tehnologija;
- 5) osposobljavanje za rešavanje problema, povezivanje i primenu znanja i veština u daljem obrazovanju, profesionalnom radu i svakodnevnom životu;
- 6) razvoj motivacije za učenje, osposobljavanje za samostalno učenje, učenje i obrazovanje tokom celog života i uključivanje u međunarodne obrazovne i profesionalne procese;
- 7) razvoj svesti o sebi, samoinicijative, sposobnosti samovrednovanja i izražavanja svog mišljenja;
- 8) osposobljavanje za donošenje valjanih odluka o izboru daljeg obrazovanja i zanimanja, sopstvenog razvoja i budućeg života;
- 9) razvoj ključnih kompetencija potrebnih za život u savremenom društvu, osposobljavanje za rad i zanimanje stvaranjem stručnih kompetencija, u skladu sa zahtevima zanimanja, razvojem savremene nauke, ekonomije, tehnike i tehnologije;
- 10) razvoj i praktikovanje zdravih životnih stilova, svesti o važnosti sopstvenog zdravlja i bezbednosti, potrebe negovanja i razvoja fizičkih sposobnosti;
- 11) razvoj svesti o značaju održivog razvoja, zaštite i očuvanja prirode i životne sredine, ekološke etike i zaštite životinja;
- 12) razvoj sposobnosti komuniciranja, dijaloga, osećanja solidarnosti, kvalitetne i efikasne saradnje sa drugima i sposobnosti za timski rad i negovanje drugarstva i prijateljstva;
- 13) razvijanje sposobnosti za ulogu odgovornog građanina, za život u demokratski uređenom i humanom društvu zasnovanom na poštovanju ljudskih i građanskih prava, prava na različitost i brizi za druge, kao i osnovnih vrednosti pravde, istine, slobode, poštenja i lične odgovornosti;
- 14) formiranje stavova, uverenja i sistema vrednosti, razvoj ličnog i nacionalnog identiteta, razvijanje svesti i osećanja pripadnosti državi Srbiji, poštovanje i negovanje srpskog jezika i svog jezika, tradicije i kulture srpskog naroda, nacionalnih manjina i etničkih zajednica, drugih naroda, razvijanje multikulturalizma, poštovanje i očuvanje nacionalne i svetske kulturne baštine;
- 15) razvoj i poštovanje rasne, nacionalne, kulturne, jezičke, verske, rodne, polne i uzrasne ravnopravnosti, tolerancije i uvažavanje različitosti.

## **Opšti ishodi i standardi obrazovanja i vaspitanja**

### **Član 5**

Opšti ishodi obrazovanja i vaspitanja rezultat su celokupnog procesa obrazovanja i vaspitanja kojim se obezbeđuje da deca, učenici i odrasli steknu znanja, veštine i vrednosne stavove koji će doprineti njihovom razvoju i uspehu, razvoju i uspehu njihovih porodica, zajednice i društva u celini.

Sistem obrazovanja i vaspitanja mora da obezbedi sve uslove da deca, učenici i odrasli postizu opšte ishode, odnosno budu osposobljeni da:

- 1) usvajaju i izgrađuju znanje, primenjuju i razmenjuju stečeno znanje;
- 2) nauče kako da uče i da koriste svoj um;
- 3) identifikuju i rešavaju probleme i donose odluke koristeći kritičko i kreativno mišljenje;

- 4) rade efikasno sa drugima kao članovi tima, grupe, organizacije i zajednice;
- 5) odgovorno i efikasno upravljaju sobom i svojim aktivnostima;
- 6) prikupljaju, analiziraju, organizuju i kritički procenjuju informacije;
- 7) efikasno komuniciraju koristeći se raznovrsnim verbalnim, vizuelnim i simboličkim sredstvima;
- 8) efikasno i kritički koriste nauku i tehnologiju, uz pokazivanje odgovornosti prema svom životu, životu drugih i životnoj sredini;
- 9) shvataju svet kao celinu povezanih sistema i prilikom rešavanja konkretnih problema razumeju da nisu izolovani;
- 10) pokreću i spremno prihvataju promene, preuzimaju odgovornost i imaju preduzetnički pristup i jasnu orijentaciju ka ostvarenju ciljeva i postizanju uspeha.

Ostvarivanje opštih ishoda obrazovanja i vaspitanja obezbeđuje se ukupnim obrazovno-vaspitnim procesom na svim nivoima obrazovanja, kroz sve oblike, načine i sadržaje rada.

Standardi obrazovanja i vaspitanja obuhvataju:

- 1) opšte i posebne standarde znanja, veština i vrednosnih stavova učenika i odraslih (u daljem tekstu: opšti i posebni standardi postignuća);
- 2) standarde znanja, veština i vrednosnih stavova (u daljem tekstu: kompetencije) za profesiju nastavnika i vaspitača i njihovog profesionalnog razvoja;
- 3) standarde kompetencija direktora, prosvetnog inspektora i prosvetnog savetnika;
- 4) standarde kvaliteta udžbenika i nastavnih sredstava;
- 5) standarde kvaliteta rada ustanove.

Standardi postignuća jesu skup ishoda obrazovanja i vaspitanja koji se odnose na svaki nivo, ciklus, vrstu obrazovanja, obrazovni profil, razred, predmet, odnosno modul.

Opšti standardi postignuća utvrđuju se na osnovu opštih ishoda obrazovanja i vaspitanja po nivoima, ciklusima i vrstama obrazovanja i vaspitanja, odnosno obrazovnim profilima.

Posebni standardi postignuća utvrđuju se prema razredima, predmetima, odnosno modulima, na osnovu opštih ishoda obrazovanja i vaspitanja i opštih standarda postignuća.

Za učenika kome je usled socijalne uskraćenosti, smetnji u razvoju, invaliditeta i drugih razloga to potrebno, posebni standardi postignuća mogu da se prilagođavaju svakom pojedinačno, uz stalno praćenje njegovog razvoja.

Za učenika sa izuzetnim sposobnostima posebni standardi postignuća mogu da se prilagođavaju svakom pojedinačno, uz stalno praćenje razvoja.

## **Pravo na obrazovanje i vaspitanje**

### **Član 6**

Svako lice ima pravo na obrazovanje i vaspitanje.

Građani Republike Srbije jednaki su u ostvarivanju prava na obrazovanje i vaspitanje, bez obzira na pol, rasu, nacionalnu, versku i jezičku pripadnost, socijalno i kulturno poreklo, imovno stanje, uzrast, fizičku i psihičku konstituciju, smetnje u razvoju i invaliditet, političko opredeljenje ili drugu ličnu osobinu.

Lica sa smetnjama u razvoju i sa invaliditetom imaju pravo na obrazovanje i vaspitanje koje uvažava njihove obrazovne i vaspitne potrebe u redovnom sistemu obrazovanja i vaspitanja, u redovnom sistemu uz pojedinačnu, odnosno grupnu dodatnu podršku ili u posebnoj predškolskoj grupi ili školi, u skladu sa ovim i posebnim zakonom.

Lica sa izuzetnim sposobnostima imaju pravo na obrazovanje i vaspitanje koje uvažava njihove posebne obrazovne i vaspitne potrebe, u redovnom sistemu, u posebnim odeljenjima ili posebnoj školi, u skladu sa ovim i posebnim zakonom.

Strani državljani i lica bez državljanstva imaju pravo na obrazovanje i vaspitanje pod istim uslovima i na način propisan za državljane Republike Srbije.

## **Obavljanje delatnosti**

### **Član 7**

Delatnost obrazovanja i vaspitanja obavlja ustanova.

Na osnivanje i rad ustanove iz stava 1. ovog člana primenjuju se propisi o javnim službama.

Način obavljanja delatnosti obrazovanja i vaspitanja propisan je ovim zakonom i posebnim zakonima u oblasti obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: poseban zakon).

## **Obavljanje obrazovno-vaspitnog rada**

### **Član 8**

U ustanovi obrazovno-vaspitni rad obavljaju: nastavnik, vaspitač i stručni saradnik.

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik jeste lice koje je steklo odgovarajuće visoko obrazovanje:

1) na studijama drugog stepena (diplomske akademske studije - master, specijalističke akademske studije ili specijalističke strukovne studije) u skladu sa Zakonom o visokom obrazovanju ("Službeni glasnik RS", br. 76/05, 100/07 - autentično tumačenje i 97/08), počev od 10. septembra 2005. godine;

2) na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine, po propisu koji je uređivao visoko obrazovanje do 10. septembra 2005. godine.

Izuzetno, nastavnik i vaspitač jeste i lice sa stečenim odgovarajućim visokim obrazovanjem na studijama prvog stepena (osnovne akademske, odnosno strukovne studije), studijama u trajanju od tri godine ili višim obrazovanjem.

Lice iz st. 2. i 3. ovog člana mora da ima obrazovanje iz psiholoških, pedagoških i metodičkih disciplina stečeno na visokoškolskoj ustanovi u toku studija ili nakon diplomiranja, od najmanje 30 bodova i šest bodova prakse u ustanovi, u skladu sa Evropskim sistemom prenosa bodova.

U obavljanju obrazovno-vaspitnog rada nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku mogu da pomažu i druga lica, u skladu sa ovim zakonom.

Lice iz st. 1. i 5. ovog člana, kao i drugi zaposleni u ustanovi dužni su da svojim radom i ukupnim ponašanjem poštuju opšte principe obrazovanja i vaspitanja i doprinose ostvarivanju ciljeva obrazovanja i vaspitanja, opštih i posebnih standarda postignuća i razvijanju pozitivne atmosfere u ustanovi.

## **Upotreba jezika**

### **Član 9**

Obrazovno-vaspitni rad ostvaruje se na srpskom jeziku.

Za pripadnike nacionalne manjine obrazovno-vaspitni rad ostvaruje se na maternjem jeziku. Izuzetno on može da se ostvaruje i dvojezično ili na srpskom jeziku, u skladu sa posebnim zakonom.

Obrazovno-vaspitni rad može da se izvodi i na stranom jeziku, odnosno dvojezično, u skladu sa ovim i posebnim zakonom.

Obrazovno-vaspitni rad za lica koja koriste znakovni jezik, odnosno posebno pismo ili druga tehnička rešenja, može da se izvodi na znakovnom jeziku i pomoću sredstava tog jezika.

## **Evidencija i javne isprave**

### **Član 10**

Ustanova vodi propisanu evidenciju i izdaje javne isprave, u skladu sa posebnim zakonom.

Ustanova vodi bazu podataka u okviru jedinstvenog informacionog sistema prosvete.

Lični podaci upisani u evidenciju prikupljaju se, obrađuju, čuvaju i koriste za potrebe obrazovno-vaspitanog rada i dostavljaju ministarstvu nadležnom za poslove obrazovanja (u daljem tekstu: Ministarstvo) za obavljanje zakonom utvrđenih poslova.

Svi vidovi prikupljanja, obrade, objavljivanja i korišćenja podataka sprovode se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

Za potrebe naučnoistraživačkog rada i prilikom izrade statističkih analiza, lični podaci koriste se i objavljuju na način kojim se obezbeđuje zaštita identiteta učesnika obrazovanja i vaspitanja.

Javna isprava izdata suprotno ovom i posebnom zakonu - ništava je.

## **Nadzor**

### **Član 11**

Nadzor nad primenom ovog zakona vrši Ministarstvo, u skladu sa zakonom.

## **II RAZVOJ, OBEZBEĐIVANJE I UNAPREĐIVANJE KVALITETA OBRAZOVANJA I VASPITANJA**

### **1. SAVETI**

#### **Vrste saveta**

### **Član 12**

Radi praćenja, omogućavanja razvoja i unapređivanja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja obrazuju se:

1) Nacionalni prosvetni savet - za predškolsko, osnovno i srednje opšte i umetničko obrazovanje i vaspitanje;

2) Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih - za srednje stručno obrazovanje i vaspitanje, specijalističko i majstorsko obrazovanje, obrazovanje odraslih, obrazovanje za rad, stručno osposobljavanje i obuku.

Saveti iz stava 1. ovog člana dužni su da međusobno sarađuju i da prilikom razmatranja pitanja koja su od zajedničkog interesa usklađuju svoje stavove.

Kada saveti iz stava 1. ovog člana razmatraju pitanja koja su od opšteg značaja za oblast obrazovanja, dužni su da obezbede usaglašene stavove sa odgovarajućim savetom u čijoj su nadležnosti pitanja razvoja visokog obrazovanja.

Saveti su dužni da podnose izveštaj o svom radu i o stanju u oblasti obrazovanja i vaspitanja Narodnoj skupštini, odnosno Vladi, najmanje jedanput godišnje.

Saveti iz stava 1. ovog člana mogu da obrazuju stalne i povremene komisije iz reda nastavnika, vaspitača, stručnih saradnika i drugih istaknutih stručnjaka i naučnika, u skladu s poslovníkom.

Stalne komisije iz stava 5. ovog člana mogu da se obrazuju i za pitanja obrazovanja od posebnog interesa za nacionalne manjine.

Sredstva za rad Nacionalnog prosvetnog saveta obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije. Članovi Nacionalnog prosvetnog saveta imaju pravo na naknadu za rad u visini koju utvrdi Narodna skupština.

Ministarstvo je dužno da obezbedi sve uslove za obavljanje administrativno-tehničkih poslova za potrebe saveta iz stava 1. ovog člana.

Saveti iz stava 1. ovog člana donose odluke većinom glasova od ukupnog broja članova.

Saveti iz stava 1. ovog člana donose poslovnik o svom radu.

Rad saveta iz stava 1. ovog člana je javan.

Predsednik saveta iz stava 1. ovog člana bira se iz reda stručnjaka iz oblasti obrazovanja.

Sednicama saveta iz stava 1. ovog člana prisustvuje predstavnik Ministarstva i nadležnog odbora Narodne skupštine Republike Srbije, bez prava odlučivanja.

U radu sednica saveta iz stava 1. ovog člana učestvuju bez prava odlučivanja po dva predstavnika učeničkih parlamenata koje bira Unija srednjoškolaca u Republici Srbiji.

## **Sastav Nacionalnog prosvetnog saveta**

### **Član 13**

Nacionalni prosvetni savet ima 43 člana, uključujući i predsednika.

Predsednika i članove Nacionalnog prosvetnog saveta bira Narodna skupština na vreme od šest godina.

Predsednik i članovi Nacionalnog prosvetnog saveta biraju se, i to:

- 1) tri člana iz reda akademika - redovnih profesora univerziteta, sa liste kandidata koju podnosi Srpska akademija nauka i umetnosti i jedan član Matice srpske iz reda redovnih profesora univerziteta, sa liste kandidata koju podnosi Matica srpska;
  - 2) četiri člana iz reda nastavnika Univerziteta u Beogradu, sa liste kandidata koju podnosi Univerzitet u Beogradu;
  - 3) po jedan član iz reda nastavnika drugih univerziteta čiji je osnivač Republika Srbija, odnosno autonomna pokrajina: Univerziteta u Nišu, Univerziteta u Kragujevcu, Univerziteta u Novom Sadu, Univerziteta u Prištini sa sedištem u Kosovskoj Mitrovici, Univerziteta umetnosti u Beogradu i Državnog univerziteta u Novom Pazaru, sa liste kandidata koju podnose ovi univerziteti;
  - 4) član iz reda nastavnika fakulteta koji obrazuju nastavnike razredne nastave, sa liste kandidata koju zajednički podnose ovi fakulteti čiji je osnivač Republika Srbija;
  - 5) po jedan član iz reda nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika, predstavnika: Saveza udruženja vaspitača Srbije, Saveza učitelja Republike Srbije, Društva za srpski jezik i književnost Srbije, Društva za strane jezike Srbije, Društva matematičara Srbije, društava istoričara, Srpskog geografskog društva, Društva fizičara Srbije, Srpskog hemijskog društva, Srpskog biološkog društva, Srpskog filozofskog društva, Saveza društava muzičkih i baletskih pedagoga Srbije, Društva likovnih pedagoga Srbije, Saveza pedagoga za fizičku kulturu, Društva psihologa Srbije, Pedagoškog društva Srbije, Sociološkog društva Srbije i Društva defektologa Srbije, sa lista kandidata koje podnose ova udruženja;
  - 6) dva člana iz reda predstavnika zajednica srednjih stručnih škola, sa liste kandidata koju zajednički podnose ove zajednice, i član iz reda predstavnika Zajednice gimnazija, sa liste kandidata koju podnosi ta zajednica;
  - 7) član iz reda predstavnika visokoškolskih ustanova strukovnih studija za obrazovanje vaspitača, sa liste koju zajednički podnose te visokoškolske ustanove čiji je osnivač Republika Srbija;
  - 8) član iz reda Srpske pravoslavne crkve, sa liste kandidata koju podnosi ova crkva;
  - 9) član iz reda tradicionalnih crkava i verskih zajednica, osim Srpske pravoslavne crkve, sa liste kandidata koju zajednički podnose ove crkve i verske zajednice;
  - 10) član iz reda nacionalnih manjina, sa liste kandidata koju zajednički podnose saveti nacionalnih manjina;
  - 11) član iz reda nacionalne organizacije za zapošljavanje, sa liste kandidata koju podnosi ova organizacija;
  - 12) član iz reda reprezentativnih sindikata osnovanih za teritoriju Republike Srbije za delatnost obrazovanja, sa liste kandidata koju zajednički podnose ovi sindikati;
  - 13) član iz reda udruženja poslodavaca, sa liste kandidata koju zajednički podnose ova udruženja.
- Podnosioci lista predlažu kandidate - stručnjake za nivoe i oblasti obrazovanja koji su u nadležnosti ovog saveta.
- Podnosioci lista iz stava 3. ovog člana dužni su da dostave liste kandidata za članove Nacionalnog prosvetnog saveta četiri meseca pre isteka mandata članova kojima mandat ističe.

Lista iz stava 3. ovog člana sadrži veći broj kandidata od broja članova koji se biraju.

Ako podnosilac liste ne dostavi listu u roku iz stava 5. ovog člana, Narodna skupština bira članove Nacionalnog prosvetnog saveta iz reda propisane strukture.

Najmanje polovina članova Nacionalnog prosvetnog saveta bira se iz reda stručnjaka iz oblasti obrazovanja i vaspitanja.

Za člana Nacionalnog prosvetnog saveta ne može da bude izabrano lice koje je imenovano, izabrano ili postavljeno na funkciju u državnom organu, organu teritorijalne autonomije, odnosno lokalne samouprave, lice izabrano u organ političke stranke ili organ upravljanja ustanove, lice zaposleno u Ministarstvu prosvete, Zavodu za unapređenje vaspitanja i obrazovanja, Zavodu za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, Zavodu za udžbenike i nastavna sredstva, kao i opštinski prosvetni inspektor.

Narodna skupština razrešava člana Nacionalnog prosvetnog saveta pre isteka mandata, i to: na lični zahtev, na predlog predlagača i ako ne ispunjava svoju dužnost kao član Nacionalnog prosvetnog saveta, odnosno svojim postupcima povredi ugled dužnosti koju obavlja ili ukoliko nastupi uslov iz stava 9. ovog člana.

U slučaju razrešenja člana Nacionalnog prosvetnog saveta pre isteka mandata, bira se novi član do isteka mandata ovog saveta, sa odgovarajuće podnete liste.

## **Nadležnost Nacionalnog prosvetnog saveta**

### **Član 14**

U oblasti razvoja i unapređivanja sistema obrazovanja i vaspitanja Nacionalni prosvetni savet:

1) prati i analizira stanje obrazovanja na svim nivoima iz svoje nadležnosti i usaglašenost sistema obrazovanja sa evropskim principima i vrednostima;

2) utvrđuje pravce razvoja i unapređivanja kvaliteta predškolskog, osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja;

3) učestvuje u pripremi strategije obrazovanja na osnovu utvrđenih pravaca razvoja predškolskog, osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja;

4) razmatra, zauzima stavove i daje mišljenje Ministarstvu u postupku donošenja zakona i drugih akata, kojima se uređuju pitanja od značaja za oblast obrazovanja i vaspitanja;

5) utvrđuje:

(1) opšte i posebne standarde postignuća;

(2) standarde kompetencija za profesiju nastavnika i vaspitača i njihovog profesionalnog razvoja;

(3) standarde kompetencija direktora;

(4) standarde kvaliteta udžbenika i nastavnih sredstava;

(5) standarde uslova za ostvarivanje posebnih programa u oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja;

(6) standarde kvaliteta rada ustanove;

6) donosi: osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja, nastavne planove i programe osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja, deo nastavnog plana i programa srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja i obrazovanja odraslih za opšteobrazovne predmete i osnove vaspitnog programa;

7) utvrđuje predlog: programa završnog ispita osnovnog obrazovanja i vaspitanja, opšte i umetničke mature, u skladu sa ovim i posebnim zakonom;

8) utvrđuje postojanje potrebe za novim udžbenicima, donosi plan udžbenika i predlaže ministru odobravanje udžbenika i nastavnih sredstava predškolskog, osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja, opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja i obrazovanja odraslih;

9) daje preporuke za obrazovanje i dopunsko obrazovanje nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika savetu nadležnom za pitanja razvoja visokog obrazovanja;

10) obezbeđuje konsultacije i pribavlja mišljenje predstavnika relevantnih društveno marginalizovanih grupa i obavlja druge poslove, u skladu sa zakonom.

Akti iz stava 1. tačka 5) ovog člana objavljuju se u "Službenom glasniku Republike Srbije", a akti iz stava 1. tačka 6) ovog člana objavljuju se u "Prosvetnom glasniku".

## **Sastav Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih**

### **Član 15**

Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih ima 21 člana, uključujući i predsednika.

Predsednika i članove Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, imenuje Vlada iz reda: istaknutih predstavnika privredne komore, zanatlija, udruženja poslodavaca, stručnjaka iz oblasti stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih, privrede, zapošljavanja, rada, socijalne i omladinske politike, nastavnika iz zajednica stručnih škola i reprezentativnih sindikata osnovanih za teritoriju Republike Srbije za delatnost obrazovanja.

Vlada imenuje članove Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih na vreme od šest godina.

Izuzetno od stava 3. ovog člana, polovini članova prvoimenovanog sastava Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, mandat traje tri godine.

Za člana Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih ne može da bude imenovano lice koje je izabrano, imenovano ili postavljeno na funkciju u državnom organu, organu teritorijalne autonomije, odnosno lokalne samouprave i lice izabrano u organ političke stranke ili školski odbor.

## **Nadležnost Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih**

### **Član 16**

Savet za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih:

1) prati i analizira stanje obrazovanja iz svoje nadležnosti, njegovu usaglašenost sa evropskim principima i vrednostima i predlaže mere za njegovo unapređivanje;

2) učestvuje u pripremi strategije razvoja i unapređivanja kvaliteta stručnog obrazovanja, a posebno srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja, obrazovanja odraslih, specijalističkog i

majstorskog obrazovanja, srednjeg stručnog obrazovanja i obuka lica sa smetnjama u razvoju i invaliditetom i drugih oblika stručnog obrazovanja (formalnog i neformalnog);

3) predlaže ministru:

- (1) listu obrazovnih profila;
- (2) posebne standarde postignuća za srednje stručno obrazovanje;
- (3) dodatne standarde kvaliteta rada stručnih škola i škola za obrazovanje odraslih;
- (4) standarde kvalifikacija za nivo srednjeg stručnog obrazovanja, stručnog usavršavanja i drugih oblika stručnog obrazovanja;
- (5) standarde programa i standarde za ostvarivanje programa stručnog osposobljavanja i obuke kada se ostvaruju prema vanškolskim propisima;
- (6) deo nastavnih planova i programa za obrazovne profile, i to za stručne predmete i module srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja i obrazovanja odraslih i programe drugih oblika stručnog obrazovanja - obrazovanja za rad, stručnog osposobljavanja i obuke;
- (7) programe: specijalističkog ispita, majstorskog ispita, završnog ispita obrazovanja za rad, ispita stručnog osposobljavanja, ispita za obuku i modele priznavanja prethodno stečenih znanja i veština, u skladu sa ovim i posebnim zakonom;
- (8) programe stručne mature i završnog ispita srednjeg stručnog obrazovanja;
- (9) odobravanje udžbenika i nastavnih sredstva za stručne predmete;
- (10) nacionalni okvir kvalifikacija za nivo srednjeg stručnog obrazovanja, stručnog usavršavanja i za druge oblike stručnog obrazovanja;

4) razmatra, zauzima stavove i daje mišljenje Ministarstvu u postupku pripremanja nacrta zakona, predloga propisa o mreži stručnih škola i škola za obrazovanje odraslih i drugih akata kojima se uređuju pitanja od značaja za obrazovanje iz njegove nadležnosti;

5) prati, podstiče i usmerava aktivnosti koje povezuju obrazovanje i zapošljavanje i njihov uticaj na privredni razvoj;

6) povezuje i uključuje potrebe i interese socijalnih partnera sa pravcima razvoja stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih;

7) razmatra i predlaže u oblasti svoje nadležnosti modele razvoja i profesionalnog savetovanja;

8) obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom.

## 2. ZAVODI

### Član 17

Radi praćenja, obezbeđivanja i unapređivanja kvaliteta i razvoja sistema obrazovanja i vaspitanja, za obavljanje razvojnih, savetodavnih, istraživačkih i drugih stručnih poslova u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju, Republika Srbija osniva:

1) Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja;

2) Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja.

Akte o osnivanju Zavoda za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja i Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: zavodi) donosi Vlada.

Na osnivanje, organizaciju i rad zavoda primenjuju se propisi o javnim službama.

O promeni naziva, sedišta i statusnoj promeni zavoda odlučuje Vlada.

Na statut i godišnji plan i program rada zavoda saglasnost daje Vlada.

Zavodi su obavezni da sarađuju po svim pitanjima obrazovanja i vaspitanja koja su od zajedničkog značaja.

Svoj rad, planove i programe rada zavodi usaglašavaju sa utvrđenim pravcima razvoja obrazovanja i vaspitanja, strategijama Vlade koje se odnose na obrazovanje i vaspitanje, planskim aktima Ministarstva, Nacionalnog prosvetnog saveta i Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih i aktivnostima koje se odnose na evropske integracije.

Zavodi podnose izveštaje o svom radu Vladi najmanje jedanput godišnje, a Ministarstvu periodične izveštaje o važnim pitanjima iz delatnosti zavoda.

Za osnivanje i rad zavoda sredstva se obezbeđuju u budžetu Republike Srbije.

## **Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja**

### **Član 18**

Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja obavlja stručne poslove iz oblasti obrazovanja i vaspitanja i učestvuje u pripremi propisa iz nadležnosti Ministarstva, Nacionalnog prosvetnog saveta, Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, kao i druge poslove u skladu sa zakonom, aktom o osnivanju i statutom.

Zavod iz stava 1. ovog člana u svom sastavu ima organizacione jedinice - centre, i to:

- 1) Centar za razvoj programa i udžbenika;
- 2) Centar za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih;
- 3) Centar za profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju.

Zavod iz stava 1. ovog člana može da ima posebne organizacione jedinice za pitanja obrazovanja nacionalnih manjina, kao i druge organizacione jedinice, u skladu sa statutom.

## **Centar za razvoj programa i udžbenika**

### **Član 19**

Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, u okviru Centra za razvoj programa i udžbenika obavlja stručne poslove koji se, naročito, odnose na:

- 1) pripremu standarda:

(1) kvaliteta udžbenika i nastavnih sredstava;

(2) uslova za ostvarivanje posebnih programa u oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja;

2) pripremu:

(1) osnova programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja;

(2) nastavnih planova i programa osnovnog, opšteg srednjeg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja;

(3) osnova vaspitnog programa;

(4) dela nastavnog plana i programa stručnog obrazovanja i vaspitanja i obrazovanja odraslih za opšteobrazovne predmete;

3) pripremu programa predškolskog i osnovnog obrazovanja u inostranstvu;

4) pripremu plana udžbenika osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja i učestvovanje u pripremi plana udžbenika opšteobrazovnih predmeta stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih;

5) davanje stručne ocene udžbenika osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja, opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja i obrazovanja odraslih;

6) druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i aktom o osnivanju.

Poslove iz stava 1. tačka 5) ovog člana Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja obavlja kao povereni posao.

## **Centar za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih**

### **Član 20**

Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, u okviru Centra za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih obavlja stručne poslove koji se, naročito, odnose na:

1) pripremu standarda iz nadležnosti Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih;

2) pripremu dela nastavnog plana i programa srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja za obrazovne profile i programa završnog ispita i stručne mature;

3) pripremu dela nastavnih planova i programa osnovnog i srednjeg stručnog obrazovanja odraslih i programa završnih ispita i stručne mature;

4) pripremu programa majstorskog i specijalističkog obrazovanja i njihovih ispita;

5) pripremu dela nastavnog plana i programa obrazovanja za rad i završnog ispita, programe stručnog osposobljavanja i programe ispita, programe obuke i programe ispita i modele priznavanja prethodno stečenih znanja i veština;

6) učestvovanje u pripremi standarda kvaliteta udžbenika i nastavnih sredstava stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih i plana udžbenika;

7) davanje stručne ocene udžbenika stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih u postupku odobravanja;

- 8) pripremu nacionalnog okvira kvalifikacija za nivo srednjeg stručnog obrazovanja, specijalističkog i majstorskog obrazovanja i za druge oblike stručnog obrazovanja;
- 9) pripremu liste obrazovnih profila;
- 10) pripremu mreže stručnih škola i škola za obrazovanje odraslih i praćenje njene celishodnosti;
- 11) pripremu razvojnih projekata i aktivnosti koje povezuju stručno obrazovanje i zapošljavanje;
- 12) poslove utvrđivanja ispunjenosti standarda programa stručnog osposobljavanja i obuke kada se ostvaruju prema vanškolskim propisima;
- 13) davanje mišljenja o ispunjenosti standarda za ostvarivanje posebnih programa stručnog osposobljavanja i obuke;
- 14) pomaže koordinaciju socijalnog dijaloga i partnerstva na različitim nivoima planiranja, razvoja i ostvarivanja stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih;
- 15) druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i aktom o osnivanju.

Poslove iz stava 1. tač. 7) i 12) ovog člana Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja obavlja kao povereni posao.

## **Centar za profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju**

### **Član 21**

Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja, u okviru Centra za profesionalni razvoj zaposlenih u obrazovanju obavlja stručne poslove koji se, naročito, odnose na:

- 1) pripremu standarda kompetencija za profesiju nastavnika i vaspitača i njihovog profesionalnog razvoja i kompetencija direktora;
- 2) unapređivanje sistema stalnog stručnog usavršavanja i profesionalnog razvoja zaposlenih u predškolskom, osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju;
- 3) pripremu programa uvođenja u posao pripravnika i programa za polaganje ispita za dozvolu za rad;
- 4) odobravanje programa stalnog stručnog usavršavanja nastavnika, vaspitača, stručnog saradnika i direktora;
- 5) učestvovanje u ostvarivanju evropskih i međunarodnih programa u oblasti profesionalnog razvoja zaposlenih;
- 6) pripremu dodatnih materijala i priručnika za nastavnike i vaspitače kojima se podržava postizanje ciljeva obrazovanja i standarda postignuća, kao i pridržavanje principa sistema obrazovanja i vaspitanja;
- 7) druge poslove, u skladu sa ovim zakonom i aktom o osnivanju.

Poslove iz stava 1. tačka 4) ovog člana Zavod za unapređivanje obrazovanja i vaspitanja obavlja kao povereni posao.

## **Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja**

## Član 22

Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja obavlja stručne poslove u oblasti praćenja i vrednovanja stepena, sprovođenje opštih principa, ostvarenosti ciljeva obrazovanja i vaspitanja, standarda postignuća po nivoima i vrstama obrazovanja, kao i druge poslove, u skladu sa zakonom, aktom o osnivanju i statutom.

Zavod iz stava 1. ovog člana obavlja stručne poslove koji se, naročito, odnose na:

1) pripremu:

(1) opštih i posebnih standarda postignuća;

(2) standarda kvaliteta rada ustanova;

(3) posebnih standarda postignuća u osnovnom obrazovanju i vaspitanju i u opštem srednjem i umetničkom obrazovanju i vaspitanju;

(4) programa završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju, maturalnih ispita u opštem srednjem i umetničkom obrazovanju i vaspitanju;

(5) pripremu instrumenata završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju, opšte i umetničke mature u opštem srednjem i umetničkom obrazovanju i vaspitanju, obradu i analizu rezultata ispita;

2) vrednovanje ogleđa;

3) vrednovanje rada ustanova;

4) obavljanje međunarodnih istraživanja, nacionalnih ispitivanja i praćenje učeničkih postignuća;

5) pružanje stručne podrške Ministarstvu i nadležnim savetima po pitanju osiguranja kvaliteta i prikupljanja i obrade podataka;

6) pružanje stručne podrške ustanovama u pogledu praćenja i vrednovanja stepena ostvarenosti ciljeva, opštih i posebnih standarda postignuća, samovrednovanja ustanova, pripremanje materijala za ispitivanje i ocenjivanje učenika, stručnih preporuka za prilagođavanje posebnih standarda;

7) praćenje usaglašenosti sistema vrednovanja i osiguranja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja sa sistemima vrednovanja i osiguranja kvaliteta obrazovanja i vaspitanja evropskih zemalja;

8) druge poslove u skladu sa ovim zakonom, aktom o osnivanju i statutom Zavoda.

Zavod iz stava 1. ovog člana u svom sastavu ima organizacione jedinice - centre, i to:

1) Centar za standarde;

2) Centar za ispite;

3) Centar za vrednovanje i istraživanja.

Zavod iz stava 1. ovog člana može da ima posebne organizacione jedinice za pitanja obrazovanja nacionalnih manjina, kao i druge organizacione jedinice, u skladu sa statutom.

Zavod iz stava 1. ovog člana podnosi Ministarstvu posebne periodične izveštaje o obrazovnim indikatorima.

## **Stručne komisije**

### **Član 23**

Za obavljanje pojedinih poslova iz svoje delatnosti, zavodi mogu da obrazuju posebne stručne komisije i timove iz reda stručnjaka u oblasti obrazovanja i vaspitanja ili da angažuju naučnoistraživačke ustanove, uz saglasnost Ministarstva.

## **Odnos Nacionalnog prosvetnog saveta, ministra i zavoda**

### **Član 24**

Zavodi iz člana 17. ovog zakona, koji su nadležni za pripremu ili učešće u pripremi podzakonskih akata koje donosi Nacionalni prosvetni savet ili ministar, dužni su da ove poslove obave i pripremljene materijale dostave Ministarstvu u roku koji im odredi ministar. Postupak pokreće ministar dostavljanjem zahteva odgovarajućem zavodu.

Ministar dostavlja Nacionalnom prosvetnom savetu na razmatranje, utvrđivanje predloga ili odlučivanje materijal zavoda iz stava 1. ovog člana.

Ako Nacionalni prosvetni savet najkasnije u roku od tri meseca od dana prijema materijala iz stava 2. ovog člana ne donese akt iz svoje nadležnosti, akt donosi ministar.

## **3. MINISTARSTVO**

### **Nadležnost Ministarstva**

### **Član 25**

U obezbeđivanju uslova za ostvarivanje prava dece, učenika i odraslih na besplatno obrazovanje i drugih prava utvrđenih ovim zakonom, Ministarstvo preuzima sve neophodne mere kojima se u potpunosti obezbeđuje ostvarivanje tih prava.

Ministarstvo obezbeđuje funkcionisanje sistema obrazovanja i vaspitanja, u skladu sa opštim principima i ciljevima obrazovanja i vaspitanja, a naročito:

- 1) planira i prati razvoj obrazovanja i vaspitanja;
- 2) vrši nadzor nad radom ustanova i zavoda;
- 3) planira, koordinira i organizuje programe stalnog stručnog usavršavanja zaposlenih u ustanovama;
- 4) vrši proveru rezultata ostvarenosti propisanih ciljeva obrazovanja i vaspitanja na republičkom nivou;
- 5) ostvaruje međunarodnu saradnju na planu razvoja sistema obrazovanja i vaspitanja, analizu i prenošenje stranih iskustava i evropskih programa i dostignuća;
- 6) uspostavlja i upravlja jedinstvenim informacionim sistemom prosvete u Republici Srbiji, stara se o nesmetanom protoku podataka i obezbeđuje dostupnost i zaštitu podataka;
- 7) vodi registar i izdaje dozvole za rad nastavnika, vaspitača, stručnih saradnika i direktora;

8) utvrđuje nacionalni okvir kvalifikacija za nivo srednjeg stručnog obrazovanja, stručnog usavršavanja i za druge oblike stručnog obrazovanja.

Akt iz stava 2. tačka 8) ovog člana objavljuje se u "Službenom glasniku Republike Srbije".

## **Školska uprava**

### **Član 26**

Za obavljanje stručno-pedagoškog nadzora, davanje podrške razvojnog planiranju i osiguranju kvaliteta rada ustanova i obavljanje drugih poslova utvrđenih zakonom, u Ministarstvu se obrazuju organizacione jedinice za obavljanje tih poslova van sedišta Ministarstva - školske uprave, u skladu sa zakonom.

Ministarstvo u okviru školske uprave:

- 1) obavlja stručno-pedagoški nadzor u ustanovama;
- 2) koordinira stručno usavršavanje nastavnika, vaspitača, stručnog saradnika, direktora i sekretara ustanove;
- 3) daje podršku razvojnog planiranju, razvoju predškolskog, školskog i vaspitnog programa i osiguranju kvaliteta obrazovanja i vaspitanja;
- 4) učestvuje u pripremama plana razvoja obrazovanja i vaspitanja za područje za koje je obrazovana školska uprava i prati njegovo ostvarivanje;
- 5) obezbeđuje sve uslove da ustanove nesmetano unose, popunjavaju, ažuriraju i održavaju bazu podataka o obrazovanju i vaspitanju u okviru jedinstvenog informacionog sistema prosvete;
- 6) vrši kontrolu namenskog korišćenja finansijskih sredstava ustanova;
- 7) obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom i drugim propisima.

Bliže uslove i način uspostavljanja jedinstvenog informacionog sistema prosvete, prikupljanja, unosa, ažuriranja, dostupnosti i zaštiti podataka i druga pitanja od značaja za ovaj sistem, propisuje ministar.

## **III USTANOVE I DRUGE ORGANIZACIJE**

### **Vrste ustanova**

#### **Član 27**

Delatnost obrazovanja i vaspitanja obavljaju:

- 1) u predškolskom vaspitanju i obrazovanju - predškolska ustanova;
- 2) u osnovnom obrazovanju i vaspitanju - osnovna škola, osnovna škola za obrazovanje odraslih, osnovna muzička, odnosno baletska škola i osnovna škola za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju;
- 3) u srednjem obrazovanju i vaspitanju - srednja škola, i to: gimnazija (opšta i specijalizovana), stručna škola, mešovita škola (gimnazija i stručna ili umetnička), umetnička škola, srednja škola za obrazovanje odraslih i srednja škola za učenike sa smetnjama u razvoju.

Škola može da obezbeđuje smeštaj i ishranu učenika (u daljem tekstu: škola sa domom).

Škola za učenike sa smetnjama u razvoju može da pruža dodatnu podršku u obrazovanju dece, učenika i odraslih sa smetnjama u razvoju u vaspitnoj grupi, odnosno drugoj školi i porodici.

Unikatna ustanova, u smislu ovog zakona, jeste ustanova koja jedina u Republici Srbiji ostvaruje određeni program obrazovanja i vaspitanja.

Ustanova od posebnog interesa za Republiku Srbiju, u smislu ovog zakona, jeste ustanova koja ostvaruje program obrazovanja i vaspitanja koji je od posebnog interesa za Republiku Srbiju, odnosno koja je od posebnog kulturnog, prosvetnog ili istorijskog značaja za Republiku Srbiju.

Vlada određuje unikatne i ustanove od posebnog interesa za Republiku Srbiju.

## **Osnivanje ustanove**

### **Član 28**

Ustanovu može da osnuje Republika Srbija, autonomna pokrajina, jedinica lokalne samouprave, drugo pravno ili fizičko lice.

Osnivač ustanove ne može da bude fizičko lice koje je pravnosnažnom presudom osuđeno za krivično delo za koje je izrečena безусловna kazna zatvora u trajanju od najmanje tri meseca ili koje je osuđeno za: krivično delo nasilje u porodici, oduzimanje maloletnog lica, zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica ili rodoskrvnjenje; za krivično delo primanje mita ili davanje mita; za krivično delo iz grupe krivičnih dela protiv polne slobode, protiv pravnog saobraćaja i protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, bez obzira na izrečenu krivičnu sankciju, ni lice za koje je, u skladu sa zakonom, utvrđeno diskriminatorno ponašanje.

Republika Srbija, odnosno autonomna pokrajina može da osnuje posebnu ustanovu - vežbaonicu, koja je nastavna baza visokoškolske ustanove, u skladu sa ovim zakonom.

Bliže uslove za osnivanje ustanove iz stava 3. ovog člana, način predlaganja članova organa upravljanja, uslove za direktora, posebne uslove za nastavnike, vaspitače i stručne saradnike, propisuje ministar.

## **Mreža ustanova**

### **Član 29**

Broj i prostorni raspored ustanova čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, prema vrsti i strukturi, planira se aktom o mreži ustanova.

Ustanova iz stava 1. ovog člana osniva se u skladu sa aktom o mreži ustanova.

Akt o mreži predškolskih ustanova i akt o mreži osnovnih škola čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, donosi skupština jedinice lokalne samouprave, na osnovu kriterijuma koje utvrdi Vlada.

U jedinici lokalne samouprave u kojoj je u službenoj upotrebi i jezik i pismo nacionalne manjine, odnosno u kojoj se obrazovno-vaspitni rad izvodi na jeziku i pismu nacionalne manjine, akt o mreži predškolskih ustanova i osnovnih škola donosi se uz prethodno pribavljeno mišljenje nacionalnog saveta nacionalne manjine čiji je jezik i pismo u službenoj upotrebi u jedinici lokalne samouprave, odnosno čiji se jezik i pismo koristi u obrazovno-vaspitnom radu.

Saglasnost na akt o mreži osnovnih škola daje Ministarstvo.

Kada Ministarstvo utvrdi da nadležni organ jedinice lokalne samouprave nije doneo akt o mreži osnovnih škola, odrediće rok za njegovo donošenje.

Ako nadležni organ jedinice lokalne samouprave ne donese akt u roku iz stava 6. ovog člana, Ministarstvo donosi akt o mreži osnovnih škola.

Akt o mreži srednjih škola donosi Vlada na osnovu:

- 1) demografske projekcije populacije učenika na određenom području;
- 2) specifičnosti područja (brdsko-planinsko, prigranično, nedovoljno razvijeno, nacionalno mešovito područje, dugogodišnja prosvetna tradicija);
- 3) razvojne specifičnosti područja na osnovu utvrđenih i planiranih potreba za zapošljavanje, dugoročnih razvojnih planova;
- 4) dostupnosti i jednakih uslova za sticanje obrazovanja i vaspitanja;
- 5) obezbeđenosti komunikacije.

### **Uslovi za osnivanje, početak rada i obavljanje delatnosti ustanove**

#### **Član 30**

Ustanovu može da osnuje Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave, ako:

- 1) postoji potreba za vaspitanjem i obrazovanjem dece, obrazovanjem i vaspitanjem učenika ili obrazovanjem odraslih na određenom području;
- 2) ima program obrazovanja i vaspitanja;
- 3) ima obezbeđena sredstva za osnivanje i rad.

Drugo pravno ili fizičko lice može da osnuje ustanovu ako, osim uslova iz stava 1. tač. 2) i 3) ovog člana, ima garanciju poslovne banke da su obezbeđena sredstva u visini potrebnih sredstava za godinu dana rada predškolske ustanove, ciklus osnovnog obrazovanja ili za trajanje programa srednjeg obrazovanja.

Ustanova može da počne sa radom i da obavlja delatnost obrazovanja i vaspitanja ako ispunjava uslove za osnivanje i ima:

- 1) propisani prostor, opremu i nastavna sredstva;
- 2) nastavnike, vaspitače i stručne saradnike u radnom odnosu na neodređeno vreme;
- 3) obezbeđene higijensko-tehničke uslove, u skladu sa zakonom i propisima kojima se uređuje ova oblast.

Bliže uslove za osnivanje, početak rada i obavljanje delatnosti ustanove, propisuje ministar.

### **Izdvojeno odeljenje ustanove**

#### **Član 31**

Ustanova obavlja delatnost u svom sedištu.

Ustanova može da obavlja delatnost i van sedišta, odnosno u drugom objektu, organizovanjem izdvojenog odeljenja, ako ispunjava uslove iz člana 30. stav 3. ovog zakona, uz saglasnost Ministarstva.

Izdvojeno odeljenje nema svojstvo pravnog lica.

Na organizovanje i rad izdvojenog odeljenja primenjuju se odredbe ovog i posebnog zakona.

## **Verifikacija ustanova**

### **Član 32**

Ustanova može da počne sa radom kada se utvrdi da ispunjava uslove za osnivanje i početak rada i dobije rešenje o verifikaciji.

Zahtev za verifikaciju podnosi se i kada se u ustanovi vrši statusna promena, menja sedište, odnosno objekat, organizuje rad u izdvojenom odeljenju, uvodi novi obrazovni profil ili ostvaruje novi program obrazovanja i vaspitanja.

Zahtev za verifikaciju sadrži: naziv, sedište i vrstu ustanove, program obrazovanja i vaspitanja, jezik na kome će se ostvarivati obrazovno-vaspitni rad, razloge i opravdanost osnivanja i uslove koje obezbeđuje osnivač za početak rada i obavljanje delatnosti. Uz zahtev se dostavljaju akt o osnivanju ustanove i dokazi o ispunjenosti uslova iz člana 30. ovog zakona.

O zahtevu za verifikaciju ustanove odlučuje Ministarstvo najkasnije u roku od tri meseca od podnošenja zahteva.

Rešenje o zahtevu za verifikaciju ustanove konačno je.

## **Proširena delatnost ustanove**

### **Član 33**

Ustanova koja ima rešenje o verifikaciji može da obavlja i drugu delatnost koja je u funkciji obrazovanja i vaspitanja (u daljem tekstu: proširena delatnost) pod uslovom da se njome ne ometa obavljanje delatnosti obrazovanja i vaspitanja.

Učenici mlađi od 15 godina ne mogu da se angažuju u proširenoj delatnosti škole.

Učenici sa navršениh 15 godina mogu da se angažuju samo u okviru nastave, a zaposleni ustanove ako se ne ometa ostvarivanje obrazovno-vaspitanog rada.

Proširena delatnost ustanove može da bude davanje usluga, proizvodnja, prodaja i druga delatnost kojom se unapređuje ili doprinosi racionalnijem i kvalitetnijem obavljanju obrazovanja i vaspitanja.

Srednja škola može da ostvaruje programe obuka, u skladu sa potrebama tržišta rada.

Odluku o proširenju delatnosti donosi organ upravljanja ustanove, uz saglasnost Ministarstva.

Odluka o proširenju delatnosti ustanove čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave sadrži i plan prihoda koji će se ostvariti i izdataka za obavljanje te delatnosti, način angažovanja učenika i zaposlenih i način raspolaganja i plan korišćenja ostvarenih sredstava, u skladu sa propisima koji regulišu budžetski sistem.

Bliže uslove za obavljanje proširene delatnosti ustanove, propisuje ministar.

## **Statusne promene i promene naziva i sedišta**

### **Član 34**

Ustanova može da vrši statusne promene, promenu naziva ili sedišta.

Odluku o statusnoj promeni ustanove donosi organ upravljanja, uz saglasnost osnivača.

Odluku o promeni naziva ili sedišta ustanove donosi organ upravljanja, uz saglasnost osnivača, a kada je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, uz saglasnost Ministarstva.

Škola ne može da vrši statusne promene, promenu naziva ili sedišta u toku nastavne godine.

## **Zabrana rada ustanove**

### **Član 35**

Kada organ nadležan za obavljanje poslova inspekcijskog, odnosno stručno-pedagoškog nadzora utvrdi da ustanova ne ispunjava propisane uslove za rad ili ne obavlja delatnost na propisani način, kao i u slučaju obustave rada ili štrajka organizovanog suprotno zakonu, odrediće joj rok za ispunjenje uslova, odnosno otklanjanje nepravilnosti u obavljanju delatnosti i o tome će obavestiti osnivača.

Kada ustanova, čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, ne postupi u datom roku po nalogu organa iz stava 1. ovog člana, odnosno kada organ upravljanja ne obavlja poslove iz svoje nadležnosti, Ministarstvo preduzima jednu od sledećih privremenih mera:

- 1) razrešava organ upravljanja i imenuje privremeni organ upravljanja;
- 2) razrešava direktora i postavlja vršioca dužnosti direktora;
- 3) razrešava organ upravljanja i direktora i imenuje privremeni organ upravljanja i postavlja vršioca dužnosti direktora.

Privremeni organ upravljanja iz stava 2. ovog člana ima najmanje pet članova i obavlja poslove iz nadležnosti organa upravljanja.

Ako u toku trajanja privremene mere iz stava 2. tačka 1) istekne mandat direktoru ustanove, ministar postavlja vršioca dužnosti direktora do prestanka privremene mere i izbora direktora.

Ako u toku trajanja privremene mere iz stava 2. tačka 2) istekne mandat organu upravljanja ustanove, ministar imenuje privremeni organ upravljanja, do prestanka privremene mere i imenovanja organa upravljanja.

Vršilac dužnosti direktora ustanove i privremeni organ upravljanja obavljaju dužnosti dok Ministarstvo ne utvrdi da su ispunjeni uslovi, otklonjene nepravilnosti iz stava 1. ovog člana i da su se stekli uslovi za prestanak privremenih mera, a najduže šest meseci.

Ako vršilac dužnosti direktora ustanove i privremeni organ upravljanja ne otklone utvrđene nepravilnosti, Ministarstvo zabranjuje rad ustanove.

Kada ustanova čiji je osnivač drugo pravno ili fizičko lice ne postupi u datom roku po nalogu organa iz stava 1. ovog člana, odnosno kada organ upravljanja ne obavlja poslove iz svoje

nadležnosti, a osnivač ne preduzme mere u skladu sa zakonom ni posle propisanog roka za otklanjanje nepravilnosti, Ministarstvo zabranjuje rad ustanove.

## **Ukidanje ustanove**

### **Član 36**

Ustanova se ukida u skladu sa zakonom.

Učenici škole koja se ukida imaju pravo da završe započeto obrazovanje u drugoj školi koju odredi Ministarstvo.

## **Strana ustanova**

### **Član 37**

Ustanovu može, pod uslovima predviđenim međunarodnim ugovorom, odnosno pod uslovom reciprociteta, da osnuje strana država, strano pravno ili fizičko lice radi ostvarivanja programa obrazovanja i vaspitanja koji nisu doneti na osnovu ovog zakona, ako je program donet, odnosno akreditovan u inostranstvu, ako ispunjava uslove iz člana 30. stav 1. ovog zakona i dobije odobrenje Ministarstva.

Isprava koju izda ustanova iz stava 1. ovog člana priznaje se pod uslovima i po postupku, propisanim posebnim zakonom.

Ministarstvo vodi evidenciju o stranim ustanovama kojima je dato odobrenje.

## **Centar za stručno usavršavanje**

### **Član 38**

Jedinica teritorijalne autonomije, odnosno jedinica lokalne samouprave, može samostalno ili u saradnji sa drugim jedinicama lokalne samouprave da osnuje centar za stručno usavršavanje, u skladu sa zakonom kojim se uređuju javne službe.

U ostvarivanju delatnosti centar iz stava 1. ovog člana dužan je da poštuje opšte principe i ciljeve obrazovanja i vaspitanja i da stručno usavršavanje zaposlenih ostvaruje u skladu sa ovim zakonom.

Centar iz stava 1. ovog člana vrši izbor odobrenih programa stručnog usavršavanja i daje prednost onim programima za koje proceni da na najcelishodniji način obezbeđuju postizanje opštih standarda postignuća i obavlja druge poslove.

## **Druga organizacija**

### **Član 39**

Druga organizacija, odnosno fizičko lice može da ostvaruje i posebne programe u oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja ako ispunjava standarde uslova za ostvarivanje posebnih programa u oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja i dobije odobrenje Ministarstva.

Druga organizacija, odnosno fizičko lice može da ostvaruje posebne programe stručnog osposobljavanja i obuke ako ispunjava standarde za ostvarivanje posebnih programa i dobije odobrenje Ministarstva.

## **Registar**

## **Član 40**

Ministarstvo vodi evidenciju (u daljem tekstu: registar):

- 1) ustanova koje obavljaju delatnost obrazovanja i vaspitanja, kao i proširenu delatnost;
- 2) drugih organizacija i fizičkih lica koja obavljaju poslove u oblasti predškolskog vaspitanja i obrazovanja ili ostvaruju propisane, odnosno odobrene posebne programe stručnog osposobljavanja ili obuke;
- 3) propisanih, odnosno odobrenih programa stručnog osposobljavanja i obuke.

Sadržaj i način vođenja registra propisuje ministar.

## **Autonomija ustanove**

### **Član 41**

Pod autonomijom ustanove podrazumeva se pravo na:

- 1) donošenje statuta, programa obrazovanja i vaspitanja, razvojnog plana, godišnjeg plana rada ustanove, pravila ponašanja u ustanovi i drugih opštih akata ustanove;
- 2) donošenje plana stručnog usavršavanja i profesionalnog razvoja nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika;
- 3) samovrednovanje rada ustanove;
- 4) izbor zaposlenih i predstavnika zaposlenih u organ upravljanja i stručne organe;
- 5) uređivanje unutrašnje organizacije i rada stručnih organa;
- 6) način ostvarivanja saradnje sa ustanovama iz oblasti obrazovanja, zdravstva, socijalne i dečje zaštite, javnim preduzećima, privrednim društvima i drugim organizacijama, radi ostvarivanja prava dece, učenika i zaposlenih.

Ustanova donosi opšte i druge akte poštujući opšte principe i ciljeve obrazovanja i vaspitanja i kojima se na najcelishodniji način obezbeđuje ostvarivanje opštih ishoda obrazovanja.

## **Odgovornost ustanove za bezbednost dece i učenika**

### **Član 42**

Ustanova je dužna da propiše mere, način i postupak zaštite i bezbednosti dece i učenika za vreme boravka u ustanovi i svih aktivnosti koje organizuje ustanova, u saradnji sa nadležnim organom jedinice lokalne samouprave.

Ustanova je dužna da sprovodi mere iz stava 1. ovog člana.

Bliže uslove, oblike, mere, način, postupak i smernice za zaštitu i bezbednost dece i učenika u ustanovi, propisuje ministar.

## **Pravila ponašanja u ustanovi**

### **Član 43**

U ustanovi se neguju odnosi međusobnog razumevanja i uvažavanja ličnosti dece, učenika, zaposlenih i roditelja.

Zaposleni imaju obavezu da svojim radom i ukupnim ponašanjem doprinose razvijanju pozitivne atmosfere u ustanovi.

Ponašanje u ustanovi i odnosi dece, učenika, zaposlenih i roditelja uređuju se pravilima ponašanja u ustanovi.

## **Zabrana diskriminacije**

### **Član 44**

U ustanovi su zabranjene aktivnosti kojima se ugrožavaju, omalovažavaju, diskriminišu ili izdvajaju lica, odnosno grupe lica, po osnovu: rasne, nacionalne, etničke, jezičke, verske ili polne pripadnosti, fizičkih i psihičkih svojstava, smetnji u razvoju i invaliditeta, zdravstvenog stanja, uzrasta, socijalnog i kulturnog porekla, imovnog stanja, odnosno političkog opredeljenja i podsticanje ili nespriječavanje takvih aktivnosti, kao i po drugim osnovima utvrđenim zakonom kojim se propisuje zabrana diskriminacije.

Pod diskriminacijom lica ili grupe lica smatra se svako neposredno ili posredno, na otvoren ili prikriven način, isključivanje ili ograničavanje prava i sloboda, nejednako postupanje ili propuštanje činjenja, odnosno neopravdano pravljenje razlika povlađivanjem ili davanjem prvenstva.

Ne smatraju se diskriminacijom posebne mere uvedene radi postizanja pune ravnopravnosti, zaštite i napretka lica, odnosno grupe lica koja se nalaze u nejednakom položaju.

Bliže kriterijume za prepoznavanje oblika diskriminacije od strane zaposlenog, učenika ili trećeg lica u ustanovi, zajednički propisuje ministar i ministar nadležan za poslove ljudskih prava.

## **Zabrana nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja**

### **Član 45**

U ustanovi je zabranjeno: fizičko, psihičko i socijalno nasilje; zlostavljanje i zanemarivanje dece i učenika; fizičko kažnjavanje i vređanje ličnosti, odnosno seksualna zloupotreba dece i učenika ili zaposlenih.

Pod nasiljem i zlostavljanjem podrazumeva se svaki oblik jedanput učinjenog ili ponavljano verbalnog ili neverbalnog ponašanja koje ima za posledicu stvarno ili potencijalno ugrožavanje zdravlja, razvoja i dostojanstva ličnosti deteta i učenika ili zaposlenog.

Zanemarivanje i nemarno postupanje predstavlja propuštanje ustanove ili zaposlenog da obezbedi uslove za pravilan razvoj deteta i učenika.

Ustanova je dužna da odmah podnese prijavu nadležnom organu ako se kod deteta ili učenika primete znaci nasilja, zlostavljanja ili zanemarivanja.

Pod fizičkim nasiljem, u smislu stava 1. ovog člana, smatra se: fizičko kažnjavanje dece i učenika od strane zaposlenih i drugih odraslih osoba; svako ponašanje koje može da dovede do stvarnog ili potencijalnog telesnog povređivanja deteta, učenika ili zaposlenog; nasilno ponašanje zaposlenog prema deci, učenicima ili drugim zaposlenim, kao i učenika prema drugim učenicima ili zaposlenim.

Pod psihičkim nasiljem, u smislu stava 1. ovog člana smatra se ponašanje koje dovodi do trenutnog ili trajnog ugrožavanja psihičkog i emocionalnog zdravlja i dostojanstva deteta i učenika ili zaposlenog.

Pod socijalnim nasiljem, u smislu stava 1. ovog člana smatra se isključivanje deteta i učenika iz grupe vršnjaka i različitih oblika socijalnih aktivnosti ustanove.

U ustanovi je zabranjen svaki oblik nasilja i zlostavljanja iz stava 2. ovog člana od strane učenika, njegovog roditelja, odnosno staratelja ili odraslog, nad nastavnikom, vaspitačem, stručnim saradnikom i drugim zaposlenim.

Zbog povrede zabrane iz stava 8. ovog člana protiv roditelja, odnosno staratelja deteta ili učenika pokreće se prekršajni, odnosno krivični postupak.

Protokol postupanja u ustanovi u odgovoru na nasilje i zlostavljanje, sadržaj i načine sprovođenja preventivnih i interventnih aktivnosti, uslove i načine za procenu rizika, načine zaštite od nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja, propisuje ministar.

Bliže uslove o načinima prepoznavanja neverbalnih oblika zlostavljanja dece i učenika od strane zaposlenog za vreme nege, odmora i rekreacije i drugih oblika vaspitno-obrazovnog rada, propisuje ministar.

## **Zabrana stranačkog organizovanja i delovanja**

### **Član 46**

U ustanovi nije dozvoljeno stranačko organizovanje i delovanje i korišćenje prostora ustanove u te svrhe.

## **Statut ustanove**

### **Član 47**

Ustanova ima statut.

Statut je osnovni opšti akt ustanove, kojim se bliže uređuju organizacija, način rada, upravljanje i rukovođenje u ustanovi, postupanje organa ustanove radi obezbeđivanja ostvarivanja prava deteta i učenika, zaštite i bezbednosti dece, učenika i zaposlenih i mere za sprečavanje povreda zabrana utvrđenih ovim zakonom, način objavljivanja opštih akata i obaveštavanja svih zainteresovanih strana o odlukama organa i druga pitanja, u skladu sa zakonom.

## **Osiguranje kvaliteta rada ustanove**

### **Član 48**

Ustanova se samostalno i u saradnji sa nadležnim organom jedinice lokalne samouprave stara o obezbeđivanju i unapređivanju uslova za razvoj obrazovanja i vaspitanja, osiguranja i unapređivanja kvaliteta programa obrazovanja i vaspitanja, svih oblika obrazovno-vaspitnog rada i uslova u kojima se on ostvaruje.

Radi osiguranja kvaliteta rada u ustanovi se vrednuju ostvarivanje ciljeva i standarda postignuća, programa obrazovanja i vaspitanja, razvojnog plana i zadovoljstva učenika i roditelja, odnosno staratelja dece i učenika.

Vrednovanje kvaliteta ostvaruje se kao samovrednovanje i spoljašnje vrednovanje.

Samovrednovanjem ustanova ocenjuje: kvalitet programa obrazovanja i vaspitanja i njegovo ostvarivanje, sve oblike i način ostvarivanja obrazovno-vaspitnog rada, stručno usavršavanje i profesionalni razvoj, uslove u kojima se ostvaruje obrazovanje i vaspitanje, zadovoljstvo učenika i roditelja, odnosno staratelja dece i učenika.

U samovrednovanju učestvuju stručni organi, savet roditelja, učenički parlament, direktor i organ upravljanja ustanove.

Samovrednovanje se obavlja svake godine po pojedinim oblastima vrednovanja, a svake četvrte ili pete godine - u celini.

Izveštaj o samovrednovanju kvaliteta rada ustanove podnosi direktor vaspitno-obrazovnom, nastavničkom, odnosno pedagoškom veću, savetu roditelja i organu upravljanja.

Spoljašnje vrednovanje rada ustanove obavlja se stručno-pedagoškim nadzorom Ministarstva i od strane Zavoda za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja.

Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja učestvuje u spoljašnjem vrednovanju kvaliteta rada ustanove putem vrednovanja postignuća učenika na završnim i maturalnim ispitima ili po ukazanoj potrebi.

Organe i tela ustanove, postupke praćenja ostvarivanja programa obrazovanja i vaspitanja, drugih oblika obrazovno-vaspitnog rada i uslova rada, osnove i merila za samovrednovanje i vrednovanje, sadržinu i način objavljivanja rezultata samovrednovanja i vrednovanja kvaliteta rada ustanove, po pribavljenom mišljenju nadležnog saveta, propisuje ministar.

## **Razvojni plan ustanove**

### **Član 49**

Ustanova ima razvojni plan.

Razvojni plan ustanove jeste strateški plan razvoja ustanove koji sadrži prioritete u ostvarivanju obrazovno-vaspitnog rada, plan i nosioce aktivnosti, kriterijume i merila za vrednovanje planiranih aktivnosti i druga pitanja od značaja za razvoj ustanove.

Razvojni plan ustanove donosi se na osnovu izveštaja o samovrednovanju i izveštaja o ostvarenosti standarda postignuća i drugih indikatora kvaliteta rada ustanove.

Razvojni plan donosi organ upravljanja, na predlog stručnog aktiva za razvojno planiranje, za period od tri do pet godina.

U postupku osiguranja kvaliteta rada ustanove vrednuje se i ostvarivanje razvojnog plana ustanove.

## **Sredstva ustanove**

### **Član 50**

Zemljište, zgrade i druga sredstva koja su stečena, odnosno koja steknu ustanove čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina, odnosno jedinica lokalne samouprave, jesu u javnoj svojini i koriste se za obavljanje delatnosti utvrđene ovim zakonom.

## **Strukovno i stručno povezivanje**

### **Član 51**

Ustanove mogu da se povezuju i sarađuju sa odgovarajućim ustanovama u zemlji i inostranstvu, radi unapređivanja obrazovanja i vaspitanja i razmene iskustava.

U funkciji unapređivanja obrazovanja i vaspitanja ustanove mogu da se međusobno povezuju u strukovna udruženja.

Na osnivanje, organizaciju, upis u registar i rad udruženja iz stava 2. ovog člana shodno se primenjuju propisi koji se odnose na udruženja.

Strukovna udruženja imaju pravo davanja mišljenja o pitanjima od značaja za rad udruženih ustanova.

Nastavnici, vaspitači i stručni saradnici mogu da se međusobno povezuju u stručna društva.

Stručna društva imaju pravo da daju mišljenje i predloge za unapređivanje obrazovno-vaspitanog rada i da učestvuju u radu komisija i timova koji se bave obrazovanjem i vaspitanjem.

Na osnivanje, organizaciju, upis u registar i rad stručnog društva primenjuju se propisi kojima se uređuje udruživanje.

## **IV ORGANI USTANOVE**

### **Organi ustanove**

#### **Član 52**

Ustanova ima organe upravljanja, rukovođenja, stručne i savetodavne organe, u skladu sa ovim zakonom, osnivačkim aktom i opštim aktom.

Prilikom utvrđivanja sastava organa upravljanja ustanove koju osniva drugo pravno ili fizičko lice, obezbeđuje se ravnopravna zastupljenost roditelja, a stručni organi - obrazuju se u skladu sa opštim aktom.

## **ORGANI USTANOVE ČIJI JE OSNIVAČ REPUBLIKA SRBIJA, AUTONOMNA POKRAJINA ILI JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE**

### **Organi upravljanja ustanove**

#### **Član 53**

Organ upravljanja u predškolskoj ustanovi jeste upravni odbor.

Organ upravljanja u školi jeste školski odbor.

Predsednik i članovi organa upravljanja obavljaju poslove iz svoje nadležnosti, bez naknade.

### **Sastav i imenovanje organa upravljanja**

#### **Član 54**

Organ upravljanja ima devet članova, uključujući i predsednika.

Članove organa upravljanja ustanove imenuje i razrešava skupština jedinice lokalne samouprave, a predsednika biraju članovi većinom glasova od ukupnog broja članova organa upravljanja.

Organ upravljanja ustanove čine po tri predstavnika zaposlenih, roditelja i jedinice lokalne samouprave.

U ustanovi u kojoj se obrazovno-vaspitni rad izvodi i na jeziku nacionalne manjine članovi organa upravljanja - predstavnici jedinice lokalne samouprave imenuju se uz pribavljeno mišljenje odgovarajućeg nacionalnog saveta nacionalne manjine. Ukoliko nacionalni savet nacionalne manjine ne dostavi mišljenje u roku od 15 dana od prijema zahteva, smatra se da je mišljenje dato.

U ustanovi u kojoj se u većini odeljenja obrazovno-vaspitni rad izvodi na jeziku nacionalne manjine ili za koje je, u skladu sa zakonom kojim se uređuju nadležnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina, utvrđeno da su od posebnog značaja za nacionalnu manjinu, nacionalni savet nacionalne manjine predlaže najmanje jednog člana jedinice lokalne samouprave u organ upravljanja.

Školski odbor osnovne škole za obrazovanje odraslih ima sedam članova, uključujući i predsednika, od kojih tri iz reda zaposlenih i četiri predstavnika jedinice lokalne samouprave.

Za srednje škole od posebnog interesa za Republiku Srbiju i unikatne škole Ministarstvo predlaže skupštini jedinice lokalne samouprave tri istaknuta predstavnika: privredne komore, zanatlija, udruženja poslodavaca, nacionalne organizacije za zapošljavanje, sindikata i drugih zainteresovanih za rad škole (u daljem tekstu: socijalni partneri). U školski odbor srednje stručne škole skupština jedinice lokalne samouprave imenuje najmanje jednog predstavnika socijalnih partnera.

Školski odbor srednje škole za obrazovanje odraslih ima devet članova, uključujući i predsednika, i to po tri predstavnika zaposlenih, socijalnih partnera i jedinice lokalne samouprave.

Članove organa upravljanja iz reda zaposlenih predlaže vaspitno-obrazovno, odnosno nastavničko veće, a iz reda roditelja - savet roditelja, tajnim izjašnjavanjem.

Za člana organa upravljanja ne može da bude predloženo ni imenovano lice:

1) koje je pravosnažnom presudom osuđeno za krivično delo za koje je izrečena безусловna kazna zatvora u trajanju od najmanje tri meseca ili koje je osuđeno za: krivično delo nasilje u porodici, oduzimanje maloletnog lica, zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica ili rodoskrvnenje; za krivično delo primanje mita ili davanje mita; za krivično delo iz grupe krivičnih dela protiv polne slobode, protiv pravnog saobraćaja i protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, bez obzira na izrečenu krivičnu sankciju, ni lice za koje je, u skladu sa zakonom, utvrđeno diskriminatorno ponašanje;

2) koje bi moglo da zastupa interese više struktura, osim članova sindikata;

3) čiji su poslovi, dužnost ili funkcija nespojivi sa obavljanjem poslova u organu upravljanja;

4) koje je već imenovano za člana organa upravljanja druge ustanove;

5) koje je izabrano za direktora druge ustanove;

6) u drugim slučajevima, utvrđenim zakonom.

Skupština jedinice lokalne samouprave odlučuje rešenjem o predlogu ovlašćenog predlagača.

Ako ovlašćeni predlagač ne sprovede postupak u skladu sa ovim zakonom ili predloži kandidata suprotno odredbama ovog zakona, skupština jedinice lokalne samouprave određuje rok za usklađivanje sa ovim zakonom.

Ako ovlašćeni predlagač ni u datom roku ne postupi u skladu sa ovim zakonom, skupština jedinice lokalne samouprave imenovaće članove organa upravljanja bez predloga ovlašćenog predlagača.

Rešenje o imenovanju, odnosno razrešenju organa upravljanja - konačno je u upravnom postupku.

## **Mandat organa upravljanja**

### **Član 55**

Mandat organa upravljanja traje četiri godine.

Postupak za imenovanje članova organa upravljanja pokreće se najkasnije dva meseca pre isteka mandata prethodno imenovanim članovima organa upravljanja.

Skupština jedinice lokalne samouprave razrešiće, pre isteka mandata, pojedine članove, uključujući i predsednika ili organ upravljanja ustanove, na lični zahtev člana, kao i ako:

- 1) organ upravljanja donosi nezakonite odluke ili ne donosi odluke koje je na osnovu zakona i statuta dužan da donosi;
- 2) član organa upravljanja neopravdanim odsustvovanjima ili nesavesnim radom onemogućava rad organa upravljanja;
- 3) u postupku preispitavanja akta o imenovanju utvrdi nepravilnosti;
- 4) ovlašćeni predlagač pokrene inicijativu za razrešenje člana organa upravljanja zbog prestanka osnova po kojem je imenovan u organ upravljanja;
- 5) nastupi uslov iz člana 54. stav 10. ovog zakona.

Izborni period novoimenovanog pojedinog člana organa upravljanja traje do isteka mandata organa upravljanja.

Kada Ministarstvo utvrdi nepravilnosti u postupku imenovanja, odnosno razrešenja organa upravljanja, skupština jedinice lokalne samouprave dužna je da odmah, a najkasnije u roku od 15 dana od dana dostavljanja akta kojim se nalaže mera, otkloni utvrđene nepravilnosti.

Ako skupština jedinice lokalne samouprave ne pokrene postupak za preispitivanje akta o imenovanju, odnosno razrešenju organa upravljanja i ne usaglasi ga sa ovim zakonom, u roku iz stava 5. ovog člana, ministar razrešava postojeći i imenuje privremeni organ upravljanja ustanove.

## **Privremeni organ upravljanja**

### **Član 56**

Ministar imenuje privremeni organ upravljanja ustanove ako ih ne imenuje jedinica lokalne samouprave do isteka mandata prethodno imenovanim članovima organa upravljanja.

Mandat privremenog organa upravljanja ustanove traje do imenovanja novog.

## **Nadležnost organa upravljanja**

### **Član 57**

Organ upravljanja ustanove:

- 1) donosi statut, pravila ponašanja u ustanovi i druge opšte akte i daje saglasnost na akt o organizaciji i sistematizaciji poslova;

2) donosi predškolski, školski, odnosno vaspitni program (u daljem tekstu: program obrazovanja i vaspitanja), razvojni plan, godišnji plan rada, usvaja izveštaje o njihovom ostvarivanju, vrednovanju i samovrednovanju;

3) utvrđuje predlog finansijskog plana za pripremu budžeta Republike Srbije;

4) donosi finansijski plan ustanove, u skladu sa zakonom;

5) usvaja izveštaj o poslovanju, godišnji obračun i izveštaj o izvođenju ekskurzija, odnosno nastave u prirodi;

6) raspisuje konkurs i bira direktora;

7) razmatra poštovanje opštih principa, ostvarivanje ciljeva obrazovanja i vaspitanja i standarda postignuća i preduzima mere za poboljšanje uslova rada i ostvarivanje obrazovno-vaspitnog rada;

8) donosi plan stručnog usavršavanja zaposlenih i usvaja izveštaj o njegovom ostvarivanju;

9) odlučuje po žalbi, odnosno prigovoru na rešenje direktora;

10) obavlja i druge poslove u skladu sa zakonom, aktom o osnivanju i statutom.

Organ upravljanja donosi odluke većinom glasova ukupnog broja članova.

Sednicama školskog odbora prisustvuje i učestvuje u njihovom radu predstavnik sindikata u školi, bez prava odlučivanja.

Sednicama školskog odbora osnovne škole prisustvuju i učestvuju u njihovom radu dva predstavnika učeničkog parlamenta, bez prava odlučivanja.

Sednicama školskog odbora srednje škole kada školski odbor odlučuje po pitanjima iz člana 57. stav 1. tač. 3), 4), 5), 6) i 9) prisustvuju i učestvuju u njihovom radu dva predstavnika učeničkog parlamenta, bez prava odlučivanja.

Školski odbor srednje škole sastaje se u proširenom sazivu kada razmatra i odlučuje o pitanjima iz člana 57. stav 1. tač. 1), 2), 7) i 8).

Prošireni sastav uključuje dva punoletna učenika koje bira učenički parlament škole.

Za obavljanje poslova iz svoje nadležnosti organ upravljanja odgovara organu koji ga imenuje i osnivaču.

## **Savet roditelja**

### **Član 58**

Ustanova ima savet roditelja, osim škole za obrazovanje odraslih.

U savet roditelja škole bira se po jedan predstavnik roditelja učenika svakog odeljenja, odnosno vaspitne grupe ako škola ostvaruje predškolski program.

U ustanovi u kojoj stiču obrazovanje pripadnici nacionalne manjine, odnosno etničke grupe u savetu roditelja srazmerno su zastupljeni i predstavnici nacionalne manjine, odnosno etničke grupe.

U ustanovi u kojoj stižu obrazovanje deca i učenici sa smetnjama u razvoju, član saveta roditelja je i predstavnik roditelja dece, odnosno učenika sa smetnjama u razvoju.

Savet roditelja:

- 1) predlaže predstavnike roditelja dece, odnosno učenika u organ upravljanja;
- 2) predlaže svog predstavnika u stručni aktiv za razvojno planiranje i u druge timove ustanove;
- 3) predlaže mere za osiguranje kvaliteta i unapređivanje obrazovno-vaspitnog rada;
- 4) učestvuje u postupku predlaganja izbornih predmeta i u postupku izbora udžbenika;
- 5) razmatra predlog programa obrazovanja i vaspitanja, razvojnog plana, godišnjeg plana rada, izveštaje o njihovom ostvarivanju, vrednovanju i o samovrednovanju;
- 6) razmatra namenu korišćenja sredstava od donacija i od proširene delatnosti ustanove;
- 7) predlaže organu upravljanja namenu korišćenja sredstava ostvarenih radom učeničke zadruge i prikupljenih od roditelja;
- 8) razmatra i prati uslove za rad ustanove, uslove za odrastanje i učenje, bezbednost i zaštitu dece i učenika;
- 9) učestvuje u postupku propisivanja mera iz člana 42. ovog zakona;
- 10) daje saglasnost na program i organizovanje ekskurzije, odnosno programe nastave u prirodi i razmatra izveštaj o njihovom ostvarivanju;
- 11) razmatra i druga pitanja utvrđena statutom.

Savet roditelja svoje predloge, pitanja i stavove upućuje organu upravljanja, direktoru i stručnim organima ustanove.

Način izbora saveta roditelja ustanove uređuje se statutom ustanove, a rad poslovníkom saveta.

## **Direktor ustanove**

### **Član 59**

Direktor rukovodi radom ustanove.

Direktor ustanove može da bude lice koje ispunjava uslove propisane članom 8. stav 2. i članom 120. ovog zakona.

Dužnost direktora predškolske ustanove može da obavlja lice koje ima: obrazovanje iz člana 8. stav 2. ovog zakona za vaspitača ili stručnog saradnika, dozvolu za rad, obuku i položen ispit za direktora ustanove i najmanje pet godina rada u ustanovi nakon stečenog odgovarajućeg obrazovanja.

Dužnost direktora predškolske ustanove može da obavlja i lice koje ima: odgovarajuće obrazovanje iz člana 8. stav 3. ovog zakona za vaspitača, dozvolu za rad, obuku i položen ispit za direktora ustanove i najmanje deset godina rada u predškolskoj ustanovi na poslovima vaspitanja i obrazovanja nakon stečenog odgovarajućeg obrazovanja.

Dužnost direktora škole može da obavlja lice koje ima odgovarajuće obrazovanje iz člana 8. stav 2. ovog zakona za nastavnika te vrste škole i područja rada, za pedagoga i psihologa, dozvolu za rad, obuku i položen ispit za direktora ustanove i najmanje pet godina rada u ustanovi na poslovima obrazovanja i vaspitanja, nakon stečenog odgovarajućeg obrazovanja.

Izuzetno, dužnost direktora osnovne škole može da obavlja lice koje ima odgovarajuće obrazovanje iz člana 8. stav 3. ovog zakona za nastavnika te vrste škole, dozvolu za rad, obuku i položen ispit za direktora ustanove i najmanje deset godina rada u ustanovi na poslovima obrazovanja i vaspitanja, nakon stečenog odgovarajućeg obrazovanja, ako se na konkurs ne prijavi nijedan kandidat sa odgovarajućim obrazovanjem iz člana 8. stav 2. ovog zakona. Na ponovljenom konkursu kandidati koji imaju odgovarajuće obrazovanje iz člana 8. st. 2. i 3. ovog zakona, ravnopravni su.

Ispit za direktora ustanove može da polaže i lice koje ispunjava uslove za direktora ustanove i koje ima i dokaz o pohađanom propisanom programu obuke.

Lice koje položi ispit za direktora stiče dozvolu za rad direktora (u daljem tekstu: licenca za direktora).

Izabrani direktor koji nema položen ispit za direktora, dužan je da ga položi u roku od godinu dana od dana stupanja na dužnost.

Direktoru koji ne položi ispit za direktora u roku od godinu dana od dana stupanja na dužnost, prestaje dužnost direktora.

Licenca za direktora oduzima se direktoru koji je osuđen pravnosnažnom presudom za krivično delo ili privredni prestup u vršenju dužnosti.

Direktor ustanove bira se na period od četiri godine.

Mandat direktora teče od dana stupanja na dužnost.

Direktoru ustanove miruje radni odnos za vreme prvog izbornog perioda na radnom mestu sa koga je izabran.

Direktoru ustanove prestaje radni odnos ako se u toku trajanja mandata utvrdi da ne ispunjava uslove iz stava 2. ovog člana ili odbije da se podvrgne lekarskom pregledu na zahtev organa upravljanja.

O pravima, obavezama i odgovornostima direktora odlučuje organ upravljanja.

Bliže uslove za izbor direktora, program obuke u skladu sa standardima kompetencija direktora, program ispita, način i postupak polaganja ispita, sastav i način rada komisije Ministarstva, odnosno nadležnog organa autonomne pokrajine pred kojom se polaže ispit za direktora, sadržinu i izgled obrasca licence za direktora, sadržaj i način vođenja registra izdatih licenci za direktora, troškove polaganja ispita, naknade za rad članova komisije i ostala pitanja u vezi sa polaganjem ispita i sticanjem licence za direktora, propisuje ministar.

## **Izbor direktora ustanove**

### **Član 60**

Direktora ustanove bira organ upravljanja na osnovu konkursa, po pribavljenom mišljenju vaspitno-obrazovnog, nastavničkog, odnosno nastavničkog i pedagoškog veća.

U ustanovi u kojoj se obrazovno-vaspitni rad izvodi i na jeziku nacionalne manjine, kao i u ustanovi u kojoj se u većini odeljenja obrazovno-vaspitni rad izvodi na jeziku nacionalne manjine ili za koje je, u skladu sa zakonom kojim se uređuju nadležnosti nacionalnih saveta nacionalnih manjina, utvrđeno da su od posebnog značaja za nacionalnu manjinu, organ upravljanja bira direktora uz pribavljeno mišljenje odgovarajućeg nacionalnog saveta nacionalne manjine.

Ukoliko nacionalni savet nacionalne manjine ne dostavi mišljenje u roku od 15 dana od prijema zahteva, smatra se da je mišljenje dato.

Mišljenje veća iz stava 1. ovog člana daje se na posebnoj sednici kojoj prisustvuju svi zaposleni i koji se izjašnjavaju o svim kandidatima tajnim izjašnjavanjem.

Konkurs za izbor direktora raspisuje se najkasnije tri meseca pre isteka mandata direktora.

Odluka sa dokumentacijom o izabranom kandidatu dostavlja se ministru na saglasnost.

Smatra se da je odluka organa upravljanja o izboru direktora doneta, odnosno da je ministar dao na nju saglasnost ako u roku od 30 dana od dana dostavljanja odluke ne donese akt kojim odbija saglasnost.

Organ upravljanja ustanove posle proteka roka iz stava 7. ovog člana donosi rešenje o izboru direktora i dostavlja ga učesnicima konkursa. Rešenjem se utvrđuju i vreme stupanja na dužnost, kao i obaveza polaganja ispita za direktora.

Učesnik konkursa nezadovoljan rešenjem iz stava 8. ovog člana ima pravo na sudsku zaštitu u upravnom sporu.

Akt o odbijanju saglasnosti ministar donosi ako se u postupku utvrdi da odluka nije doneta u skladu sa zakonom ili se njenim donošenjem dovodi u pitanje nesmetano obavljanje delatnosti ustanove.

Ako ministar donese akt kojim se odbija davanje saglasnosti na odluku o izboru direktora ustanove, raspisuje se novi konkurs.

## **Vršilac dužnosti direktora**

### **Član 61**

Vršioca dužnosti direktora postavlja organ upravljanja do izbora direktora ako direktoru ustanove prestane dužnost, a nije raspisan konkurs ili organ upravljanja nije doneo odluku o izboru ili je ministar doneo akt kojim je odbijeno davanje saglasnosti na odluku organa upravljanja.

Ako organ upravljanja ne postavi vršioca dužnosti direktora u slučajevima iz stava 1. ovog člana ili ne donese odluku po ponovljenom konkursu, odnosno ministar ne da saglasnost na odluku po ponovljenom konkursu, vršioca dužnosti direktora postavlja ministar, u roku od sedam dana od dana saznanja za nastupanje razloga za postavljenje.

Za vršioca dužnosti direktora ustanove ne može biti postavljeno lice koje u postupku izbora za direktora nije dobilo saglasnost.

Za vršioca dužnosti direktora ustanove može da bude postavljen nastavnik, vaspitač i stručni saradnik, najduže šest meseci.

Vršiocu dužnosti direktora ustanove miruje radni odnos na poslovima sa kojih je postavljen, za vreme dok obavlja tu dužnost.

Prava, obaveze i odgovornosti direktora ustanove odnose se i na vršioca dužnosti direktora.

## Nadležnost i odgovornost direktora ustanove

### Član 62

Direktor je odgovoran za zakonitost rada i za uspešno obavljanje delatnosti ustanove.

Direktor za svoj rad odgovara organu upravljanja i ministru.

Osim poslova utvrđenih zakonom i statutom ustanove, direktor:

- 1) planira i organizuje ostvarivanje programa obrazovanja i vaspitanja i svih aktivnosti ustanove;
- 2) stara se o osiguranju kvaliteta, samovrednovanju, ostvarivanju standarda postignuća i unapređivanju obrazovno-vaspitnog rada;
- 3) stara se o ostvarivanju razvojnog plana ustanove;
- 4) odlučuje o korišćenju sredstava utvrđenih finansijskim planom i odgovara za odobravanje i namensko korišćenje tih sredstava, u skladu sa zakonom;
- 5) saraduje sa organima jedinice lokalne samouprave, organizacijama i udruženjima;
- 6) organizuje i vrši pedagoško-instruktivni uvid i prati kvalitet obrazovno-vaspitnog rada i pedagoške prakse i preduzima mere za unapređivanje i usavršavanje rada nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika;
- 7) planira i prati stručno usavršavanje i sprovodi postupak za sticanje zvanja nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika;
- 8) preduzima mere u slučajevima povreda zabrana iz čl. 44. do 46. ovog zakona i nedoličnog ponašanja zaposlenog i njegovog negativnog uticaja na decu i učenike;
- 9) preduzima mere radi izvršavanja naloga prosvetnog inspektora i prosvetnog savetnika, kao i drugih inspekcijskih organa;
- 10) stara se o blagovremenom i tačnom unosu i održavanju ažurnosti baze podataka o ustanovi u okviru jedinstvenog informacionog sistema prosvete;
- 11) stara se o blagovremenom objavljivanju i obaveštavanju zaposlenih, učenika i roditelja odnosno staratelja, stručnih organa i organa upravljanja o svim pitanjima od interesa za rad ustanove i ovih organa;
- 12) saziva i rukovodi sednicama vaspitno-obrazovnog, nastavničkog, odnosno pedagoškog veća, bez prava odlučivanja;
- 13) obrazuje stručna tela i timove, usmerava i usklađuje rad stručnih organa u ustanovi;
- 14) saraduje sa roditeljima, odnosno starateljima dece i učenika;
- 15) podnosi izveštaje o svom radu i radu ustanove organu upravljanja, najmanje dva puta godišnje;
- 16) donosi opšti akt o organizaciji i sistematizaciji poslova;
- 17) odlučuje o pravima, obavezama i odgovornostima učenika i zaposlenih, u skladu sa ovim i posebnim zakonom.

U slučaju privremene odsutnosti ili sprečenosti direktora da obavlja dužnost, zamenjuje ga nastavnik, vaspitač i stručni saradnik u ustanovi na osnovu ovlašćenja direktora, odnosno organa upravljanja, u skladu sa zakonom.

## **Prestanak dužnosti direktora**

### **Član 63**

Dužnost direktora ustanove prestaje: istekom mandata, na lični zahtev, sticanjem uslova za mirovanje radnog odnosa, prestankom radnog odnosa i razrešenjem. Odluku o prestanku dužnosti direktora donosi organ upravljanja.

Organ upravljanja razrešava direktora ustanove ako je utvrđeno da:

- 1) ustanova nije donela blagovremeno program obrazovanja, odnosno ne ostvaruje program obrazovanja i vaspitanja ili ne preduzima mere za ostvarivanje principa, ciljeva i standarda postignuća;
- 2) ustanova ne sprovodi mere za bezbednost i zaštitu dece i učenika;
- 3) direktor ne preduzima ili neblagovremeno preduzima odgovarajuće mere u slučajevima povreda zabrana iz čl. 44. do 46. ovog zakona i težih povreda radnih obaveza zaposlenih;
- 4) u ustanovi nije obezbeđeno čuvanje propisane evidencije i dokumentacije;
- 5) se u ustanovi vodi evidencija i izdaju javne isprave suprotno ovom i posebnom zakonu;
- 6) direktor ne ispunjava uslove iz člana 59. ovog zakona;
- 7) direktor ne postupa po nalogu, odnosno meri nadležnog organa za otklanjanje utvrđenih nedostataka i nepravilnosti;
- 8) direktor predlaganjem nezakonitih odluka, nepotpunim, neblagovremenim i netačnim obaveštavanjem ili sazivanjem sednica suprotno poslovniku ometa rad organa upravljanja i zaposlenih;
- 9) direktor nije obezbedio da se u okviru jedinstvenog informacionog sistema prosvete vrši blagovremen i tačan unos i održavanje ažurne baze podataka ustanove;
- 10) je u radni odnos primio ili angažuje lice van radnog odnosa suprotno zakonu i opštem aktu i u drugim slučajevima, u skladu sa zakonom.

Organ upravljanja razrešava direktora ustanove dužnosti ako mu se u disciplinskom postupku izrekne mera prestanka radnog odnosa zbog utvrđene odgovornosti za težu povredu radne obaveze propisane za zaposlene iz člana 141. ovog zakona ili se stekne uslov za otkaz ugovora o radu u skladu sa opštim propisima o radu.

Organ upravljanja razrešava direktora dužnosti pre isteka mandata kada je konačnim aktom nadležnog organa utvrđeno da je ustanova, odnosno direktor odgovaran za prekršaj iz ovog ili posebnog zakona, privredni prestup ili krivično delo u vršenju dužnosti.

Organ upravljanja razrešava direktora ustanove po naloženoj meri prosvetnog inspektora, u roku od osam dana od dana prijema naloga.

Smatra se da je odluka organa upravljanja o razrešenju direktora doneta, odnosno da je ministar dao na nju saglasnost, ako u roku od 15 dana od dana njenog dostavljanja ne donese akt kojim odbija saglasnost.

Akt o odbijanju saglasnosti ministar donosi ako se u postupku utvrdi da odluka nije doneta u skladu sa ovim zakonom ili se njenim donošenjem dovodi u pitanje nesmetano obavljanje delatnosti ustanove.

Ako organ upravljanja ne donese odluku o razrešenju direktora u roku iz stava 5. ovog člana, može da ga razreši ministar, u roku od 15 dana od dana prijema zapisnika o neizvršenom nalogu.

## **Prava direktora ustanove po prestanku dužnosti**

### **Član 64**

Direktor ustanove kome prestane dužnost zbog isteka drugog i svakog narednog mandata ili na lični zahtev, raspoređuje se na poslove koji odgovaraju stepenu i vrsti njegovog obrazovanja.

Ako nema odgovarajućih poslova u istoj ili drugoj ustanovi, lice iz stava 1. ovog člana ostvaruje prava kao zaposleni za čijim radom prestane potreba, u skladu sa zakonom.

Direktoru ustanove koji je razrešen u skladu sa članom 63. st. 3. i 4. ovog zakona, prestaje radni odnos bez prava na otpremninu.

Direktoru ustanove kome u drugom i svakom narednom mandatu prestane dužnost razrešenjem, bez prestanka radnog odnosa, a koji ne može da se rasporedi na poslove koji odgovaraju stepenu i vrsti njegovog obrazovanja, prestaje radni odnos, uz isplatu otpremnine, u skladu sa zakonom.

## **Pomoćnik direktora**

### **Član 65**

Ustanova može da ima pomoćnika direktora, u skladu sa normativom kojim se utvrđuju kriterijumi i standardi za finansiranje ustanove.

Rešenjem direktora na poslove pomoćnika direktora raspoređuje se nastavnik, vaspitač i stručni saradnik, odnosno koji ima profesionalni ugled i iskustvo u ustanovi, za svaku školsku, odnosno radnu godinu.

Pomoćnik direktora organizuje, rukovodi i odgovoran je za pedagoški rad ustanove, koordinira rad stručnih aktiva i drugih stručnih organa ustanove i obavlja druge poslove, u skladu sa statutom ustanove.

Pomoćnik direktora obavlja i poslove nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika, u skladu sa rešenjem direktora.

## **Stručni organi, timovi i pedagoški kolegijum ustanove**

### **Član 66**

Stručni organi predškolske ustanove jesu vaspitno-obrazovno veće i stručni aktivni vaspitača i medicinskih sestara, aktiv za razvojno planiranje i drugi stručni aktivni i timovi, u skladu sa statutom.

Stručni organi škole jesu: nastavničko veće, odeljenjsko veće, stručno veće za razrednu nastavu, stručno veće za oblasti predmeta, stručni aktivni za razvojno planiranje i za razvoj školskog

programa i drugi stručni aktivni i timovi, u skladu sa statutom. Škola sa domom ima i pedagoško veće.

Vaspitno-obrazovno veće čine vaspitači i stručni saradnici.

Nastavničko veće čine nastavnici, vaspitači i stručni saradnici.

Pedagoško veće čine vaspitači i stručni saradnici koji ostvaruju vaspitni rad u školi sa domom.

Odeljenjsko veće čine nastavnici koji izvode nastavu u određenom odeljenju.

Stručno veće za razrednu nastavu čine nastavnici koji izvode nastavu u prvom ciklusu obrazovanja.

Pedagoški asistent učestvuje u radu veća iz st. 3. do 7. ovog člana bez prava odlučivanja.

Stručno veće za oblasti predmeta čine nastavnici koji izvode nastavu iz grupe srodnih predmeta.

Stručni aktiv za razvojno planiranje čine predstavnici nastavnika, vaspitača, stručnih saradnika, jedinice lokalne samouprave, učeničkog parlamenta i saveta roditelja. Članove stručnog aktiva za razvojno planiranje imenuje organ upravljanja.

Stručni aktiv za razvoj školskog programa čine predstavnici nastavnika i stručnih saradnika. Članove stručnog aktiva za razvoj školskog programa imenuje nastavničko veće.

Direktor obrazuje tim za ostvarivanje određenog zadatka, programa ili projekta. Tim mogu da čine predstavnici zaposlenih, roditelja, jedinice lokalne samouprave, odnosno stručnjaka za pojedina pitanja.

U školi u kojoj stižu obrazovanje učenici sa smetnjama u razvoju, direktor obrazuje stručni tim za inkluzivno obrazovanje.

Pedagoški kolegijum čine predsednici stručnih veća i stručnih aktiva i predstavnik stručnih saradnika.

Pedagoški kolegijum razmatra pitanja i daje mišljenje u vezi sa poslovima direktora iz člana 62. stav 3. tač. 1) do 3) i tač. 5) do 7) ovog zakona.

Pedagoškim kolegijumom predsedava i rukovodi direktor, odnosno pomoćnik direktora, a odeljenjskim većem odeljenjski starešina.

Sednicama stručnih organa škole mogu da prisustvuju predstavnici učeničkog parlamenta, bez prava odlučivanja.

## **Nadležnost stručnih organa, timova i pedagoškog kolegijuma**

### **Član 67**

Stručni organi, timovi i pedagoški kolegijum: staraju se o osiguranju i unapređivanju kvaliteta obrazovno-vaspitnog rada ustanove; prate ostvarivanje programa obrazovanja i vaspitanja; staraju se o ostvarivanju ciljeva i standarda postignuća; vrednuju rezultate rada nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika; prate i utvrđuju rezultate rada dece, učenika i odraslih; preduzimaju mere za jedinstven i usklađen rad sa decom, učenicima i odraslima u procesu obrazovanja i vaspitanja i rešavaju druga stručna pitanja obrazovno-vaspitnog rada.

Nadležnost, način rada i odgovornost stručnih organa, timova i pedagoškog kolegijuma uređuje se statutom ustanove.

## **Sekretar ustanove**

### **Član 68**

Upravne, normativno-pravne i druge pravne poslove u ustanovi obavlja sekretar, u skladu sa normativom kojim se utvrđuju kriterijumi i standardi za finansiranje ustanove.

Poslove sekretara može da obavlja diplomirani pravnik - master ili diplomirani pravnik koji je stekao visoko obrazovanje na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine, sa položenim stručnim ispitom za sekretara.

Sekretar iz stava 2. ovog člana uvodi se u posao i osposobljava se za samostalan rad savladavanjem programa za uvođenje u posao i polaganjem ispita za sekretara. Sekretaru - pripravniku direktor određuje mentora sa liste sekretara ustanova koju utvrdi školska uprava.

Sekretar je dužan da u roku od dve godine od dana zasnivanja radnog odnosa položi stručni ispit za sekretara.

Sekretaru koji ne položi stručni ispit u roku iz stava 4. ovog člana prestaje radni odnos.

Sekretar koji ima položen pravosudni ili stručni ispit za zaposlene u organima državne uprave ili državni stručni ispit ne polaže stručni ispit za sekretara.

Izuzetno od stava 2. ovog člana, za sekretara predškolske ustanove i osnovne škole može da bude izabrano i drugo lice, ukoliko se i na ponovljeni konkurs ne prijavi nijedan kandidat sa odgovarajućim obrazovanjem, najduže dve godine.

Način i program uvođenja u posao, program, sadržinu, način i rokove za polaganje stručnog ispita, sastav i način rada komisije Ministarstva, odnosno nadležnog organa autonomne pokrajine pred kojom se polaže stručni ispit i obrazac uverenja koji se izdaje, troškove polaganja ispita, naknade za rad članova komisije i ostala pitanja u vezi sa polaganjem stručnog ispita za sekretara ustanove, propisuje ministar.

## **V PROGRAMI OBRAZOVANJA I VASPITANJA I ISPITI**

### **1. PROGRAMI OBRAZOVANJA I VASPITANJA**

#### **Obrazovni programi ustanova**

### **Član 69**

Predškolska ustanova razvija i ostvaruje programe vaspitanja i obrazovanja dece, u skladu sa osnovama programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja i posebnim zakonom.

Osnovna škola ostvaruje školski program, a može da ostvaruje i: individualni obrazovni plan za učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju, individualan program srpskog jezika, odnosno jezika nacionalne manjine za učenike koji ne poznaju jezik na kome se izvodi nastava, školski program za muzičko i baletsko obrazovanje, školski program za obrazovanje odraslih, vaspitni program za učenike u školi sa domom i druge programe, u skladu sa posebnim zakonom.

Srednja škola ostvaruje školski program opšteg, stručnog i umetničkog obrazovanja, a može da ostvaruje i: individualni obrazovni plan za učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju, individualan program srpskog jezika, odnosno jezika nacionalne manjine za učenike koji ne poznaju jezik na

kome se izvodi nastava, školski program za muzičko i baletsko obrazovanje, školski program za obrazovanje odraslih, vaspitni program za učenike u školi sa domom, program specijalističkog i majstorskog obrazovanja, program obrazovanja za rad, programe stručnog osposobljavanja, obuke i druge programe, u skladu sa posebnim zakonom.

Izuzetno, osnovna škola može da ostvaruje i predškolski program, a srednja škola - predškolski program, program osnovnog obrazovanja i vaspitanja i vaspitni program.

Osim programa iz st. 1. do 4. ovog člana ustanova može da ostvaruje i druge programe i aktivnosti usmerene na unapređivanje obrazovno-vaspitnog rada, povećanja kvaliteta i dostupnosti obrazovanja i vaspitanja.

Ustanova iz stava 5. ovog člana može steći status model centra.

## **Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja**

### **Član 70**

Predškolsko vaspitanje i obrazovanje za decu uzrasta od šest meseci do polaska u školu ostvaruje se u predškolskoj ustanovi u skladu sa osnovama programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja jesu osnova za:

- 1) izradu i razvijanje programa vaspitno-obrazovnog rada na nivou predškolske ustanove - jasli, vrtića i pripremnih grupa u vrtiću i pri osnovnoj školi (u daljem tekstu: predškolski program);
- 2) izradu i razvijanje posebnih i specijalizovanih programa, u skladu sa posebnim zakonom;
- 3) izradu kriterijuma za praćenje i vrednovanje kvaliteta vaspitanja obrazovanja;
- 4) unapređivanje i razvoj predškolske ustanove.

Sadržaj osnova programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja uređuje se posebnim zakonom.

## **Predškolski program**

### **Član 71**

Predškolsko vaspitanje i obrazovanje ostvaruje se na osnovu predškolskog programa.

Predškolski program donosi predškolska ustanova, odnosno škola koja ostvaruje predškolski program, u skladu sa osnovama programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

Predškolski program sadrži opšte podatke o ustanovi i njenom okruženju, vrste i trajanje programa vaspitno-obrazovnog rada, drugih oblika rada i usluga i druge podatke, u skladu sa posebnim zakonom.

U okviru predškolskog programa mogu da se ostvaruju posebni, specijalizovani i drugi programi, u skladu sa posebnim zakonom, prema mogućnostima predškolske ustanove, u skladu sa potrebama i interesima dece i roditelja i jedinice lokalne samouprave.

## **Nastavni planovi i programi osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja**

### **Član 72**

Nastavni plan i program jeste osnova za donošenje školskog programa u osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju.

Nastavni plan i program donosi se u skladu sa utvrđenim principima, ciljevima i standardima postignuća.

Nastavni plan i program trogodišnjeg srednjeg stručnog obrazovanja sadrži, najmanje 30 odsto opšteg i 65 odsto stručnog obrazovanja, a nastavni plan i program četvorogodišnjeg stručnog i umetničkog obrazovanja sadrži najmanje 40 odsto opšteg i 55 odsto stručnog, odnosno umetničkog obrazovanja.

Nastavni plan obuhvata izborne predmete po nivoima i vrstama obrazovanja od kojih učenik obavezno bira jedan ili više predmeta prema svojim sklonostima. Jedan od obaveznih izbornih predmeta je verska nastava ili građansko vaspitanje.

Učenik koji se opredelio za jedan od dva izborna predmeta versku nastavu ili građansko vaspitanje, izborni predmet može da menja u toku ciklusa osnovnog, odnosno do kraja sticanja srednjeg obrazovanja i vaspitanja.

## **Nastavni planovi osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja**

### **Član 73**

Nastavni planovi osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja sadrže:

- 1) obavezne predmete po razredima u osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju;
- 2) izborne predmete po razredima u osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju;
- 3) oblike obrazovno-vaspitnog rada (redovna, dopunska i dodatna nastava i ostali oblici obrazovno-vaspitnog rada);
- 4) godišnji i nedeljni fond časova po predmetima i oblicima obrazovno-vaspitnog rada.

Nastavni plan osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja može da sadrži i module, samostalne ili u okviru predmeta, sa fondom časova.

Modul, u smislu ovog zakona, jeste skup teorijskih i praktičnih programskih sadržaja i oblika rada funkcionalno i tematski povezanih u okviru predmeta ili više predmeta.

## **Nastavni programi osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja**

### **Član 74**

Nastavni program osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja donosi se u skladu sa utvrđenim opštim i posebnim standardima postignuća i sadrži:

- 1) ciljeve obrazovanja i vaspitanja po nivoima, ciklusima, vrstama obrazovanja, odnosno obrazovnim profilima, ciljeve obrazovanja i vaspitanja po predmetima, modulima i razredima;
- 2) obavezne i preporučene sadržaje obaveznih i izbornih predmeta i modula kojima se obezbeđuje ostvarivanje opštih ishoda i posebnih standarda postignuća;
- 3) preporučene vrste aktivnosti i načina ostvarivanja programa;

- 4) preporučeni način prilagođavanja programa obrazovanja odraslih, učenika sa izuzetnim sposobnostima, programa predmeta od značaja za nacionalnu manjinu i dvojezičnog obrazovanja;
- 5) preporuke za pripremu individualnog obrazovnog plana za učenike kojima je potrebna dodatna obrazovna podrška, koji se sa zakašnjenjem uključuju u obrazovni proces, koji ne poznaju jezik na kome se ostvaruje obrazovno-vaspitni rad;
- 6) druga pitanja od značaja za ostvarivanje nastavnih programa.

## **Drugi oblici stručnog obrazovanja i njihovi programi**

### **Član 75**

Drugi oblici stručnog obrazovanja, u smislu ovog zakona jesu: obrazovanje za rad, stručno osposobljavanje i obuka.

Obrazovanjem za rad stiču se znanja, veštine i pozitivan odnos prema zanimanju.

Stručnim osposobljavanjem stiču se znanja, veštine i pozitivan odnos prema obavljanju određenih poslova za zanimanje.

Obukom se stiču osnovna znanja, veštine i pozitivan stav za obavljanje određenih poslova ili operacija u procesu rada.

Programi drugih oblika stručnog obrazovanja iz stava 1. ovog člana jesu osnova za donošenje školskog programa u srednjem obrazovanju i vaspitanju.

Posebni programi stručnog osposobljavanja i obuke doneti prema drugim propisima - ostvaruju se na osnovu utvrđenih standarda.

## **Školski program**

### **Član 76**

Osnovno i srednje obrazovanje i vaspitanje, specijalističko i majstorsko obrazovanje i drugi oblici stručnog obrazovanja ostvaruju se na osnovu školskog programa.

Školski program donosi se na osnovu nastavnog plana i programa, odnosno programa određenih oblika stručnog obrazovanja.

Školskim programom obezbeđuje se ostvarivanje principa, ciljeva i standarda postignuća, prema potrebama učenika i roditelja, odnosno staratelja i lokalne zajednice.

Školski program sadrži:

- 1) ciljeve školskog programa;
- 2) naziv, vrstu i trajanje svih programa obrazovanja i vaspitanja koje škola ostvaruje i jezik na kome se ostvaruje program;
- 3) obavezne i izborne predmete i module, po ciklusima, odnosno obrazovnim profilima i razredima;
- 4) način ostvarivanja principa i ciljeva obrazovanja i standarda postignuća, način i postupak ostvarivanja propisanih nastavnih planova i programa, programa drugih oblika stručnog obrazovanja i vrste aktivnosti u obrazovno-vaspitnom radu;

- 5) fakultativne nastavne predmete, njihove programske sadržaje i aktivnosti kojima se ostvaruju;
- 6) načine ostvarivanja i prilagođavanja programa muzičkog i baletskog obrazovanja i vaspitanja, obrazovanja odraslih, učenika sa posebnim sposobnostima i dvojezičnog obrazovanja;
- 7) druga pitanja od značaja za školski program.

Školski program donosi školski odbor, po pravilu, svake četvrte godine, u skladu sa nastavnim planom i programom.

## **Individualni obrazovni plan, individualni program i individualizovani način rada**

### **Član 77**

Za dete i učenika kome je usled socijalne uskraćenosti, smetnji u razvoju, invaliditeta i drugih razloga potrebna dodatna podrška u obrazovanju i vaspitanju, ustanova obezbeđuje otklanjanje fizičkih i komunikacijskih prepreka i donosi individualni obrazovni plan.

Cilj individualnog obrazovnog plana jeste postizanje optimalnog uključivanja deteta i učenika u redovan obrazovno-vaspitni rad i njegovo osamostaljivanje u vršnjačkom kolektivu.

Individualnim obrazovnim planom utvrđuje se prilagođen i obogaćen način obrazovanja i vaspitanja deteta i učenika, a posebno:

- 1) dnevni raspored aktivnosti u vaspitnoj grupi i časova nastave u odeljenju, dnevni raspored rada sa licem koje mu pruža dodatnu podršku i raspored rada u posebnoj grupi u kojoj mu se pruža dodatna podrška, kao i učestalost podrške;
- 2) ciljevi obrazovno-vaspitanog rada;
- 3) posebne standarde postignuća i prilagođene standarde za pojedine ili za sve predmete sa obrazloženjem za odstupanje od posebnih standarda;
- 4) individualni program po predmetima, odnosno sadržaje u predmetima koji se obrađuju u odeljenju i radu sa dodatnom podrškom;
- 5) individualizovan način rada vaspitača i nastavnika, odnosno individualizovan pristup prilagođen vrsti smetnje.

Za učenika sa izuzetnim sposobnostima ustanova donosi individualni obrazovni plan, shodno stavu 3. ovog člana, osim tačke 3).

Individualni obrazovni plan u ustanovi donosi pedagoški kolegijum na predlog stručnog tima za inkluzivno obrazovanje, odnosno tima za pružanje dodatne podrške učenicima iz stava 3. ovog člana.

Tim iz stava 5. ovog člana u predškolskoj ustanovi čine vaspitač, stručni saradnici, saradnici, roditelj, odnosno staratelj, a po potrebi pedagoški asistent i stručnjak van ustanove, na predlog roditelja.

Tim iz stava 5. ovog člana u školi čini nastavnik razredne nastave, odnosno odeljenjski starešina i predmetni nastavnici, stručni saradnik škole, roditelj, odnosno staratelj, a po potrebi pedagoški asistent i stručnjak van ustanove, na predlog roditelja.

Roditelj, odnosno staratelj daje saglasnost za sprovođenje individualnog obrazovnog plana.

U prvoj godini upisa u ustanovu, individualni obrazovni plan donosi se i vrednuje tromesečno, a u svim narednim godinama na početku svakog polugodišta.

Nastavnik i vaspitač pri planiranju svog rada u odeljenju, odnosno grupi usklađuje svoj plan sa individualnim obrazovnim planom deteta.

Sprovođenje individualnih obrazovnih planova prati prosvetni savetnik.

Bliža uputstva za utvrđivanje prava na individualni obrazovni plan, njegovu primenu i vrednovanje, donosi ministar.

## **Osnove vaspitnog programa i program vaspitnog rada**

### **Član 78**

Osnove vaspitnog programa jesu osnova za:

- 1) donošenje vaspitnog programa u školi sa domom i u domu učenika;
- 2) vrednovanje kvaliteta vaspitnog rada u školi sa domom i u domu učenika.

Osnove vaspitnog programa moraju da budu u skladu sa opštim principima i da doprinose ostvarivanju opštih standarda postignuća.

Vaspitni rad u školi sa domom i u domu učenika ostvaruje se na osnovu programa vaspitnog rada, u skladu sa ovim i posebnim zakonom.

Programom vaspitnog rada utvrđuju se: ciljevi, vrste aktivnosti, oblici rada i druga pitanja od značaja za vaspitni rad.

Program vaspitnog rada donosi škola sa domom i dom učenika, po pravilu, na vreme od četiri godine, na način i po postupku utvrđenim ovim i posebnim zakonom.

## **Nadležnost i postupak za donošenje programa obrazovanja i vaspitanja**

### **Član 79**

Osnove programa predškolskog vaspitanja i obrazovanja, nastavne planove i programe osnovnog i srednjeg opšteg i umetničkog obrazovanja i vaspitanja, deo nastavnog plana i programa opšteobrazovnih predmeta srednjeg stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih i osnove vaspitnog programa, na predlog ministra, donosi Nacionalni prosvetni savet.

Nastavni plan i program osnovnog obrazovanja odraslih po pribavljenom mišljenju Nacionalnog prosvetnog saveta, na predlog Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, donosi ministar.

Deo nastavnog plana i programa srednjeg stručnog obrazovanja i obrazovanja odraslih, na predlog Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, donosi ministar.

Program osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja za pripadnike nacionalnih manjina na predlog nacionalnog saveta nacionalne manjine i mišljenja Nacionalnog prosvetnog saveta, donosi ministar.

Programe specijalističkog i majstorskog obrazovanja, po pribavljenim mišljenjima nadležnih ministarstava, na predlog Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, donosi ministar.

Programne drugih oblika stručnog obrazovanja na predlog Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, donosi ministar.

## **Donošenje programa obrazovanja i vaspitanja ustanova**

### **Član 80**

Predškolski, školski i program vaspitnog rada pripremaju odgovarajući stručni organi ustanove.

O predlogu programa iz stava 1. ovog člana ustanova pribavlja mišljenja saveta roditelja, a škola i od učeničkog parlamenta i saglasnost nadležnog organa osnivača na planirana materijalna sredstva za njihovo ostvarivanje.

Ako se program obrazovanja i vaspitanja ili njegov deo ostvaruje na stranom jeziku, pre njegovog donošenja škola pribavlja saglasnost ministra.

Kada je osnivač ustanove Republika Srbija, saglasnost iz stava 1. ovog člana daje Ministarstvo.

Program iz stava 1. ovog člana donosi organ upravljanja ustanove.

## **Objavljivanje programa obrazovanja i vaspitanja ustanova**

### **Član 81**

Školski program donosi se najkasnije dva meseca pre početka školske godine u kojoj će početi njegova primena.

Predškolski, školski i program vaspitnog rada objavljuje se, u skladu sa opštim aktom ustanove.

Ustanova obezbeđuje najbolji način da program iz stava 2. ovog člana bude dostupan svim zainteresovanim korisnicima.

## **2. ISPITI**

### **Završni ispit u osnovnom obrazovanju i vaspitanju**

#### **Član 82**

Nakon završenog osmog razreda učenik polaže završni ispit.

Završnim ispitom procenjuje se stepen ostvarenosti opštih i posebnih standarda postignuća u osnovnom obrazovanju i vaspitanju.

Učenik sa smetnjama u razvoju i invaliditetom polaže završni ispit, u skladu sa njegovim motoričkim i čulnim mogućnostima, odnosno uslovima koje zahteva određena vrsta invaliditeta.

Nakon obavljenog završnog ispita učeniku se izdaje javna isprava.

Nakon obavljenog završnog ispita učenik stiče pravo na upis u srednju školu bez polaganja kvalifikacionog ispita, osim prijemnog ispita za proveru izuzetnih sposobnosti, na način i po postupku propisanim posebnim zakonom.

Program završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju, na predlog Nacionalnog prosvetnog saveta i obrazac javne isprave iz stava 4. ovog člana, donosi ministar.

## **Opšta matura**

### **Član 83**

Nakon završenog četvrtog razreda srednjeg opšteg obrazovanja i vaspitanja u gimnaziji učenik polaže opštu maturu, u skladu sa posebnim zakonom.

Opštu maturu može da polaže i učenik nakon završenog četvrtog razreda srednjeg stručnog, odnosno umetničkog obrazovanja i vaspitanja u stručnoj, odnosno umetničkoj školi, pod uslovima propisanim posebnim zakonom.

Učenik sa smetnjama u razvoju i invaliditetom polaže opštu maturu u skladu sa njegovim motoričkim i čulnim mogućnostima, odnosno uslovima koje zahteva određena vrsta invaliditeta, a može da bude oslobođen polaganja dela maturalnog ispita iz predmeta za koje su mu tokom obrazovanja prilagođavani standardi postignuća.

Nakon položene opšte mature učeniku se izdaje javna isprava, u skladu sa posebnim zakonom.

Na osnovu položene opšte mature, učenik može da se upiše u odgovarajuću visokoškolsku ustanovu, bez polaganja prijemnog ispita, osim ispita za proveru posebnih sklonosti i sposobnosti, na način i po postupku propisanim posebnim zakonom.

Program opšte mature, na predlog Nacionalnog prosvetnog saveta, donosi ministar.

## **Stručna i umetnička matura**

### **Član 84**

Nakon završenog četvrtog razreda srednjeg stručnog, odnosno umetničkog obrazovanja i vaspitanja u stručnoj, odnosno umetničkoj školi, učenik polaže stručnu, odnosno umetničku maturu, u skladu sa posebnim zakonom.

Stručnu, odnosno umetničku maturu može da polaže odrasli nakon završenog trogodišnjeg srednjeg stručnog, odnosno umetničkog obrazovanja i vaspitanja u stručnoj, odnosno umetničkoj školi, u skladu sa posebnim zakonom.

Učenik sa smetnjama u razvoju i invaliditetom polaže stručnu, odnosno umetničku maturu u skladu sa njegovim motoričkim i čulnim mogućnostima, odnosno uslovima koje zahteva određena vrsta invaliditeta, a može da bude oslobođen polaganja dela maturalnog ispita iz predmeta za koje su mu tokom obrazovanja prilagođavani standardi postignuća.

Nakon položene stručne, odnosno umetničke mature učenik stiče srednje stručno, odnosno umetničko obrazovanje i vaspitanje, o čemu se izdaje javna isprava, u skladu sa posebnim zakonom.

Na osnovu položene stručne, odnosno umetničke mature, učenik može da se upiše u odgovarajuću visokoškolsku ustanovu, na način i po postupku propisanim posebnim zakonom.

Program stručne mature na predlog Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, a umetničke mature - na predlog Nacionalnog prosvetnog saveta, donosi ministar.

## **Završni ispit srednjeg stručnog obrazovanja, specijalistički i majstorski ispit**

### **Član 85**

Učenik polaže završni ispit nakon završenog srednjeg stručnog obrazovanja u trogodišnjem trajanju, a odrasli - nakon završenog srednjeg stručnog obrazovanja po programu za odrasle, u skladu sa posebnim zakonom.

Nakon savladanog programa specijalističkog, odnosno majstorskog obrazovanja odrasli polaže specijalistički, odnosno majstorski ispit, o čemu se izdaje javna isprava, u skladu sa posebnim zakonom.

Učenik i odrasli sa smetnjama u razvoju i invaliditetom polaže ispite iz st. 1. i 2. ovog člana u skladu sa njegovim motoričkim i čulnim mogućnostima, odnosno uslovima koje zahteva određena vrsta invaliditeta, a može da bude oslobođen polaganja dela ispita iz predmeta za koje su mu tokom obrazovanja prilagođavani standardi postignuća.

Program završnog ispita i programe specijalističkog i majstorskog ispita na predlog Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, donosi ministar.

### **Ispiti drugih oblika stručnog obrazovanja**

#### **Član 86**

Učenik i odrasli polaže završni ispit nakon završenog dvogodišnjeg obrazovanja za rad ili drugog razreda srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja u srednjoj stručnoj školi, u skladu sa posebnim zakonom.

Učenik i odrasli nakon završenog stručnog osposobljavanja, završenog prvog razreda srednjeg stručnog obrazovanja i vaspitanja polaže ispit stručne osposobljenosti u srednjoj stručnoj školi ili drugoj organizaciji koja ima odobrenje za rad, o čemu se izdaje isprava, u skladu sa posebnim zakonom.

Učenik i odrasli nakon savladanog programa obuke polaže ispit za obuku u školi ili drugoj organizaciji koja ima odobrenje za rad, pred posebnom komisijom, o čemu se izdaje isprava, u skladu sa posebnim zakonom.

Učenik i odrasli sa smetnjama u razvoju i invaliditetom polaže ispite iz st. 1. do 3. ovog člana u skladu sa njegovim motoričkim i čulnim mogućnostima, odnosno uslovima koje zahteva određena vrsta invaliditeta, a može da bude oslobođen polaganja dela ispita iz predmeta ili sadržaja za koje su mu tokom obrazovanja prilagođavani standardi postignuća.

Programe iz st. 1. do 3. ovog člana, na predlog Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih, donosi ministar.

## **VI OSTVARIVANJE OBRAZOVANJA I VASPITANJA**

### **Obrazovno-vaspitni rad**

#### **Član 87**

Obrazovno-vaspitni rad obuhvata nastavne i vannastavne aktivnosti ustanove kojima se ostvaruje program obrazovanja i vaspitanja i postižu propisani ciljevi i standardi postignuća, u skladu sa ovim zakonom.

### **Školska i radna godina**

#### **Član 88**

Obrazovno-vaspitni rad škole ostvaruje se u toku školske godine, koja počinje 1. septembra, a završava se 31. avgusta naredne godine.

Obrazovno-vaspitni rad organizuje se u dva polugodišta.

Učenici imaju školski raspust.

Vreme, trajanje i organizacija obrazovno-vaspitanog rada i školskog raspusta utvrđuje se školskim kalendarom.

Školski kalendar propisuje ministar do 1. juna.

Školski kalendar može da se menja u izuzetnim slučajevima, na zahtev škole, uz saglasnost ministra.

Vaspitno-obrazovni rad predškolske ustanove ostvaruje se u toku radne godine, koja se prilagođava školskoj godini.

## **Godišnji plan rada**

### **Član 89**

Godišnjim planom rada utvrđuju se vreme, mesto, način i nosioci ostvarivanja programa obrazovanja i vaspitanja.

Godišnji plan rada ustanova donosi u skladu sa školskim kalendarom, razvojnim planom i predškolskim, školskim i vaspitnim programom, do 15. septembra.

## **Prekid obrazovno-vaspitanog rada**

### **Član 90**

Obrazovno-vaspitni rad može da se prekine u slučaju više sile, epidemije i drugim slučajevima kojima su ugroženi bezbednost i zdravlje dece, učenika i zaposlenih.

Odluku o prekidu obrazovno-vaspitanog rada donosi nadležni organ jedinice lokalne samouprave. Ako nadležni organ jedinice lokalne samouprave ne donese odluku o prekidu obrazovno-vaspitanog rada, odluku odmah donosi ministar.

Nakon prestanka razloga za prekid obrazovno-vaspitanog rada, škola nadoknađuje propušteni rad, na način koji odredi škola, po odobrenju ministra.

U slučaju neposredne ratne opasnosti, ratnog stanja, vanrednog stanja ili drugih vanrednih okolnosti, ministar propisuje poseban program obrazovanja, uputstvo o organizaciji i radu škole i određuje škole koje nastavljaju sa radom.

## **Pravo na besplatno obrazovanje**

### **Član 91**

U ustanovi čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave obezbeđuje se besplatno:

1) osnovno obrazovanje i vaspitanje učenika i odraslih, u skladu sa ovim zakonom;

2) vaspitanje i obrazovanje dece u godini pred polazak u školu, u skladu sa ovim i posebnim zakonom;

3) srednje obrazovanje redovnih i vanrednih učenika, pod jednakim uslovima, u skladu sa ovim i posebnim zakonom.

Redovan učenik jeste lice koje je u prvom razredu srednjeg obrazovanja i obrazovanja za rad mlađe od 17 godina, a vanredan učenik - lice starije od 17 godina (u daljem tekstu: polaznik).

Izuzetno od stava 2. ovog člana, lice iz osetljivih društvenih grupa i sa izuzetnim sposobnostima mlađe od 17 godina može da stiče srednje obrazovanje ili obrazovanje za rad u svojstvu vanrednog učenika, ako opravda nemogućnost redovnog pohađanja nastave, uz saglasnost ministra.

Lice koje je steklo srednje obrazovanje, a želi da se prekvalifikuje ili dokvalifikuje, stekne specijalističko ili majstorsko obrazovanje, plaća školarinu.

Visinu školarine utvrđuje Ministarstvo, prema vrstama obrazovanja, s tim da se pojedini polaznici ili grupe polaznika mogu da oslobode plaćanja školarine, radi postizanja pune ravnopravnosti u sticanju obrazovanja.

Roditelj, odnosno staratelj deteta i učenika može da se opredeli i za upis u ustanovu čiji je osnivač drugo pravno ili fizičko lice, uz obezbeđivanje troškova obrazovanja i vaspitanja.

## **Obrazovanje i vaspitanje u inostranstvu**

### **Član 92**

Za decu i učenike koji borave u inostranstvu može da se organizuje obrazovanje i vaspitanje na srpskom jeziku, po posebnom programu.

Poseban program obrazovanja i vaspitanja u inostranstvu, način vođenja evidencije i izdavanja javnih isprava, posebne uslove za nastavnika, obezbeđivanje i način isplate sredstava za plate i druga pitanja od značaja za ostvarivanje obrazovno-vaspitnog rada u inostranstvu, propisuje ministar.

## **Trajanje predškolskog vaspitanja i obrazovanja**

### **Član 93**

Predškolsko vaspitanje i obrazovanje ostvaruje se u trajanju utvrđenom programom predškolskog vaspitanja i obrazovanja.

Program pripreme deteta pred polazak u osnovnu školu u okviru predškolskog vaspitanja i obrazovanja (u daljem tekstu: pripremni predškolski program) traje četiri sata dnevno, najmanje devet meseci.

Pripremni predškolski program ostvaruje vaspitač.

## **Trajanje osnovnog obrazovanja i vaspitanja**

### **Član 94**

Osnovno obrazovanje i vaspitanje traje osam godina i ostvaruje se u dva obrazovna ciklusa.

Prvi ciklus obuhvata prvi do četvrtog razreda, za koje se organizuje razredna nastava, u skladu sa posebnim zakonom. Izuzetno, nastava stranog jezika, izbornih i fakultativnih predmeta može da se organizuje i kao predmetna, u skladu sa posebnim zakonom i školskim programom.

Drugi ciklus obuhvata peti do osmog razreda, za koje se organizuje predmetna nastava, u skladu sa školskim programom.

Osnovno muzičko obrazovanje i vaspitanje traje od dve do šest, a baletsko četiri godine i ostvaruju se u dva obrazovna ciklusa, u skladu sa posebnim zakonom i školskim programom.

Osnovno obrazovanje odraslih organizuje se po razredima od prvog do osmog razreda i traje od tri do pet godina, u skladu sa školskim programom.

## **Trajanje srednjeg obrazovanja i vaspitanja i stručnog usavršavanja**

### **Član 95**

Srednje obrazovanje i vaspitanje traje tri ili četiri godine, u skladu sa posebnim zakonom i školskim programom.

Srednje obrazovanje odraslih traje dve ili tri godine, u skladu sa posebnim zakonom i školskim programom.

Specijalističko i majstorsko obrazovanje traje od godinu do dve godine, u skladu sa posebnim zakonom i propisanim programom.

## **Trajanje drugih oblika stručnog obrazovanja**

### **Član 96**

Obrazovanje za rad traje dve godine.

Stručno osposobljavanje i obuka traju do godinu dana, u skladu sa propisanim, odnosno odobrenim programom.

## **Upis dece u predškolsku ustanovu**

### **Član 97**

U predškolsku ustanovu može da se upiše dete na zahtev roditelja, odnosno staratelja.

U predškolsku ustanovu upisuju se sva deca u godini pred polazak u školu.

Uz dokumentaciju potrebnu za upis, roditelj dostavlja i dokaz o zdravstvenom pregledu deteta.

Roditelj, odnosno staratelj čije dete nije obuhvaćeno vaspitno-obrazovnim radom u predškolskoj ustanovi, dužan je da upiše dete starosti od pet i po do šest i po godina u predškolsku ustanovu, odnosno osnovnu školu koja ostvaruje pripremni predškolski program, s tim da ima pravo da izabere predškolsku ustanovu, odnosno osnovnu školu.

Predškolska ustanova čiji je osnivač jedinica lokalne samouprave, odnosno osnovna škola koja ostvaruje predškolski program, a čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave, dužni su da upišu svako dete radi pohađanja pripremnog predškolskog programa, bez obzira na prebivalište roditelja.

Pohađanje programa iz stava 4. ovog člana u ustanovi čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina ili jedinica lokalne samouprave - besplatno je.

Jedinica lokalne samouprave vodi evidenciju i obaveštava predškolsku ustanovu, odnosno osnovnu školu koja ostvaruje pripremni predškolski program o deci koja su stasala za pohađanje pripremnog predškolskog programa, u skladu sa posebnim zakonom.

Bliže uslove za utvrđivanje prioriteta za upis dece u predškolsku ustanovu, propisuje ministar.

## **Upis učenika u osnovnu školu**

### **Član 98**

U prvi razred osnovne škole upisuje se svako dete koje do početka školske godine ima najmanje šest i po, a najviše sedam i po godina.

Uz dokumentaciju potrebnu za upis, roditelj dostavlja i dokaz o zdravstvenom pregledu deteta.

Izuzetno, deca iz osetljivih društvenih grupa mogu da se upišu u školu, bez dokaza o prebivalištu roditelja i potrebne dokumentacije.

Ispitivanje deteta upisanog u školu vrše psiholog i pedagog škole na maternjem jeziku deteta, primenom standardnih postupaka i instrumenata, preporučenih od nadležnog zavoda, odnosno ovlašćene stručne organizacije. Ako ne postoji mogućnost da se ispitivanje deteta vrši na maternjem jeziku, škola angažuje prevodioca na predlog nacionalnog saveta nacionalne manjine.

Ispitivanje dece sa motoričkim i čulnim smetnjama vrši se uz primenu oblika ispitivanja na koji dete može optimalno da odgovori.

U postupku ispitivanja deteta upisanog u školu, škola može da utvrdi potrebu za donošenjem individualnog obrazovnog plana ili dodatnom podrškom za obrazovanje. Ako dodatna podrška zahteva finansijska sredstva, upućuje pismeni zahtev izabranom lekaru nadležnog doma zdravlja za procenu potreba za pružanjem dodatne obrazovne, zdravstvene ili socijalne podrške koje utvrđuje interesorna komisija.

U školu za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju mogu da se upišu deca na osnovu preporuke izabranog lekara nadležnog doma zdravlja, a na osnovu procene potreba za pružanjem dodatne obrazovne, zdravstvene ili socijalne podrške učeniku, uz saglasnost roditelja.

Dete starosti od šest do šest i po godina upisuje se u prvi razred nakon provere spremnosti za polazak u školu.

Proveru spremnosti deteta vrši psiholog škole primenom standardnih postupaka i instrumenata, preporučenih od nadležnog zavoda, odnosno ovlašćene stručne organizacije.

U postupku provere spremnosti na osnovu mišljenja psihologa škola može da preporuči:

1) upis deteta u prvi razred;

2) odlaganje polaska deteta u školu za godinu dana, uz nastavak pohađanja pripremnog predškolskog programa.

Roditelj, odnosno staratelj deteta, kome je preporučeno odlaganje polaska deteta u školu za godinu dana, može da podnese zahtev komisiji škole za ponovno utvrđivanje spremnosti za upis u školu. Komisiju čine: psiholog, pedagog, učitelj i pedijatar deteta.

Komisija škole primenom standardnih postupaka i instrumenata, može da odobri upis deteta ili da potvrdi odlaganje upisa deteta za godinu dana.

Ako dete starije od sedam i po godina zbog bolesti ili drugih razloga nije upisano u prvi razred, može da se upiše u prvi ili odgovarajući razred na osnovu prethodne provere znanja.

Škola je dužna da upiše svako dete sa područja škole.

Škola može da upiše i dete sa područja druge škole, na zahtev roditelja, u skladu sa mogućnostima škole.

Roditelj, odnosno staratelj može da izabere osnovnu školu u koju će da upiše dete podnošenjem zahteva izabranom školi najkasnije do 1. februara tekuće kalendarske godine u kojoj se vrši upis.

U prvi razred osnovne muzičke, odnosno baletske škole, upisuje se učenik osnovne škole koji položi prijemni ispit, u skladu sa posebnim zakonom.

Jedinica lokalne samouprave vodi evidenciju i obaveštava školu i roditelje, odnosno staratelje o deci koja su stasala za upis i koja su upisana u školu.

Bliže uslove za procenu potreba za pružanjem dodatne obrazovne, zdravstvene ili socijalne podrške učeniku, sastav i način rada interresorne komisije, propisuju sporazumno ministar nadležan za poslove zdravlja, ministar nadležan za poslove socijalne politike i ministar.

## **Upis učenika u srednju školu**

### **Član 99**

U prvi razred srednje škole upisuju se lica sa stečenim osnovnim obrazovanjem, u skladu sa posebnim zakonom.

U prvi razred srednje škole koja ostvaruje programe muzičkog i baletskog obrazovanja, prilagođen ili individualizovani školski program za učenike sa izuzetnim sposobnostima, kao i individualni obrazovni plan za učenike i odrasle sa smetnjama u razvoju, upisuju se lica u skladu sa posebnim zakonom.

Izuzetno, pojedina lica ili grupe lica mogu da se upišu u srednju školu pod povoljnijim uslovima radi postizanja pune ravnopravnosti u sticanju obrazovanja, u skladu sa merilima i po postupku koji propiše ministar.

Nakon završenog srednjeg obrazovanja u srednju školu može da se upiše lice radi prekvalifikacije, dokvalifikacije, specijalističkog ili majstorskog obrazovanja, u skladu sa posebnim zakonom.

U srednju školu može da se upiše i lice sa stečenim ili završenim osnovnim obrazovanjem radi stručnog osposobljavanja, odnosno obučavanja.

Izuzetno, odrasli koji stiče osnovno obrazovanje može uporedo da pohađa propisani ili odobreni program obuke u srednjoj školi.

## **Upis stranih državljana i lica bez državljanstva**

### **Član 100**

Strani državljanin i lice bez državljanstva upisuju se u školu iz člana 27. ovog zakona i ostvaruju pravo na obrazovanje pod istim uslovima i na način propisan zakonom za državljane Republike Srbije.

Za decu i učenike iz stava 1. ovog člana i za prognana i raseljena lica koja ne poznaju jezik na kome se izvodi obrazovno-vaspitni rad ili pojedine programske sadržaje od značaja za nastavak obrazovanja, škola organizuje učenje jezika, odnosno pripremu za nastavu i dopunsku nastavu, po posebnom uputstvu, u skladu sa propisom koji donosi ministar.

Dete i učenik državljanin neke od evropskih zemalja, dok boravi u Republici Srbiji, ima pravo da pohađa nastavu maternjeg jezika i kulture, besplatno pod uslovom reciprociteta ili na teret roditelja, u prostorijama ustanove koju odredi organ jedinice lokalne samouprave.

## **Ogled**

### **Član 101**

Unapređivanje kvaliteta i osavremenjavanje obrazovno-vaspitnog rada, uvođenje novih sadržaja programa obrazovanja i vaspitanja, organizacionih novina ili načina finansiranja mogu da se pre njihovog uvođenja proveravaju ogledom.

Inicijativu za uvođenje ogleda sa predlogom programa može da podnese ustanova, nadležni savet, zavodi ili drugo pravno lice.

Program ogleda sadrži cilj, očekivane ishode, trajanje, način i uslove njegovog ostvarivanja i način vrednovanja.

Inicijativu sa predlogom ogleda razmatra ministar i po prihvatanju inicijative odlučuje o odobravanju ogleda i propisuje program ogleda. Za inicijativu koja uključuje značajne novine ministar može da pribavi i mišljenje nadležnog saveta.

Ministar raspisuje konkurs za sprovođenje ogleda i po okončanju konkursa određuje ustanovu za njegovo sprovođenje. Prednost za sprovođenje ogleda ima ustanova koja je podnela inicijativu.

Ogled može da traje najduže pet godina, od kojih se u poslednjoj godini sprovodi vrednovanje ogleda.

U postupku vrednovanja ogleda sprovođenje programa prati prosvetni savetnik, a ocenu ostvarenog cilja i očekivanih ishoda na kraju ogleda - Zavod za vrednovanje kvaliteta obrazovanja i vaspitanja, koji daje odgovarajući predlog ministru i inicijatoru ogleda.

Izveštaj o sprovedenom ogledu i ocena ogleda objavljuje se na način koji je dostupan široj stručnoj javnosti.

Na osnovu izveštaja o sprovedenom ogledu i ocene ogleda ministar odlučuje o njegovoj daljoj primeni.

Za vreme izvođenja ogleda u ustanovi se ne mogu vršiti statusne promene.

Isprava izdata na osnovu školskog programa ogleda ima karakter javne isprave, u skladu sa ovim i posebnim zakonom.

## **Udžbenici**

### **Član 102**

U ostvarivanju obrazovno-vaspitnog rada koriste se udžbenici i nastavna sredstva koje, na predlog nadležnog saveta odobri ministar, u skladu sa posebnim zakonom.

Ministar može da odobri više udžbenika za isti predmet u istom razredu, kao i strani udžbenik.

Kada se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje na jeziku nacionalne manjine, koriste se udžbenici i nastavna sredstva odobreni, u skladu sa posebnim zakonom.

Strani udžbenik može da se odobri za upotrebu, u skladu sa posebnim zakonom.

U postupku odobravanja utvrđuje se da li udžbenik odgovara standardima kvaliteta, koji se odnose na sadržinu, pedagoško-psihološke zahteve, didaktičku i metodičku obradu, jezičke zahteve, izradu, grafičku, likovnu i tehničku opremljenost udžbenika, odnosno da li obezbeđuje ostvarivanje principa i ciljeva obrazovanja i standarda postignuća.

U ostvarivanju obrazovno-vaspitnog rada mogu da se koriste i druga nastavna sredstva i pomagala, u skladu sa posebnim zakonom.

Za učenike sa smetnjama u razvoju i invaliditetom, izdaju se udžbenici, u skladu sa njihovim potrebama.

## VII PRAVA DETETA I UČENIKA, OBAVEZE I ODGOVORNOSTI UČENIKA

### Prava deteta i učenika

#### Član 103

Prava deteta i učenika ostvaruju se u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima, ovim i posebnim zakonima, a ustanova, odnosno svi zaposleni dužni su da obezbede njihovo ostvarivanje, a naročito pravo na:

- 1) kvalitetan obrazovno-vaspitni rad koji obezbeđuje ostvarivanje principa i ciljeva iz čl. 3. i 4. ovog zakona;
- 2) uvažavanje ličnosti;
- 3) podršku za svestrani razvoj ličnosti, podršku za posebno iskazane talente i njihovu afirmaciju;
- 4) zaštitu od diskriminacije, nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja;
- 5) blagovremenu i potpunu informaciju o pitanjima od značaja za njegovo školovanje;
- 6) informacije o njegovim pravima i obavezama;
- 7) učestvovanje u radu organa škole, u skladu sa ovim i posebnim zakonom;
- 8) slobodu udruživanja u različite grupe, klubove i organizovanje učeničkog parlamenta;
- 9) podnošenje prigovora i žalbe na ocenu i na ostvarivanje drugih prava po osnovu obrazovanja;
- 10) pokretanje inicijative za preispitivanje odgovornosti učesnika u obrazovno-vaspitnom procesu ukoliko prava iz tač. 1) do 9) ovog člana nisu ostvarena;
- 11) ostvarivanje svih prava deteta i učenika, prava na zaštitu i na pravično postupanje škole prema učeniku i kada povredi obavezu utvrđenu ovim zakonom;
- 12) pravo na stipendiju, kredit, smeštaj i ishranu u domu učenika, u skladu sa posebnim zakonom.

Ustanova je dužna da obezbedi sve uslove za ostvarivanje prava deteta i učenika iz stava 1. ovog člana.

Učenik, roditelj, odnosno staratelj deteta i učenika može da podnese prijavu direktoru ustanove u slučaju povrede prava iz stava 1. ovog člana ili neprimerenog ponašanja zaposlenih prema detetu i učeniku, u roku od 15 dana od nastupanja slučaja.

Direktor je dužan da prijavu razmotri i da, uz konsultaciju sa učenikom, roditeljem, odnosno starateljem deteta i učenika i zaposlenim odluči o njoj i preduzme odgovarajuće mere, u roku od 15 dana od dana prijema prijave.

Zaposleni u ustanovi dužan je da prijavi direktoru, odnosno organu upravljanja kršenje prava deteta i učenika.

## **Odeljenjska zajednica**

### **Član 104**

Učenici jednog odeljenja škole obrazuju odeljenjsku zajednicu.

Način rada odeljenjske zajednice učenika bliže se uređuje statutom škole.

## **Učenički parlament**

### **Član 105**

U poslednja dva razreda osnovne škole i u srednjoj školi organizuje se učenički parlament (u daljem tekstu: parlament) radi:

- 1) davanja mišljenja i predloga stručnim organima, školskom odboru, savetu roditelja i direktoru o: pravilima ponašanja u školi, merama bezbednosti učenika, godišnjem planu rada, školskom razvojnom planu, školskom programu, načinu uređivanja školskog prostora, izboru udžbenika, slobodnim i vannastavnim aktivnostima, učešću na sportskim i drugim takmičenjima i organizaciji svih manifestacija učenika u školi i van nje i drugim pitanjima od značaja za njihovo obrazovanje;
- 2) razmatranja odnosa i saradnje učenika i nastavnika, vaspitača ili stručnog saradnika i atmosfere u školi;
- 3) obaveštavanja učenika o pitanjima od posebnog značaja za njihovo školovanje i o aktivnostima učeničkog parlamenta;
- 4) aktivnog učešća u procesu planiranja razvoja škole i u samovrednovanju škole;
- 5) predlaganja članova stručnog aktiva za razvojno planiranje iz reda učenika.

Parlament čine po dva predstavnika svakog odeljenja u školi, a u umetničkoj školi - po tri iz svakog razreda, odnosno godine.

Članove parlamenta biraju učenici odeljenjske zajednice svake školske godine. Članovi parlamenta biraju predsednika.

Parlament bira dva predstavnika učenika koji učestvuju u radu školskog odbora, odnosno proširenog saziva školskog odbora u skladu sa članom 57. ovog zakona.

Program rada parlamenta sastavni je deo godišnjeg plana rada škole.

Učenički parlamenti škola mogu da se udruže u zajednicu učeničkih parlamenata.

## **Opterećenje učenika**

### **Član 106**

Opterećenje učenika osnovne i srednje škole i trajanje školskog časa uređuje se posebnim zakonom.

## **Ocenjivanje**

### **Član 107**

Ocenjivanjem u osnovnoj i srednjoj školi procenjuje se ostvarenost propisanih ciljeva i standarda postignuća u toku savladavanja školskog programa, a za učenike sa smetnjama u razvoju - prilagođenih standarda postignuća u savladavanju individualnog obrazovnog plana.

Ocenjivanje je javno i svaka ocena učeniku mora odmah da bude obrazložena. Ukoliko nastavnik ne obrazloži ocenu, a učenik to od njega zahteva, učenik ima pravo da podnese prigovor na ocenu.

Učenik se ocenjuje iz svih nastavnih predmeta i vladanja.

U toku školske godine ocenjivanje je opisno i brojčano i vrši se na osnovu praćenja napredovanja učenika u savlađivanju školskog programa, a na osnovu posebnih standarda postignuća.

Učenik se ocenjuje najmanje četiri puta u polugodištu u osnovnom i tri puta u srednjem obrazovanju i vaspitanju.

Zaključna ocena iz predmeta jeste brojčana i izvodi se na kraju prvog i drugog polugodišta, prema utvrđenim standardima postignuća i propisanim kriterijumima za ocenjivanje.

Učenik sa smetnjama u razvoju kome su tokom obrazovanja prilagođavani posebni standardi postignuća ocenjuje se u skladu sa prilagođenim standardima.

## **Ocenjivanje i napredovanje učenika**

### **Član 108**

U prvom razredu osnovnog obrazovanja i vaspitanja ocenjivanje i zaključna ocena su opisni i učenik prelazi u naredni razred.

U ostalim razredima osnovnog i u srednjem obrazovanju i vaspitanju ocenjivanje je opisno i brojčano u toku školske godine, osim iz predmeta koje odredi ministar. Opisna ocena sadrži povratnu informaciju za učenika i roditelja i pruža mu jasno uputstvo kako da unapredi svoj rad.

Učenik drugog i trećeg razreda osnovnog obrazovanja i vaspitanja koji na kraju drugog polugodišta ima nedovoljne ocene prevodi se u naredni razred, na osnovu odluke odeljenjskog veća, osim ako roditelj, odnosno staratelj izričito zahteva da učenik ponavlja razred.

Učeniku koji je preveden u naredni razred, priznaje se razred iz koga je preveden kao završen i organizuje mu se individualizovan rad, u skladu sa članom 77. ovog zakona.

Učenik od četvrtog do sedmog razreda i učenik srednjeg obrazovanja i vaspitanja koji ima do dve nedovoljne zaključne brojčane ocene polaže popravni ispit u avgustovskom ispitnom roku, a učenik završnog razreda u junskom i avgustovskom roku.

Učenik iz stava 5. ovog člana završava razred ako položi popravni ispit iz svakog predmeta.

Učenik četvrtog do sedmog razreda i učenik srednjeg obrazovanja ponavlja razred ako na kraju drugog polugodišta ima više od dve nedovoljne zaključne broјčane ocene ili ne položi popravni ispit.

Izuzetno, redovan učenik srednjeg obrazovanja koji nije položio popravni ispit može da završi započeti razred u istoj školi naredne školske godine, u svojstvu vanrednog učenika ponovnim polaganjem nepoloženog ispita, uz obavezu plaćanja naknade stvarnih troškova koje utvrdi škola. Kada završi razred vanredan učenik ima pravo da se u istoj školskoj godini upiše u naredni razred, u istom svojstvu.

Učenik završnog razreda osnovnog i srednjeg obrazovanja koji ne položi popravni, završni, odnosno maturalni ispit završava započeto obrazovanje u istoj školi u svojstvu vanrednog učenika polaganjem ispita, uz obavezu plaćanja naknade stvarnih troškova koje utvrdi škola.

## **Vladanje i opšti uspeh**

### **Član 109**

Vladanje učenika od prvog do šestog razreda osnovnog obrazovanja i vaspitanja ocenjuje se opisnom ocenom koja ne utiče na opšti uspeh učenika.

Vladanje učenika od sedmog razreda osnovnog obrazovanja i vaspitanja i učenika svih razreda srednjeg obrazovanja i vaspitanja ocenjuje se opisno u toku polugodišta, a broјčano na kraju prvog i drugog polugodišta i utiče na opšti uspeh.

Opšti uspeh učenika osnovnog obrazovanja i vaspitanja utvrđuje se na kraju prvog i drugog polugodišta na osnovu aritmetičke sredine pozitivnih zaključnih broјčanih ocena iz obaveznih predmeta i ocene iz vladanja, počev od šestog razreda.

Opšti uspeh učenika srednjeg obrazovanja i vaspitanja utvrđuje se na kraju prvog i drugog polugodišta na osnovu aritmetičke sredine pozitivnih zaključnih broјčanih ocena iz predmeta i ocene iz vladanja. Vladanje vanrednih učenika ne ocenjuje se.

Način, postupak i kriterijume ocenjivanja uspeha iz pojedinačnih predmeta i vladanja i druga pitanja od značaja za ocenjivanje, propisuje ministar.

## **Prigovor i žalba na ocenu i ispit**

### **Član 110**

Učenik osnovnog i srednjeg obrazovanja i vaspitanja, njegov roditelj, odnosno staratelj ima pravo da podnese: prigovor na ocenu iz predmeta i vladanja u toku školske godine, žalbu na zaključnu ocenu iz predmeta i vladanja na kraju drugog polugodišta i žalbu na ispit.

Prigovor na ocenu iz predmeta i vladanja podnosi se direktoru škole u roku od tri dana od saopštenja ocene, žalba u roku od tri dana od dana dobijanja đačke knjižice, odnosno svedočanstva, a žalba na ispit propisan posebnim zakonom, u roku od 24 sata od saopštenja ocene.

Direktor škole, u saradnji sa pedagoško-psihološkom službom i odeljenskim starešinom, odlučuje o prigovoru u roku od tri dana. Ako oceni da je prigovor osnovan i da je ocena izvedena suprotno zakonu i propisima donetim na osnovu njega, rešenjem poništava ocenu i obrazuje komisiju za proveru znanja učenika, pregled i ponovno ocenjivanje pismenog ili drugog rada učenika.

Po prigovoru, odnosno žalbi na ocenu iz vladanja direktor, u saradnji sa pedagoško-psihološkom službom i odeljenjskim starešinom, utvrđuje ocenu iz vladanja.

Direktor škole je dužan da odluči o žalbi, u roku od 24 sata od njenog prijema. Ako utvrdi da je ocena iz predmeta izvedena suprotno zakonu i propisima donetim na osnovu njega ili je žalba iz drugih razloga osnovana, rešenjem poništava zaključnu ocenu i upućuje učenika na polaganje ispita.

Ako utvrdi da je ispit obavljen protivno ovom ili posebnom zakonu i propisima donetim na osnovu njih, poništiće ispit i uputiće učenika na ponovno polaganje ispita. Ispit se organizuje u roku od tri dana od dana podnošenja žalbe.

Za proveru znanja učenika, pregled i ponovno ocenjivanje pismenog ili drugog rada učenika, odnosno polaganje ispita, direktor rešenjem obrazuje komisiju od najmanje tri člana, od kojih su dva stručna za predmet, odnosno oblast predmeta ukoliko škola nema potreban broj stručnih lica za odgovarajući predmet, angažuje stručno lice iz druge škole.

Nastavnik čija ocena je osporena ili na čiji je predlog utvrđena zaključna ocena, ne može da bude član komisije.

Kada je poništen ispit direktor obrazuje novu komisiju u čijem sastavu ne mogu da budu članovi komisije čiji je ispit poništen.

Ocena komisije je konačna.

## **Zahtev za zaštitu prava učenika**

### **Član 111**

Učenik, njegov roditelj, odnosno staratelj, koji smatra da su mu povređena prava utvrđena ovim ili posebnim zakonom, donošenjem ili nedonošenjem odluke nakon podnošenja prijave, prigovora ili žalbe, odnosno ako je povređena zabrana iz čl. 44. i 45. ovog zakona, pravo iz člana 103. ovog zakona, što utiče na status učenika, ima pravo da podnese zahtev za zaštitu prava Ministarstvu, u roku od osam dana od dana saznanja za povredu svojih prava.

Ako oceni da je zahtev iz stava 1. ovog člana osnovan, Ministarstvo će u roku od osam dana od dana prijema zahteva da upozori školu i odredi joj primeren rok za otklanjanje povrede zakona.

Ako škola ne postupi po upozorenju iz stava 2. ovog člana, Ministarstvo će odlučiti o zahtevu.

## **Obaveze učenika**

### **Član 112**

U ostvarivanju svojih prava učenik ne sme da ugrožava druge u ostvarivanju prava.

Učenik ima obavezu da:

- 1) redovno pohađa nastavu i izvršava školske obaveze;
- 2) poštuje školska pravila, odluke direktora i organa škole;
- 3) radi na usvajanju znanja, veština i vrednosnih stavova propisanih školskim programom, prati sopstveni napredak i izveštava o tome nastavnike i roditelje, odnosno staratelje;

- 4) u postupku ocenjivanja pokaže svoje stvarno znanje bez korišćenja raznih oblika prepisivanja i drugih nedozvoljenih oblika pomoći;
- 5) ne ometa izvođenje nastave i ne napušta čas bez prethodnog odobrenja nastavnika;
- 6) poštuje ličnost drugih učenika, nastavnika i ostalih zaposlenih u školi;
- 7) blagovremeno pravda izostanke;
- 8) čuva imovinu škole i čistoću i estetski izgled školskih prostorija;
- 9) stara se o očuvanju životne sredine i ponaša u skladu sa pravilima ekološke etike.

## **Odgovornost učenika**

### **Član 113**

Sa učenicom koji vrši povredu pravila ponašanja ili se ne pridržava odluka direktora i organa škole, neopravdano izostane sa nastave pet časova, odnosno koji svojim ponašanjem ugrožava druge u ostvarivanju njihovih prava, škola je dužna da, uz učešće roditelja, odnosno staratelja učenika, pojača vaspitni rad aktivnostima: u okviru odeljenske zajednice, stručnim radom odeljenjskog starešine, pedagoga, psihologa, posebnih timova, a kada je to neophodno da sarađuje sa odgovarajućim ustanovama socijalne, odnosno zdravstvene zaštite na promeni ponašanja učenika.

Učenik može da odgovara za lakšu povredu obaveze utvrđenu opštim aktom škole, za težu povredu obaveze koja je u vreme izvršenja bila propisana ovim ili posebnim zakonom i za povredu zabrane iz čl. 44. i 45. ovog zakona.

Teže povrede obaveza učenika jesu:

- 1) uništenje, oštećenje, skrivanje, iznošenje, prepravka ili dopisivanje podataka u evidenciji koju vodi škola ili druga organizacija, odnosno organ;
- 2) prepravka ili dopisivanje podataka u javnoj ispravi koju izdaje škola ili organ, odnosno ispravi koju izda druga organizacija;
- 3) uništenje ili krađa imovine škole, privrednog društva, preduzetnika, učenika ili zaposlenog;
- 4) podstrekavanje, pomaganje, davanje učeniku i upotreba alkohola, duvana, narkotičkog sredstva ili psihoaktivne supstance;
- 5) unošenje u školu ili drugu organizaciju oružja ili drugog predmeta kojim može da ugrozi ili povredi drugo lice;
- 6) svesno nepridržavanje pravila i mera bezbednosti učenika;
- 7) upotreba mobilnog telefona, elektronskog uređaja i drugog sredstva u svrhe kojima se ugrožavaju prava drugih ili u svrhe prevare u postupku ocenjivanja;
- 8) neopravdano izostajanje sa nastave najmanje 35 časova i učestalo činjenje lakših povreda obaveza.

Učenik, roditelj odnosno staratelj odgovara za materijalnu štetu koju učenik nanese školi, namerno ili iz krajnje nepažnje, u skladu sa zakonom.

## **Vaspitno-disciplinski postupak**

## Član 114

Vaspitno-disciplinski postupak je hitan i pokreće se zaključkom direktora. Zaključak sadrži podatke o učeniku, opis teže povrede obaveze učenika, odnosno zabrane iz čl. 44. i 45. ovog zakona, vreme, mesto i način izvršenja povrede i odgovarajuće dokaze.

Zaključak iz stava 1. ovog člana dostavlja se učeniku, odnosno njegovom roditelju ili staratelju, odeljenjskom starešini, stručnim saradnicima, odnosno odgovarajućem stručnom timu.

Učenik mora biti saslušan, a ako je maloletan, uz prisustvo roditelja.

Vaspitno-disciplinski postupak vodi se primenom pravila opšteg upravnog postupka i okončava se rešenjem.

## Vaspitne i vaspitno-disciplinske mere i pravna zaštita učenika

### Član 115

Za povredu obaveze, odnosno zabrane propisane ovim zakonom, mogu da se izreknu mere, i to:

1) za lakšu povredu obaveza učenika, vaspitna mera - opomena, ukor odeljenjskog starešine ili ukor odeljenjskog veća, u skladu sa opštim aktom škole;

2) za težu povredu obaveza učenika, vaspitno-disciplinska mera - ukor direktora i ukor nastavničkog veća, a za učenika srednje škole i isključenje učenika iz škole, odnosno škole sa domom;

3) za učinjenu povredu zabrane iz čl. 44. i 45. ovog zakona, vaspitno-disciplinska mera:

(1) premeštaj učenika od petog do osmog razreda u drugu osnovnu školu na osnovu odluke nastavničkog veća, uz saglasnost roditelja, odnosno staratelja;

(2) prestanak svojstva učenika srednje škole u toj školskoj godini, bez prava na nastavak obrazovanja u istoj školi, a učeniku smeštenom u školi sa domom - prestanak svojstva učenika u školi i prava na smeštaj u domu u toj školskoj godini, bez prava na nastavak obrazovanja u istoj školi i smeštaj u istom domu.

Vaspitna mera izriče se učeniku za lakšu povredu obaveze iz stava 1. tačka 1) ovog člana, bez vođenja vaspitno-disciplinskog postupka.

Mera iz stava 1. ovog člana može da se izrekne učeniku ako je škola prethodno preduzela neophodne aktivnosti iz člana 113. stav 1. ovog zakona.

Ako škola nije prethodno preduzela neophodne aktivnosti iz člana 113. stav 1. ovog zakona, preduzeće ih pre izricanja mere.

Kada preduzete aktivnosti dovedu do pozitivne promene ponašanja učenika, obustaviće se postupak, osim ako je učinjenom povredom zabrane iz čl. 44. i 45. ozbiljno ugrožen integritet drugog lica.

Mera iz stava 1. tač. 2) i 3) ovog člana izriče se učeniku nakon sprovedenog vaspitno-disciplinskog postupka i utvrđene odgovornosti.

Vaspitna i vaspitno-disciplinska mera izriču se u školskoj godini u kojoj je učinjena povreda obaveze učenika.

Učeniku se smanjuje ocena iz vladanja zbog izrečene vaspitno-disciplinske mere, ali se ponašanje učenika prati i ocena se popravlja kada dođe do pozitivne promene u njegovom ponašanju.

Kada maloletan učenik izvrši povredu obaveze, odnosno zabrane iz čl. 44. i 45. ovog zakona, škola odmah obaveštava roditelja, odnosno staratelja i uključuje ga u odgovarajući postupak.

Nastavničko veće donosi odluku o vaspitno-disciplinskoj meri isključenja učenika iz srednje škole, a direktor rešenje o isključenju učenika iz škole.

Učenik, njegov roditelj, odnosno staratelj ima pravo da podnese žalbu školskom odboru na izrečenu vaspitno-disciplinsku meru za izvršenu težu povredu obaveze učenika ili za povredu zabrane iz čl. 44. i 45. ovog zakona, u roku od tri dana od dana dostavljanja rešenja o utvrđenoj odgovornosti i izrečenoj meri.

Školski odbor rešava po žalbi iz stava 10. ovog člana u roku od 15 dana od dana dostavljanja. Žalba odlaže izvršenje rešenja direktora.

Protiv drugostepenog rešenja o izrečenoj meri isključenja učenika iz srednje škole ili škole sa domom, učenik, njegov roditelj, odnosno staratelj ima pravo na sudsku zaštitu u upravnom sporu.

## VIII ZAPOSLENI U USTANOVU

### **Nastavnici, vaspitači i stručni saradnici**

#### **Član 116**

Vaspitno-obrazovni rad u predškolskoj ustanovi ostvaruje vaspitač, u skladu sa posebnim zakonom.

Nastavu i druge oblike obrazovno-vaspitnog rada u školi ostvaruje nastavnik.

Vaspitni rad sa učenicima u školi sa domom ostvaruje vaspitač.

Stručne poslove na unapređivanju vaspitno-obrazovnog rada u predškolskoj ustanovi obavljaju pedagog, psiholog i drugi stručni saradnici, u skladu sa posebnim zakonom.

Stručne poslove u školi obavljaju stručni saradnici: psiholog, pedagog i bibliotekar, u muzičkoj školi - psiholog, pedagog, nototekar i medijatekar, a u školi za obrazovanje odraslih - andragog, psiholog i bibliotekar.

Zavisno od potreba škole i programa koji se ostvaruje, dodatnu podršku i stručne poslove može da obavlja i socijalni radnik, defektolog, logoped i andragog.

### **Saradnik, pedagoški asistent i pomoćni nastavnik**

#### **Član 117**

U obavljanju delatnosti predškolska ustanova može da ima saradnika: nutricionistu, socijalnog i zdravstvenog radnika i drugog saradnika, u skladu sa posebnim zakonom.

U vaspitno-obrazovnom radu za ostvarivanje posebnih i specijalizovanih programa predškolska ustanova može da angažuje i druge saradnike, u skladu sa posebnim zakonom.

Pedagoški asistent pruža pomoć i dodatnu podršku deci i učenicima, u skladu sa njihovim potrebama i pomoć nastavnicima, vaspitačima i stručnim saradnicima u cilju unapređivanja njihovog rada sa decom i učenicima kojima je potrebna dodatna obrazovna podrška. U svom radu

ostvaruje saradnju sa roditeljima, odnosno starateljima, a zajedno sa direktorom saraduje i sa nadležnim ustanovama, organizacijama, udruženjima i jedinicom lokalne samouprave.

Za pomoć nastavniku za pružanje dodatne podrške u nastavi, odnosno ostvarivanje obrazovno-vaspitnog rada mogu da se obrazuju stručni timovi na teritoriji jedinice lokalne samouprave.

Poslove pripreme laboratorijskih vežbi, izvođenja i demonstriranja postupaka, tehničko-tehnološke pripreme, izvođenja dela praktične nastave i drugih poslova, pod neposrednim rukovodstvom nastavnika, obavlja pomoćni nastavnik.

Izuzetno, radi pružanja pomoći detetu, odnosno učeniku sa smetnjama u razvoju, obrazovno-vaspitnom radu može da prisustvuje pratilac deteta, odnosno učenika.

## **Zadaci nastavnika i vaspitača**

### **Član 118**

Zadatak nastavnika jeste da svojim kompetencijama osigura postizanje ciljeva obrazovanja i vaspitanja i standarda postignuća, uvažavajući principe obrazovanja, predznanja, potrebe, interesovanja i posebne mogućnosti deteta i učenika.

Zadatak vaspitača u predškolskoj ustanovi jeste da svojim kompetencijama osigura uvažavanje principa obrazovanja, ostvarivanje ciljeva vaspitanja i obrazovanja i unapređivanje obrazovno-vaspitnog rada.

## **Zadaci stručnog saradnika**

### **Član 119**

Zadatak stručnog saradnika jeste da svojim kompetencijama, savetodavnim i drugim oblicima rada unapređuje obrazovno-vaspitni rad i saradnju sa roditeljima, odnosno starateljima u ustanovi, da prati ostvarivanje utvrđenih standarda postignuća, pruža podršku nastavnicima i vaspitačima za unapređivanje njihovog obrazovno-vaspitnog rada, u skladu sa principima, ciljevima i standardima postignuća, pomoć nastavnicima u razvijanju individualnih obrazovnih planova i pomoć deci, učenicima, roditeljima, nastavnicima i vaspitačima, po pitanjima koja su od značaja za obrazovanje i vaspitanje i razvoj profesionalne karijere učenika.

Program svih oblika rada stručnih saradnika, donosi ministar.

## **Uslovi za prijem u radni odnos**

### **Član 120**

U radni odnos u ustanovi može da bude primljeno lice, pod uslovima propisanim zakonom i ako:

- 1) ima odgovarajuće obrazovanje;
- 2) ima psihičku, fizičku i zdravstvenu sposobnost za rad sa decom i učenicima;
- 3) nije osuđivano pravnosnažnom presudom za krivično delo za koje je izrečena безусловna kazna zatvora u trajanju od najmanje tri meseca, kao i za krivična dela nasilje u porodici, oduzimanje maloletnog lica, zapuštanje i zlostavljanje maloletnog lica ili rodoskrvnenje, za krivično delo primanje mita ili davanje mita, za krivično delo iz grupe krivičnih dela protiv polne slobode, protiv pravnog saobraćaja i protiv čovečnosti i drugih dobara zaštićenih međunarodnim pravom, bez obzira na izrečenu krivičnu sankciju, i za koje nije, u skladu sa zakonom, utvrđeno diskriminatorno ponašanje;

4) ima državljanstvo Republike Srbije.

Kada se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje na jeziku nacionalne manjine, osim uslova iz stava 1. ovog člana, lice mora da ima i dokaz o znanju jezika na kome se ostvaruje obrazovno-vaspitni rad.

Uslovi iz st. 1. i 2. ovog člana dokazuju se prilikom prijema u radni odnos i proveravaju se u toku rada.

Dokaz o ispunjenosti uslova iz stava 1. tač. 1) i 4) i stava 2. ovog člana podnose se uz prijavu na konkurs, a iz stava 1. tačka 2) ovog člana pre zaključenja ugovora o radu. Dokaz iz stava 1. tačka 3) ovog člana pribavlja ustanova.

Zaposlenom prestaje radni odnos ako se u toku radnog odnosa utvrdi da ne ispunjava uslove iz st. 1. i 2. ovog člana ili ako odbije da se podvrgne lekarskom pregledu u nadležnoj zdravstvenoj ustanovi.

## **Obrazovanje nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika**

### **Član 121**

Poslove vaspitača u predškolskoj ustanovi može da obavlja lice sa stečenim odgovarajućim visokim obrazovanjem na studijama prvog stepena, studijama drugog stepena, studijama u trajanju od tri godine, višim obrazovanjem, odnosno sa odgovarajućim srednjim obrazovanjem, u skladu sa posebnim zakonom.

Poslove nastavnika, vaspitača u školi sa domom i stručnog saradnika može da obavlja lice sa odgovarajućim obrazovanjem iz člana 8. stav 2. ovog zakona, a nastavnika stručnog predmeta u oblasti zdravstva i sa odgovarajućom zdravstvenom specijalizacijom.

Izuzetno, poslove nastavnika umetničkih i stručnih predmeta u muzičkoj školi i određenih stručnih predmeta u stručnoj školi, za koje se ne obrazuju nastavnici sa odgovarajućim obrazovanjem iz člana 8. stav 2. ovog zakona, može da obavlja i lice sa odgovarajućim obrazovanjem iz člana 8. stava 3. ovog zakona.

Poslove nastavnika praktične nastave u stručnoj školi može da obavlja i lice sa odgovarajućim obrazovanjem iz člana 8. stav 3. ovog zakona ili sa odgovarajućim srednjim obrazovanjem i položenim specijalističkim, odnosno majstorskim ispitom i petogodišnjom praksom.

Poslove nastavnika igračkih predmeta u baletskoj školi može da obavlja lice koje ima najmanje srednje baletsko obrazovanje i 10 godina igračke prakse.

Poslove vaspitača u predškolskoj ustanovi i nastavnika razredne nastave, kada se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje na jeziku nacionalne manjine, osim za romski jezik, može da obavlja lice koje je steklo odgovarajuće obrazovanje na jeziku na kome se ostvaruje taj rad ili je položilo ispit iz jezika sa metodikom, po programu odgovarajuće visokoškolske ustanove.

Poslove nastavnika i stručnog saradnika u školi u kojoj se obrazovno-vaspitni rad ostvaruje na jeziku nacionalne manjine, osim za romski jezik, može da obavlja lice koje je steklo srednje, više ili visoko obrazovanje na jeziku nacionalne manjine ili je položilo ispit iz tog jezika po programu odgovarajuće visokoškolske ustanove.

Izuzetno od st. 6. i 7. ovog člana nastavnik i pedagoški asistent poznavanje romskog jezika dokazuje pred komisijom koju obrazuje ministar uključujući i predlog nacionalnog saveta izabranog za romsku nacionalnu manjinu.

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik mora da ima i obrazovanje iz psiholoških, pedagoških i metodičkih disciplina, iz člana 8. stav 4. ovog zakona.

Izuzetno, obrazovanje iz člana 8. stav 4. ovog zakona ne mora da ima lice sa srednjim obrazovanjem - vaspitač dece, nastavnik igračkih predmeta i praktične nastave.

Bliže uslove u pogledu stepena i vrste obrazovanja nastavnika, vaspitača, stručnog saradnika, saradnika u predškolskoj ustanovi koji ostvaruje posebne i specijalizovane programe, pedagoškog asistenta i pomoćnog nastavnika, program obuke za pedagoškog asistenta, propisuje ministar.

Stepen i vrstu obrazovanja saradnika u predškolskoj ustanovi koji ne obavljaju vaspitno-obrazovni rad, sporazumno propisuju ministar i ministri nadležni za poslove zdravlja i socijalne politike.

Stepen i vrstu obrazovanja nastavnika verske nastave u školi, na zajednički predlog ministarstva nadležnog za poslove vera i tradicionalnih crkava i verskih zajednica, propisuje ministar.

## **Uslovi za rad nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika**

### **Član 122**

Poslove nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika može da obavlja lice koje ima dozvolu za rad (u daljem tekstu: licenca).

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik koji ima licencu može da ostvaruje individualni obrazovni plan za rad sa decom i učenicima sa smetnjama u razvoju ako je za to osposobljen, po programu i na način koji propisuje ministar.

Bez licence poslove nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika može da obavlja:

- 1) pripravnik;
- 2) lice koje ispunjava uslove za nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika, sa radnim stažom stečenim van ustanove, pod uslovima i na način utvrđenim za pripravnike;
- 3) lice koje je zasnovalo radni odnos na određeno vreme radi zamene odsutnog zaposlenog;
- 4) saradnik u predškolskoj ustanovi;
- 5) pedagoški asistent i pomoćni nastavnik.

Lice iz stava 3. tač. 1) do 3) ovog člana može da obavlja poslove nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika bez licence, najduže dve godine od dana zasnivanja radnog odnosa u ustanovi.

Saradnik u predškolskoj ustanovi može da obavlja vaspitno-obrazovni rad bez licence ako ima obrazovanje iz člana 8. stav 4. ovog zakona.

## **Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik - pripravnik**

### **Član 123**

Pripravnik, u smislu ovog zakona, jeste lice koje prvi put u tom svojstvu zasniva radni odnos u ustanovi, na određeno ili neodređeno vreme, sa punim ili nepunim radnim vremenom i osposobljava se za samostalan obrazovno-vaspitni rad nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika, savladavanjem programa za uvođenje u posao i polaganjem ispita za licencu.

Pripravnički staž traje najduže dve godine od dana zasnivanja radnog odnosa.

Za vreme trajanja pripravničkog staža, radi savladavanja programa za uvođenje u posao nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika, ustanova pripravniku određuje mentora.

Prva tri meseca pripravničkog staža nastavnik, odnosno vaspitač-pripravnik radi pod neposrednim nadzorom nastavnika ili vaspitača koji ima licencu i koje mu određuje mentor. Nastavnik - pripravnik za vreme prva tri meseca ne ocenjuje učenike.

Prva tri meseca pripravničkog staža stručni saradnik radi pod neposrednim nadzorom odgovarajućeg stručnog saradnika koji ima licencu i koga mu određuje mentor.

Izuzetno, ako ustanova nema mentora, odnosno odgovarajućeg nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika sa licencom, angažovaće nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika sa licencom iz druge ustanove na osnovu ugovora o dopunskom radu, u skladu sa zakonom.

Stručni saradnik - pripravnik koji ima obrazovanje iz člana 8. stav 2. ovog zakona i koji je tokom studija ostvario najmanje 10 bodova, u skladu sa Evropskim sistemom prenosa bodova na osnovu prakse u ustanovi, svoj rad može da obavlja bez neposrednog nadzora stručnog saradnika sa licencom iz stava 5. ovog člana.

Pripravnik koji savlada program uvođenja u posao nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika ima pravo na polaganje ispita za licencu posle navršenih godinu dana rada.

Pripravniku u radnom odnosu na neodređeno vreme, koji u roku od dve godine od dana zasnivanja radnog odnosa ne položi ispit za licencu - prestaje radni odnos. Pripravniku u radnom odnosu na određeno vreme svojstvo pripravnika prestaje nakon položenog ispita za licencu, a radni odnos istekom vremena na koje je primljen u radni odnos.

Program obuke za mentora, program uvođenja u posao nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika, koji uključuje i program osposobljavanja za rad sa decom i učenicima sa smetnjama u razvoju i iz osetljivih društvenih grupa, način i postupak provere savladanosti tog programa, program ispita za sticanje i ponovno sticanje licence, način polaganja i jezik na kome se polaže ispit, troškove polaganja ispita, sastav i način rada komisije Ministarstva, odnosno nadležnog organa autonomne pokrajine pred kojom se polaže ispit za licencu, propisuje ministar.

## **Pripravnik - stažista**

### **Član 124**

Poslove nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika može da obavlja i pripravnik - stažista.

Pripravnik - stažista savladava program za uvođenje u posao i polaganje ispita za licencu pod neposrednim nadzorom nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika koji ima licencu.

Ustanova i pripravnik - stažista zaključuju ugovor o stažiranju u trajanju od najmanje godinu, a najduže dve godine.

Ugovorom iz stava 3. ovog člana ne zasniva se radni odnos.

Pripravnik - stažista ima pravo da učestvuje u radu stručnih organa bez prava odlučivanja i nema pravo da ocenjuje učenike u školi.

Na ostvarivanje prava iz stava 2. ovog člana shodno se primenjuju odredbe ovog zakona koje se odnose na pripravnika.

## **Licenca i registar nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika**

### **Član 125**

Licenca je javna isprava.

Ministarstvo izdaje licencu i vodi registar nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika kojima je izdata licenca. U registar se unose i podaci o suspenziji i oduzimanju licence.

Registar je javan.

Ustanova je dužna da blagovremeno dostavi Ministarstvu sve podatke u vezi sa licencom nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika.

Na zahtev lica koje ima pravni interes, Ministarstvo izdaje izvod iz registra.

Sadržaj i način vođenja registra, kao i obrazac licence, propisuje ministar.

## **Izdavanje licence**

### **Član 126**

Pravo na licencu ima nastavnik, vaspitač i stručni saradnik i pripravnik - stažista koji ima odgovarajuće obrazovanje iz člana 121. ovog zakona, savladan program uvođenja u posao nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika i položen ispit za licencu.

Ministarstvo je dužno da u roku od 60 dana od dana položenog ispita, izda licencu licu koje ispunjava uslove iz stava 1. ovog člana.

## **Suspenzija licence**

### **Član 127**

U toku važenja licenca može da bude suspendovana.

Licenca se suspenduje na šest meseci nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku kome je prestao radni odnos zbog izrečene mere za izvršenu povredu radne obaveze iz člana 141. tač. 1) do 7) ovog zakona. Suspenzija teče počev od narednog dana od dana prestanka radnog odnosa.

Za vreme dok traje suspenzija nastavnik, vaspitač i stručni saradnik nema pravo da radi u ustanovi.

Ustanova ima obavezu da Ministarstvu dostavi podatke o suspenziji licence nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika odmah, a najkasnije u roku od tri dana od suspenzije.

Licenca se suspenduje i nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku koji prema izveštaju prosvetnog savetnika ne ostvaruje obrazovno-vaspitni rad na način i po postupku kojim se omogućava postizanje propisanih principa, ciljeva i standarda postignuća, programa obrazovanja i vaspitanja, za koga prosvetni savetnik utvrdi da nije otklonio nedostatke u svom radu, ni posle datih stručnih primedbi, predloga i upozorenja u pisanom obliku, pa je na osnovu toga dva puta negativno ocenjen od strane prosvetnog savetnika.

Licenca se suspenduje nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku koji se nije stručno usavršavao, a prosvetni savetnik u svom izveštaju utvrdi da razlozi za to nisu opravdani.

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik ima pravo da podnese prigovor ministru na izveštaj prosvetnog savetnika iz st. 5. i 6. ovog člana, u roku od osam dana od dana prijema izveštaja.

Ministar donosi rešenje o suspenziji na osnovu izveštaja prosvetnog savetnika iz st. 5. i 6. ovog člana. U postupku donošenja rešenja ministar razmatra prigovor iz stava 7. ovog člana.

Ministar donosi rešenje o suspenziji u roku 30 dana od dana podnošenja prigovora, a ako prigovor nije podnet - u roku od osam dana od proteka roka za njegovo podnošenje.

Rešenje ministra o suspenziji licence konačno je u upravnom postupku.

Nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku kome je suspendovana licenca iz razloga navedenih u stavu 5. ovog člana, može da se ukine suspenzija, ukoliko najkasnije u roku od šest meseci od dostavljanja rešenja ministra ponovo položi ispit za licencu, a ako ga ne položi, prestaje mu radni odnos.

Dok traje suspenzija licence nastavnik i vaspitač prisustvuje nastavi, odnosno aktivnostima drugih nastavnika i vaspitača koje mu određuje direktor, a stručni saradnik radu stručnog saradnika u drugoj ustanovi koju odredi direktor.

Nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku kome je suspendovana licenca na osnovu stava 5. ovog člana ukida se suspenzija kada dostavi dokaze o odgovarajućem stručnom usavršavanju.

## **Oduzimanje licence**

### **Član 128**

Licenca se oduzima nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku:

- 1) koji je pravosnažnom presudom osuđen za krivično delo protiv: polne slobode, nasilja u porodici, pravnog saobraćaja, primanja ili davanja mita u obavljanju poslova nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika;
- 2) kome je prestao radni odnos zbog povrede zabrane iz čl. 44. do 46. ovog zakona;
- 3) kome je jedanput suspendovana licenca, a stekli su se uslovi za novu suspenziju.

Licenca se smatra oduzetom narednog dana od dana prestanka radnog odnosa nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika.

Rešenje ministra o oduzimanju licence iz stava 1. tačka 3) ovog člana, konačno je u upravnom postupku.

Lice kome je oduzeta licenca - nema pravo na njeno ponovno izdavanje niti na rad u ustanovi.

Oduzeta licenca vraća se Ministarstvu preko ustanove.

Ustanova ima obavezu da odmah dostavi Ministarstvu dokaz o osnovu za oduzimanje licence nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika, a najkasnije u roku od tri dana od njenog oduzimanja.

## **Stručno usavršavanje i profesionalni razvoj nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika**

### **Član 129**

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik, sa licencom i bez licence, dužan je da se stalno usavršava radi uspešnijeg ostvarivanja i unapređivanja obrazovno-vaspitnog rada i sticanja kompetencija potrebnih za rad, u skladu sa opštim principima i za postizanje ciljeva obrazovanja i standarda postignuća.

U toku stručnog usavršavanja nastavnik, vaspitač i stručni saradnik može profesionalno da napreduje sticanjem zvanja: pedagoški savetnik, samostalni pedagoški savetnik, viši pedagoški savetnik i visoki pedagoški savetnik.

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik ostvaruje pravo na uvećanu platu za stečeno zvanje.

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik ima pravo na odsustvo iz ustanove u trajanju od tri radna dana godišnje radi pohađanja odobrenog oblika, načina i sadržaja stručnog usavršavanja. Raspored odsustva nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika radi stručnog usavršavanja planira pedagoški kolegijum.

Plan stručnog usavršavanja u skladu sa prioritetima ustanove radi ostvarivanja ciljeva obrazovanja i standarda postignuća i prioritetima Ministarstva, donosi organ upravljanja ustanove.

Prioritetne oblasti za period od tri godine, oblike stručnog usavršavanja, programe i način organizovanja stalnog stručnog usavršavanja, uslove, organ koji odlučuje o sticanju zvanja i postupak napredovanja, sticanje zvanja u toku usavršavanja nastavnika, vaspitača i stručnih saradnika i obrazac uverenja o savladanom programu i druga pitanja od značaja za stručno usavršavanje, propisuje ministar.

## **Prijem u radni odnos na osnovu konkursa**

### **Član 130**

Prijem u radni odnos u ustanovi vrši se na osnovu konkursa.

Direktor ustanove raspisuje konkurs i vrši izbor kandidata za prijem u radni odnos.

U postupku odlučivanja o izboru nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika direktor ustanove pribavlja mišljenje organa upravljanja, nakon izvršene prethodne provere psihofizičkih sposobnosti kandidata. Proveru psihofizičkih sposobnosti za rad sa decom i učenicima vrši nadležna služba za poslove zapošljavanja primenom standardizovanih postupaka.

U postupku odlučivanja o izboru nastavnika verske nastave, nakon izvršene prethodne provere psihofizičkih sposobnosti kandidata za rad sa učenicima, direktor škole utvrđuje da li je kandidat na listi nastavnika verske nastave, koju je na predlog tradicionalnih crkava i verskih zajednica utvrdio ministar.

Direktor donosi odluku o izboru kandidata u roku od 30 dana od dana isteka roka za podnošenje prijave.

Kandidat nezadovoljan odlukom o izabranom kandidatu može da podnese prigovor organu upravljanja, u roku od osam dana od dana dostavljanja odluke.

Ako po konkursu nije izabran nijedan kandidat, raspisuje se novi konkurs.

Ako organ upravljanja u utvrđenom roku ne odluči o prigovoru ili ako je kandidat nezadovoljan drugostepenom odlukom, može da se obrati nadležnom sudu u roku od 15 dana.

## **Preuzimanje zaposlenih**

### **Član 131**

Zaposleni koji je u ustanovi u radnom odnosu na neodređeno vreme, a ostao je neraspoređen ili ima status zaposlenog sa nepunim radnim vremenom na osnovu člana 137. st. 2. i 3. ovog

zakona, ostvaruje pravo na preuzimanje stavljanjem na listu zaposlenih sa koje se vrši preuzimanje.

Lista iz stava 1. ovog člana utvrđuje se do 15. avgusta za svaku narednu školsku godinu, u okviru školske uprave po jedinicama lokalne samouprave, a na osnovu prijave ustanova o zaposlenima koji imaju pravo na preuzimanje. Pravo na preuzimanje ostvaruje se sporazumom, uz saglasnost zaposlenog.

Zaposleni koji se preuzima mora da ispunjava uslove za poslove za koje se preuzima i da ima proverenu psihofizičku sposobnost, u skladu sa članom 130. stav 3. ovog zakona.

## **Radni odnos na određeno vreme**

### **Član 132**

Ustanova može da primi u radni odnos na određeno vreme bez konkursa lice:

- 1) radi zamene odsutnog zaposlenog do 60 dana;
- 2) do konačnosti odluke o izboru kandidata po raspisanom konkursu;
- 3) do izbora kandidata - kada se na konkurs ne prijavi nijedan kandidat ili nijedan od prijavljenih kandidata ne ispunjava uslove - do završetka školske godine;
- 4) radi izvođenja verske nastave, ako se na konkurs ne prijavi nijedan kandidat koji ispunjava uslove za rad na neodređeno vreme.

Listu nastavnika verske nastave, na predlog tradicionalnih crkava i verskih zajednica, utvrđuje ministar.

Nastavnika verske nastave upućuje u školu tradicionalna crkva ili verska zajednica sa utvrđene liste za svaku školsku godinu.

Za izvođenje verske nastave nastavnik sa školom u koju je upućen zaključuje ugovor o radu na 12 meseci za svaku školsku godinu.

Ustanova prima u radni odnos na određeno vreme po raspisanom konkursu lice:

- 1) radi zamene odsutnog zaposlenog preko 60 dana;
- 2) u svojstvu pripravnika;
- 3) radi obavljanja poslova pedagoškog asistenta.

U postupku izbora pedagoškog asistenta pribavlja se mišljenje nadležnog organa jedinice lokalne samouprave.

Za obavljanje poslova pedagoškog asistenta ustanova sa licem zaključuje ugovor o radu na 12 meseci za svaku školsku godinu.

Radni odnos na određeno vreme ne može da preraste u radni odnos na neodređeno vreme.

## **Probni rad**

### **Član 133**

Probni rad može da ugovori ustanova sa nastavnikom, vaspitačem i stručnim saradnikom koji ima licencu i koji se prima u radni odnos na neodređeno vreme.

Izuzetno od stava 1. ovog člana probni rad može da se ugovori i u slučaju prijema u radni odnos na određeno vreme duže od godinu dana.

Probni rad određuje se ugovorom o radu i može da traje najduže šest meseci.

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik koji je za vreme probnog rada pokazao da svojim kompetencijama može uspešno da radi na postizanju propisanih principa, ciljeva i standarda postignuća, nastavlja sa radom u istom radno-pravnom svojstvu, a ako se na osnovu ocene direktora, a po pribavljenom mišljenju pedagoškog kolegijuma, utvrdi da to nije pokazao, prestaje mu radni odnos. Radni odnos prestaje danom otkaznog roka, bez prava na otpremninu.

Otkazni rok je 15 radnih dana.

## **Rad vaspitača i nastavnika u inostranstvu**

### **Član 134**

Obrazovno-vaspiti rad u inostranstvu izvodi vaspitač, odnosno nastavnik koji ima licencu i koji ispunjava posebne uslove za nastavnika.

Rešenje o upućivanju vaspitača, odnosno nastavnika na rad u inostranstvo donosi ministar, na osnovu konkursa.

Vaspitač, odnosno nastavnik se upućuje na rad u inostranstvo na vreme od godinu dana, uz mogućnost produženja.

Vaspitaču, odnosno nastavniku miruje radni odnos na poslovima sa kojih je upućen na rad u inostranstvo.

## **Ugovor o izvođenju nastave**

### **Član 135**

Direktor škole može da zaključi ugovor o izvođenju nastave ili za polaganje ispita, za najviše 30 odsto od punog radnog vremena sa licem zaposlenim u drugoj ustanovi ili kod drugog poslodavca, odnosno koji samostalno obavlja delatnost, u slučajevima iz člana 132. stav 1. ovog zakona.

Direktor škole pre zaključenja ugovora o izvođenju nastave pribavlja saglasnost druge ustanove, odnosno poslodavca.

Lice angažovano po osnovu ugovora iz stava 1. ovog člana ne stiče svojstvo zaposlenog u školi, a pravo na naknadu za obavljeni rad stiče na osnovu izveštaja o održanim časovima nastave, ispitima i drugim oblicima obrazovno-vaspitnog rada.

Lice iz stava 1. ovog člana učestvuje u radu stručnih organa škole bez prava odlučivanja, osim u radu odeljenjskog veća.

## **Norma neposrednog rada nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika sa decom i učenicima**

### **Član 136**

U okviru punog radnog vremena u toku radne nedelje:

1) nastavnik izvodi nastavu 20 časova i četiri časa drugih oblika neposrednog obrazovno-vaspitnog rada sa učenicima (dopunski, dodatni, individualizovani, pripremni rad i drugi oblici rada, u skladu sa posebnim zakonom) - 60 odsto radnog vremena, a nastavnik praktične nastave 26 časova;

2) vaspitač u predškolskoj ustanovi ostvaruje pripremni predškolski program u poludnevnom trajanju - 50 odsto radnog vremena;

3) vaspitač u predškolskoj ustanovi i školi sa domom ostvaruje neposredan vaspitno-obrazovni rad sa decom, odnosno vaspitni rad sa učenicima - 75 odsto radnog vremena;

4) stručni saradnik u ustanovi ostvaruje sve oblike rada sa decom, učenicima, nastavnicima, vaspitačima, pedagoškim asistentima, drugim saradnicima, roditeljima, odnosno starateljima dece i učenika - 75 odsto radnog vremena.

5) nastavnik u školi za obrazovanje učenika sa smetnjama u razvoju izvodi nastavu i individualne oblike neposrednog rada sa učenicima - 50 odsto radnog vremena.

Strukturu i raspored obaveza nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika u okviru radne nedelje utvrđuje ustanova godišnjim planom rada.

Struktura i raspored obaveza nastavnika u pogledu svih oblika neposrednog rada sa učenicima može da se utvrdi tako da budu različiti u okviru radnih nedelja.

Normu svih oblika neposrednog rada sa decom i učenicima i drugih oblika rada nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika u okviru nedeljnog punog radnog vremena i na godišnjem nivou, kao i broj sati obrazovno-vaspitnog rada koji se dodatno može rasporediti na druge izvršioce, propisuje ministar.

## **Nepuno i puno radno vreme**

### **Član 137**

Nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku svake školske godine direktor rešenjem utvrđuje status u pogledu rada sa punim ili nepunim radnim vremenom, na osnovu programa obrazovanja i vaspitanja, godišnjeg plana rada i podele časova za izvođenje nastave i drugih oblika neposrednog obrazovno-vaspitnog rada sa učenicima (dopunski, dodatni, individualizovani, pripremni rad i druge oblike rada, u skladu sa posebnim zakonom).

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik koji je raspoređen za deo propisane norme svih oblika neposrednog rada sa decom i učenicima, ima status zaposlenog sa nepunim radnim vremenom.

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik koji je ostao neraspoređen, ostvaruje prava zaposlenog za čijim je radom prestala potreba, u skladu sa zakonom.

## **Odmori i odsustva**

### **Član 138**

Zaposleni u ustanovi ima pravo na odmore i odsustva prema opštim propisima o radu, opštem aktu, odnosno ugovoru o radu.

Zaposleni u školi, po pravilu, koristi godišnji odmor za vreme školskog raspusta.

## **Odgovornost zaposlenog**

### **Član 139**

Zaposleni može da odgovara za:

- 1) lakšu povredu radne obaveze, utvrđenu opštim aktom ustanove;
- 2) težu povredu radne obaveze propisanu ovim zakonom;
- 3) povredu zabrane propisanu ovim zakonom;
- 4) materijalnu štetu koju nanese ustanovi, namerno ili krajnjom nepažnjom, u skladu sa zakonom.

## **Udaljavanje sa rada**

### **Član 140**

Zaposleni se privremeno udaljava sa rada zbog učinjene povrede zabrane iz čl. 44. do 46. ovog zakona i teže povrede radne obaveze iz člana 141. tač. 1) do 5) i tač. 10) i 16) ovog zakona do okončanja disciplinskog postupka.

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik kome je suspendovana licenca na osnovu člana 127. st. 5. i 6. ovog zakona, udaljava se privremeno iz obrazovno-vaspitnog rada, do ukidanja suspenzije licence.

Ako direktor ne udalji zaposlenog, organ upravljanja dužan je da donese odluku o udaljenju.

## **Teže povrede radne obaveze**

### **Član 141**

Teže povrede radne obaveze zaposlenog u ustanovi, jesu:

- 1) izvršenje krivičnog dela na radu ili u vezi sa radom;
- 2) nesprovođenje mera bezbednosti dece, učenika i zaposlenih;
- 3) podstrekavanje na upotrebu alkoholnih pića kod dece i učenika, ili njeno omogućavanje, davanje ili neprijavlivanje nabavke i upotrebe;
- 4) podstrekavanje na upotrebu narkotičkog sredstva ili psihoaktivne supstance kod učenika ili njeno omogućavanje, davanje ili neprijavlivanje nabavke i upotrebe;
- 5) nošenje oružja u ustanovi ili krugu ustanove;
- 6) neovlašćena promena podataka u evidenciji, odnosno javnoj ispravi, brisanjem, dodavanjem, precrtavanjem ili izostavljanjem podataka;
- 7) uništenje, oštećenje, skrivanje ili iznošenje evidencije, odnosno obrasca javne isprave ili javne isprave;
- 8) nepotpuno, neblagovremeno i nesavesno vođenje evidencije;
- 9) naplaćivanje pripreme učenika škole u kojoj je nastavnik u radnom odnosu, a radi ocenjivanja, odnosno polaganja ispita;
- 10) dolazak na rad u pripitom ili pijanom stanju, upotreba alkohola ili drugih opojnih sredstava koji smanjuju radnu sposobnost;

- 11) odbijanje davanja na uvid rezultata pismene provere znanja učenicima, roditeljima, odnosno starateljima;
- 12) odbijanje prijema i davanja na uvid evidencije licu koje vrši nadzor nad radom ustanove, roditelju, odnosno staratelju;
- 13) nezakonit rad ili propuštanje radnji čime se sprečava ili onemogućava ostvarivanje prava deteta, učenika ili drugog zaposlenog;
- 14) neizvršavanje ili nesavesno, neblagovremeno ili nemarno izvršavanje poslova ili naloga direktora u toku rada, odnosno za vreme nezakonite obustave rada ili štrajka;
- 15) zloupotreba prava iz radnog odnosa;
- 16) nezakonito raspolaganje sredstvima, školskim prostorom, opremom i imovinom ustanove;
- 17) neopravdano odsustvo sa rada najmanje dva uzastopna radna dana;
- 18) druge povrede radne obaveze u skladu sa posebnim zakonom.

## **Disciplinski postupak**

### **Član 142**

Direktor ustanove pokreće i vodi disciplinski postupak, donosi odluku i izriče meru u disciplinskom postupku protiv zaposlenog.

Disciplinski postupak pokreće se pismenim zaključkom na koji prigovor nije dopušten, a koji sadrži podatke o zaposlenom, opis povrede zabrane, odnosno radne obaveze, vreme, mesto i način izvršenja i dokaze koji ukazuju na izvršenje povrede.

Zaposleni mora biti saslušan, sa pravom da izloži svoju odbranu, sam ili preko zastupnika, a može za raspravu da dostavi i pismenu odbranu.

Izuzetno, rasprava može da se održi i bez prisustva zaposlenog, pod uslovom da je zaposleni na raspravu uredno pozvan.

Na ostala pitanja vođenja disciplinskog postupka shodno se primenjuju pravila upravnog postupka.

Disciplinski postupak je javan, osim u slučajevima propisanim zakonom kojim se uređuje opšti upravni postupak.

Po sprovedenom postupku donosi se rešenje kojim se zaposleni može oglasiti krivim, u kom slučaju mu se izriče i disciplinska mera, osloboditi od odgovornosti ili se postupak može obustaviti.

Pokretanje disciplinskog postupka za lakše povrede radne obaveze zastareva protekom šest meseci od učinjene povrede, a za povredu zabrane i teže povrede protekom jedne godine od dana učinjene povrede.

Vođenje disciplinskog postupka za lakše povrede radne obaveze zastareva protekom jedne godine, a za povrede zabrane i teže - dve godine od pokretanja disciplinskog postupka.

Zastarelost ne teče ako disciplinski postupak ne može da se pokrene ili vodi zbog odsustva zaposlenog ili drugih opravdanih razloga.

## **Disciplinske mere**

## **Član 143**

Mere za povredu radne obaveze jesu prestanak radnog odnosa i novčana kazna.

Zaposlenom koji izvrši povredu zabrane, propisane čl. 44. do 46. ovog zakona, prestaje radni odnos kada odluka direktora o utvrđenoj povredi zabrane postane konačna i oduzima se licenca.

Za povredu radne obaveze iz člana 141. stav 1. tač. 1) do 7) ovog zakona izriče se mera prestanka radnog odnosa i licenca se suspenduje na šest meseci.

Mera prestanka radnog odnosa izriče se zaposlenom i za povredu radne obaveze iz člana 141. tač. 8) do 17) ovog zakona, ako je učinjena umišljajem ili iz svesnog nehata i ako nisu utvrđene olakšavajuće okolnosti za zaposlenog.

Novčana kazna izriče se u visini od 20 do 35 odsto od plate isplaćene za mesec u kome je odluka doneta, u trajanju od tri do šest meseci.

## **Prestanak radnog odnosa**

### **Član 144**

Radni odnos zaposlenog u ustanovi prestaje u skladu sa zakonom, na osnovu rešenja direktora.

## **Pravna zaštita zaposlenih**

### **Član 145**

Na rešenje o ostvarivanju prava, obaveza i odgovornosti zaposleni ima pravo na prigovor organu upravljanja, u roku od osam dana od dana dostavljanja rešenja direktora.

Organ upravljanja dužan je da donese odluku po prigovoru u roku od 15 dana od dana dostavljanja prigovora.

Organ upravljanja zaključkom će odbaciti prigovor, ukoliko je neblagovremen, nedopušten ili izjavljen od neovlašćenog lica.

Organ upravljanja će rešenjem odbiti prigovor kada utvrdi da je postupak donošenja rešenja pravilno sproveden i da je rešenje na zakonu zasnovano, a prigovor neosnovan.

Ako organ upravljanja utvrdi da su u prvostepenom postupku odlučne činjenice nepotpuno ili pogrešno utvrđene, da se u postupku nije vodilo računa o pravilima postupka koja su od uticaja na rešenje stvari ili da je izreka pobijanog rešenja nejasna ili je u protivrečnosti sa obrazloženjem, on će svojim rešenjem poništiti prvostepeno rešenje i vratiti predmet direktoru na ponovni postupak.

Protiv novog rešenja zaposleni ima pravo na prigovor.

Ako organ upravljanja ne odluči po prigovoru ili ako zaposleni nije zadovoljan drugostepenom odlukom, može se obratiti nadležnom sudu u roku od 15 dana od dana isteka roka za donošenje odluke, odnosno od dana dostavljanja odluke.

## **IX NADZOR**

### **Inspeksijski i stručno-pedagoški nadzor**

### **Član 146**

Inspekcijski i stručno-pedagoški nadzor nad radom ustanova i zavoda, vrši Ministarstvo.

Inspekcijski nadzor nad radom ustanove, kao povereni posao, obavlja opštinska, odnosno gradska uprava.

Više opštinskih uprava, može organizovati zajedničko vršenje inspekcijskog nadzora - zajedničku prosvetnu inspekciju.

Ministarstvo vrši neposredan inspekcijski nadzor ako ga opštinska, odnosno gradska uprava ne vrši. Ministarstvo prosvete obavlja poslove opštinske odnosno gradske prosvetne inspekcije, ako u jedinici lokalne samouprave nije organizovan inspekcijski nadzor, na teret sredstava jedinice lokalne samouprave.

Po žalbi protiv prvostepenog rešenja opštinske, odnosno gradske uprave donetog u vršenju inspekcijskog nadzora rešava Ministarstvo.

Ustanova, odnosno zavod dužni su da omoguće vršenje nadzora, uvid u rad i podatke, odnosno dobijanje objašnjenja.

## **Poslovi inspekcijskog nadzora**

### **Član 147**

Inspekcijskim nadzorom ispituje se sprovođenje ovog i posebnog zakona i propisa donetih na osnovu njih, neposrednim uvidom u rad ustanove i zavisno od rezultata nadzora, izriču mere i kontroliše njihovo izvršenje.

Poslove inspekcijskog nadzora vrši prosvetni inspektor.

U okviru ovlašćenja utvrđenih zakonom, prosvetni inspektor vrši kontrolu:

- 1) postupanja ustanove u pogledu sprovođenja zakona, drugih propisa u oblasti obrazovanja i vaspitanja i opštih akata;
- 2) ostvarivanja zaštite prava deteta i učenika, njihovih roditelja, odnosno staratelja i zaposlenih;
- 3) ostvarivanja prava i obaveza zaposlenih, učenika i njihovih roditelja, odnosno staratelja;
- 4) obezbeđivanja zaštite deteta i učenika i zaposlenih od diskriminacije, nasilja, zlostavljanja, zanemarivanja i stranačkog organizovanja i delovanja u ustanovi;
- 5) postupka upisa i poništava upis u školu ako je obavljen suprotno ovom zakonu;
- 6) ispunjenosti propisanih uslova za sprovođenje ispita;
- 7) propisane evidencije koju vodi ustanova i utvrđuje činjenice u postupku poništavanja javnih isprava koje izdaje ustanova.

U postupku verifikacije po nalogu Ministarstva, ispituje ispunjenost uslova iz člana 30. stav 3. tač. 1) i 2) i člana 33. ovog zakona i postupa u okviru svojih ovlašćenja u slučaju obustave rada ili štrajka u ustanovi organizovanog suprotno zakonu.

## **Ovlašćenja prosvetnog inspektora i način rada**

### **Član 148**

Prosvetni inspektor:

- 1) nalaže zapisnikom otklanjanje nepravilnosti i nedostataka u određenom roku;
- 2) naređuje rešenjem izvršavanje propisane mere koja je naložena zapisnikom, a nije izvršena;
- 3) zabranjuje rešenjem sprovođenje radnji u ustanovi koje su suprotne ovom i posebnom zakonu;
- 4) podnosi prijavu nadležnom organu za učinjeno krivično delo ili privredni prestup, zahtev za pokretanje prekršajnog postupka, odnosno povredu zabrane iz čl. 44. do 46. ovog zakona;
- 5) obaveštava drugi organ ako postoje razlozi za preduzimanje mera za koje je taj organ nadležan;
- 6) obavlja druge poslove, u skladu sa zakonom.

Inspekcijski nadzor se obavlja kao redovan, vanredni i kontrolni nadzor.

Redovan nadzor ustanove obavlja se najmanje jedanput godišnje.

Vanredni nadzor ustanove obavlja se po predstavkama organa, privrednih društava, ustanova i drugih organizacija, roditelja, odnosno staratelja deteta i učenika ili građana, kao i na osnovu neposrednog saznanja prosvetnog inspektora. Postupanje po anonimnim predstavkama ili dobijenim elektronskom poštom, sprovodi se po proceni prosvetnog inspektora.

Kontrolni nadzor sprovodi se po proteku roka koji je određen u zapisniku ili rešenjem.

O izvršenom inspekcijskom nadzoru prosvetni inspektor sačinjava zapisnik, koji sadrži nalaz stanja i zavisno od rezultata - nalaganje, odnosno predlaganje mere.

Zapisnik se sačinjava i dostavlja u roku od 15 dana od dana izvršenog inspekcijskog nadzora.

Na zapisnik prosvetnog inspektora, direktor ustanove ima pravo da stavi primedbu, u roku od najmanje tri dana od prijema zapisnika, osim u slučaju iz člana 111. ovog zakona.

## **Ovlašćenja Ministarstva prema organima kojima su povereni poslovi**

### **Član 149**

Prosvetni inspektor Ministarstva (u daljem tekstu: republički inspektor), u odnosu na organe kojima je povereno vršenje inspekcijskog nadzora, ima sledeća prava i dužnosti:

- 1) priprema ministru predlog rešenja po žalbi protiv prvostepenog rešenja opštinske, odnosno gradske uprave donetog u vršenju inspekcijskog nadzora;
- 2) ostvaruje neposredan nadzor nad radom prosvetnog inspektora;
- 3) izdaje obavezne instrukcije za izvršavanje zakona i drugih propisa, za vršenje poslova i kontroliše njihovo izvršavanje;
- 4) oduzima ovlašćenje pojedinom inspektoru koji poslove ne obavlja blagovremeno, stručno, zakonito i savesno i predlaže utvrđivanje odgovornosti u organu kojem je povereno vršenje inspekcijskog nadzora;
- 5) organizuje zajednički nadzor sa inspektorima u organima kojima je povereno vršenje inspekcijskog nadzora;

6) traži izveštaje, podatke i obaveštenja o vršenju poverenih poslova inspekcijaskog nadzora;

7) obavlja i druge poslove, u skladu sa zakonom kojim se na opšti način uređuje inspekcijaski nadzor.

Republički inspektor, u postupku oduzimanja ovlašćenja prosvetnom inspektor u organu kome je povereno vršenje inspekcijaskih poslova, vrši neposredan uvid u ispunjenost uslova iz člana 150. ovog zakona, rad i postupanje prosvetnog inspektora.

Republički inspektor zapisnički konstatuje utvrđene nepravilnosti i određuje mere i rokove za njihovo otklanjanje.

Ukoliko prosvetni inspektor ne otkloni nepravilnosti utvrđene zapisnikom u datom roku, republički inspektor donosi rešenje o oduzimanju ovlašćenja.

Po žalbi protiv rešenja republičkog inspektora o oduzimanju ovlašćenja prosvetnom inspektor u organu kome je povereno vršenje inspekcijaskih poslova, rešava ministar.

## **Uslovi za prosvetnog inspektora**

### **Član 150**

Poslove prosvetnog inspektora može da obavlja:

1) diplomirani pravnik - master ili diplomirani pravnik koji je stekao visoko obrazovanje na osnovnim studijama u trajanju od najmanje četiri godine sa položenim stručnim ispitom za rad u organima državne uprave ili sa položenim ispitom za sekretara ustanove i koji ima najmanje pet godina radnog iskustva u državnim organima, organima autonomne pokrajine, ustanovi ili organima jedinice lokalne samouprave na poslovima obrazovanja i vaspitanja ili drugim inspekcijaskim poslovima;

2) lice sa stečenim obrazovanjem iz člana 8. stav 2. ovog zakona, položenim stručnim ispitom u oblasti obrazovanja, odnosno licencom za nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika, sa najmanje pet godina radnog iskustva u oblasti obrazovanja i vaspitanja, kao i državnim stručnim ispitom.

Prosvetni inspektor dužan je da se stalno stručno usavršava radi uspešnijeg ostvarivanja i unapređivanja inspekcijaskog nadzora.

Program i oblike stručnog usavršavanja, način provere savladanosti programa, obrazac uverenja o savladanom programu i druga pitanja u vezi sa stručnim usavršavanjem, propisuje ministar.

## **Stručno-pedagoški nadzor**

### **Član 151**

Poslove stručno-pedagoškog nadzora vrši prosvetni savetnik.

Prosvetni savetnik:

1) vrednuje kvalitet rada ustanove, odnosno doma učenika na osnovu utvrđenih standarda, ostvarivanje razvojnog plana i programa obrazovanja i vaspitanja;

2) pruža pomoć i podršku samovrednovanju ustanove;

3) prati poštovanje opštih principa i ostvarivanje ciljeva obrazovanja i vaspitanja;

- 4) savetuje i pruža stručnu pomoć nastavniku, vaspitaču, stručnom saradniku i direktoru radi poboljšanja kvaliteta njihovog rada i rada ustanove i ostvarivanja standarda postignuća;
- 5) savetuje i pruža stručnu pomoć ustanovi u obezbeđivanju zaštite dece, učenika i zaposlenih od diskriminacije, nasilja, zlostavljanja i zanemarivanja u ustanovi;
- 6) ostvaruje neposredan uvid u rad ustanove, odnosno doma učenika, nastavnika, vaspitača, stručnog saradnika i direktora;
- 7) prisustvuje izvođenju nastave, ispita i drugih oblika obrazovno-vaspitnog rada;
- 8) prati ostvarivanje ogleda;
- 9) procenjuje ispunjenost uslova za sticanje zvanja;
- 10) prati i procenjuje kvalitet rada savetnika - spoljnog saradnika;
- 11) predlaže ustanovi, ministru i nadležnim organima preduzimanje neophodnih mera za otklanjanje nepravilnosti i nedostataka u obavljanju obrazovno-vaspitnog, stručnog, odnosno vaspitnog rada i za njihovo unapređivanje.

Prosvetni savetnik u obavljanju poslova iz stava 2. tač. 1), 3) do 5), ovog člana, pribavlja mišljenje od predstavnika učeničkog parlamenta, kao i u vezi sa pitanjima iz člana 105. stav 1. tač. 1), 2) i 4) ovog zakona.

## **Uslovi za prosvetnog savetnika**

### **Član 152**

Poslove prosvetnog savetnika može da obavlja lice koje ima:

- 1) odgovarajuće obrazovanje iz člana 8. st. 2. i 4. ovog zakona;
- 2) licencu za nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika;
- 3) osam godina rada u oblasti obrazovanja i vaspitanja;
- 4) ostvarene rezultate u razvoju obrazovanja i stečen profesionalni ugled;
- 5) stručne radove objavljene u međunarodnim ili domaćim časopisima ili zbornicima sa recenzijom, odnosno odobreni udžbenik, priručnik ili drugo nastavno sredstvo.

Poslove prosvetnog savetnika može da obavlja lice iz stava 1. ovog člana koje položi državni stručni ispit i ispit za prosvetnog savetnika.

Prosvetnom savetniku koji ne položi ispite iz stava 2. ovog člana u propisanom roku - prestaje radni odnos.

Prosvetni savetnik dužan je da se stalno stručno usavršava radi uspešnijeg ostvarivanja i unapređivanja stručno-pedagoškog nadzora.

Program, način i rok za polaganje, sastav i način rada komisije Ministarstva pred kojom se polaže ispit za prosvetnog savetnika, obrazac uverenja o položenom ispitu, program i oblike stručnog usavršavanja prosvetnog savetnika, način provere savladanosti programa, obrazac uverenja o savladanom programu stručnog usavršavanja i druga pitanja u vezi sa stručnim usavršavanjem, propisuje ministar.

## **Savetnik - spoljni saradnik**

### **Član 153**

Za pružanje savetodavne i stručne pomoći nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku, a radi kvalitetnijeg obavljanja obrazovno-vaspitnog rada, Ministarstvo određuje listu savetnika - spoljnih saradnika za predmete, grupe i oblasti predmeta, aktivnosti i stručne poslove (u daljem tekstu: savetnik).

Ministarstvo rešenjem određuje broj savetnika neophodnih za pružanje pomoći iz stava 1. ovog člana.

Izbor savetnika vrši ministar rešenjem na osnovu konkursa.

Nastavnik, vaspitač, i stručni saradnik i savetnik zavoda koji ispunjava uslove iz člana 152. stav 1. tač. 1) do 4) ovog zakona i nastavnik visokoškolske ustanove koji ispunjava uslove iz člana 152. stav 1. tač. 1), 3) i 4) ovog zakona, može da bude izabran za savetnika.

Prednost pod jednakim uslovima ima kandidat koji je stekao zvanje iz člana 129. stav 2. ovog zakona ili zvanje na osnovu zakona kojim se uređuje visoko obrazovanje, odnosno ima stručne radove objavljene u međunarodnim ili domaćim časopisima ili zbornicima sa recenzijom, odobreni udžbenik, priručnik ili drugo nastavno sredstvo.

Sa savetnikom se zaključuje ugovor o dopunskom radu, nakon dobijene saglasnosti direktora ustanove u kojoj je savetnik u radnom odnosu.

Savetnik postupa po nalogima ministra.

Savetnik pruža stručnu pomoć nastavniku, vaspitaču, stručnom saradniku, stručnim većima, aktivima i timovima: demonstriranjem postupaka i metoda, održavanjem oglednog časa ili aktivnosti, pružanjem povratne informacije o aktivnostima i preduzetim merama nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika, davanjem stručnih preporuka za poboljšanje rada i saraduje sa prosvetnim savetnikom i prosvetnim inspektorom.

O izvršenom zadatku savetnik podnosi izveštaj ministru.

Savetnik može da bude isključen sa liste ako mu je suspendovana ili oduzeta licenca u ustanovi, ako se na osnovu vrednovanja rada oceni da poslove ne izvršava na kvalitetan način.

### **Način vršenja stručno-pedagoškog nadzora**

#### **Član 154**

Način vršenja stručno-pedagoškog nadzora i obavljanja poslova savetnika, merila za vrednovanje kvaliteta rada ustanove, način vrednovanja rada prosvetnog savetnika i savetnika i obrazac legitimacije za prosvetnog savetnika i inspektora, propisuje ministar.

**X FINANSIRANJE DELATNOSTI USTANOVA ČIJI JE OSNIVAČ  
REPUBLIKA SRBIJA, AUTONOMNA POKRAJINA I JEDINICA  
LOKALNE SAMOUPRAVE**

### **Način finansiranja delatnosti ustanova**

#### **Član 155**

Sredstva za finansiranje delatnosti ustanova utvrđuju se na osnovu ekonomske cene za ostvarivanje programa obrazovanja i vaspitanja, po detetu i učeniku.

Ekonomska cena iz stava 1. ovog člana obuhvata sve tekuće rashode po detetu i učeniku, iz svih izvora finansiranja, u skladu sa propisima kojima se uređuje budžetski sistem.

Ekonomska cena iz stava 2. ovog člana iskazuje se jedinstveno i strukturno i sastavni je deo Memoranduma o budžetu.

Bliže uslove i merila za utvrđivanje ekonomske cene obrazovanja i vaspitanja po detetu i učeniku na određenom području, iz određenih grupa, po nivoima i vrstama obrazovanja, neophodan broj zaposlenih, vreme i postupak uvođenja, propisuje ministar.

## **Izvori sredstava**

### **Član 156**

Sredstva za finansiranje delatnosti ustanova čiji je osnivač Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave obezbeđuju se u budžetu Republike Srbije, autonomne pokrajine i jedinice lokalne samouprave.

Ustanove mogu da ostvare i sopstvene prihode po osnovu donacija, sponzorstva, školarine, ugovora i drugih poslova, u skladu sa zakonom.

Ostvarivanje prihoda, evidentiranje i korišćenje sredstava iz stava 2. ovog člana vrši se u skladu sa propisima kojima se uređuje budžetski sistem.

Sredstva iz st. 1. i 2. ovog člana obezbeđuju se u skladu sa kriterijumima i standardima finansiranja ustanove koje propisuje ministar.

## **Sredstva iz budžeta Republike Srbije**

### **Član 157**

U budžetu Republike Srbije obezbeđuju se sredstva za sticanje obrazovanja i vaspitanja dece i učenika u osnovnoj i srednjoj školi koje osniva Republika Srbija, autonomna pokrajina i jedinica lokalne samouprave.

U budžetu Republike Srbije obezbeđuju se sredstva za:

- 1) ostvarivanje pripremnog predškolskog programa u godini pred polazak u školu;
- 2) ostvarivanje predškolskog programa za rad sa decom sa smetnjama u razvoju;
- 3) ostvarivanje predškolskog programa za rad sa decom na bolničkom lečenju;
- 4) plate, naknade i dodatke zaposlenih u osnovnim i srednjim školama, socijalne doprinose i otpremnine;
- 5) razvojne programe i projekte ustanova, kao i učešće Republike Srbije u oblasti investicija, stručnog usavršavanja zaposlenih i takmičenja učenika na republičkom i međunarodnom nivou, u skladu sa utvrđenim sredstvima, a prema programima i kriterijumima koje propisuje ministar;
- 6) rad unikatnih škola i škola od posebnog interesa za Republiku Srbiju, koje odredi Vlada;

7) podršku posebno talentovanim učenicima u vidu bespovratne novčane pomoći koju ministar propisuje posebnim aktom svake godine.

Na utvrđivanje i obračun plata, naknada i dodataka zaposlenih u ustanovi primenjuju se propisi kojima se uređuju plate i naknade i druga primanja zaposlenih u javnim službama.

## **Sredstva iz budžeta autonomne pokrajine**

### **Član 158**

U budžetu autonomne pokrajine obezbeđuju se sredstva za deo ekonomske cene, u skladu sa zakonom kojim se uređuje finansiranje ustanova na teritoriji autonomne pokrajine.

## **Sredstva u budžetu jedinice lokalne samouprave**

### **Član 159**

U budžetu jedinice lokalne samouprave obezbeđuju se sredstva za deo ekonomske cene obrazovanja i vaspitanja dece i učenika koja obuhvata ostale tekuće rashode, a na osnovu utvrđene ekonomske cene iz člana 155. ovog zakona.

U budžetu jedinice lokalne samouprave obezbeđuju se sredstva i za:

- 1) ostvarivanje delatnosti predškolskog vaspitanja i obrazovanja (poludnevni i celodnevni boravak, ishrana, nega i preventivna zaštita dece predškolskog uzrasta) u visini 80 odsto od ekonomske cene po detetu, uključujući u celosti sredstva za plate, naknade i druga primanja, socijalne doprinose na teret poslodavca, otpremnine, kao i pomoći zaposlenih u predškolskoj ustanovi i ostale tekuće rashode;
- 2) stručno usavršavanje zaposlenih;
- 3) jubilarne nagrade i pomoć zaposlenima u osnovnoj i srednjoj školi;
- 4) prevoz: dece i njihovih pratilaca radi pohađanja pripremnog predškolskog programa na udaljenosti većoj od dva kilometra, učenika osnovne škole na udaljenosti većoj od četiri kilometra od sedišta škole; prevoz, smeštaj i ishranu dece i učenika sa smetnjama u razvoju, bez obzira na udaljenost mesta stanovanja od škole; prevoz učenika na republička i međunarodna takmičenja;
- 5) prevoz zaposlenih;
- 6) kapitalne izdatke;
- 7) zaštitu i bezbednost dece i učenika, u skladu sa propisanim merama iz člana 42. ovog zakona;
- 8) druge tekuće rashode, osim onih za koje se sredstva obezbeđuju u budžetu Republike Srbije.

## **Obezbeđivanje sredstava za viši kvalitet obrazovanja**

### **Član 160**

Ustanova može učešćem roditelja dece i učenika, jedinice lokalne samouprave, donatora, sponzora ili od proširene delatnosti da obezbedi sredstva za viši kvalitet u oblasti predškolskog, osnovnog i srednjeg obrazovanja.

Sredstva iz stava 1. ovog člana koriste se za poboljšanje uslova obrazovanja i vaspitanja u pogledu prostora, opreme i nastavnih sredstava, za ostvarivanje programa koji nisu delatnost ustanove, za ishranu i pomoć deci i učenicima.

## XI KAZNENE ODREDBE

### Član 161

Novčanom kaznom od 30.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj ustanova ako:

1) počne sa radom, organizuje izdvojeno odeljenje, obavlja proširenu delatnost, izvrši statusne promene i promene naziva i sedišta ustanove, suprotno čl. 30. do 34. ovog zakona;

2) ne propiše način i postupak za zaštitu i bezbednost dece, odnosno učenika (član 42);

3) ne preduzima ili neblagovremeno preduzima, odnosno ne preduzima odgovarajuće mere u slučajevima povreda zabrana iz čl. 44. do 46. ovog zakona i težih povreda radnih obaveza zaposlenih;

4) dozvoli stranačko organizovanje ili delovanje u ustanovi i korišćenje prostora ustanove u te svrhe suprotno članu 46. ovog zakona;

5) ne donese razvojni plan i godišnji plan rada u roku propisanom ovim zakonom ili ih ne primenjuje (čl. 49. i 89);

6) ne donese blagovremeno, odnosno ne ostvaruje program obrazovanja i vaspitanja ili ne preduzima mere za ostvarivanje principa, ciljeva i standarda postignuća (čl. 71, 76, 78, 80. i 81);

7) ne donese ili ne ostvaruje individualni obrazovni plan (član 77);

8) ne upiše dete u predškolsku ustanovu, odnosno osnovnu školu radi pohađanja pripremnog predškolskog programa (član 97);

9) ne upiše dete koje ima prebivalište na području škole (član 98);

10) sprovodi ogled bez odobrenja ministra ili vrši statusne promene za vreme ogleda, suprotno članu 101. ovog zakona;

11) primi u radni odnos zaposlenog koji ne ispunjava uslove iz čl. 120. do 123. ovog zakona ili na način i po postupku, suprotno čl. 130. do 132. ovog zakona;

12) ne dostavi Ministarstvu sve podatke u vezi sa licencom nastavnika, vaspitača i stručnog saradnika iz čl. 127. i 128. ovog zakona;

13) zaključi ugovor o izvođenju nastave suprotno članu 135. ovog zakona;

14) ne udalji sa rada zaposlenog zbog učinjene teže povrede radne obaveze (član 140);

15) ne postupi po rešenju prosvetnog inspektora (član 148. stav 1. tač. 2) i 3)).

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara za prekršaj iz stava 1. ovog člana kazniće se i direktor, odnosno odgovorno lice ustanove.

### Član 162

Novčanom kaznom od 5.000 do 25.000 dinara kazniće se za prekršaj roditelj, odnosno staratelj ako namerno ili bez opravdanog razloga ne upiše dete u predškolsku ustanovu radi pohađanja pripremnog predškolskog programa ili ako dete neopravdano izostaje iz predškolske ustanove (član 97. stav 4).

### **Član 163**

Novčanom kaznom od 5.000 do 25.000 dinara kazniće se za prekršaj roditelj, odnosno staratelj ako namerno ili bez opravdanog razloga ne upiše dete u osnovnu školu ili ako dete bez opravdanih razloga ne pohađa nastavu u osnovnoj školi (član 98. stav 1. i član 112. stav 2. tačka 1).

### **Član 164**

Novčanom kaznom od 30.000 do 50.000 hiljada dinara kazniće se roditelj, odnosno staratelj deteta ili učenika koji učini povredu zabrane iz člana 45. stav 8. ovog zakona.

Za prekršaj iz stava 1. ovog člana, kada ga učini maloletni učenik, kazniće se njegov roditelj, odnosno staratelj, kaznom iz stava 1. ovog člana, u skladu sa zakonom kojim se uređuju prekršaji.

### **Član 165**

Novčanom kaznom od 30.000 do 500.000 dinara kazniće se za prekršaj zavod ako ne pripremi odgovarajući materijal i dostavi ga ministru u određenom roku (član 24. stav 1).

Novčanom kaznom od 5.000 do 50.000 dinara kazniće se za prekršaj iz stava 1. ovog člana i direktor zavoda, kao odgovorno lice.

## **XII POVERAVANJE POSLOVA DRŽAVNE UPRAVE AUTONOMNOJ POKRAJINI**

### **Član 166**

Poslovi utvrđeni članom 29. st. 5. do 8, članom 31. stav 2, članom 32. stav 4, članom 33. stav 6, članom 34. stav 3, članom 35. stav 2. i st. 4. do 8, članom 36. stav 2, članom 54. stav 7, članom 55. st. 5. i 6, članom 56. stav 1, članom 59. (poslovi polaganja ispita za direktora), članom 60. st. 6, 7, 10. i 11, članom 61. stav 2, članom 62. stav 2, članom 63. st. 6. do 8, članom 68. (poslovi polaganja ispita za sekretara), članom 79. stav 4, članom 88. st. 5. i 6, članom 90. st. 2. i 3, članom 91. stav 5, članom 111, članom 123. (poslovi polaganja ispita za licencu), članom 146. st. 4. i 5. i članom 149. ovog zakona, poveravaju se autonomnoj pokrajini.

Sredstva za finansiranje ustanova na teritoriji autonomne pokrajine, obezbeđuju se u skladu sa zakonom.

Poslovi zavoda iz člana 19. stav 1. tač. 2) i 5), člana 20. stav 1. tač. 12) i 13), člana 21. stav 1. tač. 2), 3) i 4), člana 22. ovog zakona, koji se odnose na obrazovno-vaspitni rad koji se izvodi na jezicima nacionalnih manjina, poveravaju se Pedagoškom zavodu Vojvodine.

Organi autonomne pokrajine saraduju sa organima Republike Srbije i organima jedinice lokalne samouprave u obavljanju poslova iz stava 1. ovog člana.

Ministarstvo ima prema autonomnoj pokrajini, u pogledu poverenih poslova državne uprave iz stava 1. ovog člana, prava i dužnosti propisane zakonom kojim se uređuje državna uprava.

## **XIII PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE**

## **Član 167**

Članovi Nacionalnog prosvetnog saveta koje je Narodna skupština izabrala do stupanja na snagu ovog zakona, obavljajuće dužnost do isteka mandata.

## **Član 168**

Vlada će, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, imenovati članove Saveta za stručno obrazovanje i obrazovanje odraslih.

## **Član 169**

Vlada, odnosno organ autonomne pokrajine će, u roku od godinu dana od dana stupanja na snagu ovog zakona, utvrditi mrežu srednjih škola.

Vlada će, u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona, utvrditi kriterijume za donošenje mreže predškolskih ustanova i osnovnih škola.

Jedinica lokalne samouprave će, u roku od godinu dana od dana utvrđivanja kriterijuma iz stava 2. ovog člana, utvrditi mrežu predškolskih ustanova i osnovnih škola na svom području.

## **Član 170**

Podzakonski akti doneti do stupanja na snagu ovog zakona primenjuju se ako nisu u suprotnosti sa ovim zakonom, do donošenja propisa na osnovu ovog zakona.

## **Član 171**

Ministar će doneti podzakonske akte u roku od dve godine od dana stupanja na snagu ovog zakona, osim:

- 1) programa završnog ispita u osnovnom obrazovanju i vaspitanju, koji će doneti do kraja školske 2009/2010. godine;
- 2) akta iz člana 136. stav 4. ovog zakona, koji će doneti do početka školske 2010/2011. godine;
- 3) programa završnih ispita u stručnoj školi, koje će doneti do kraja školske 2012/2013. godine;
- 4) programa opšte, stručne i umetničke mature, koje će doneti do kraja školske 2013/2014. godine.

Ministar će rešenjem utvrditi broj zaposlenih u opštinskoj, odnosno gradskoj upravi za obavljanje poslova prosvetnog inspektora, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog zakona. Rešenje se objavljuje u "Službenom glasniku Republike Srbije".

Opštinska, odnosno gradska uprava će u roku od 60 dana od dana objavljivanja rešenja iz stava 1. ovog člana usaglasiti broj prosvetnih inspektora sa brojem utvrđenim tim rešenjem.

## **Član 172**

Ustanova je dužna da u roku od šest meseci od dana stupanja na snagu ovog zakona usaglasi statut, organizaciju i način rada sa ovim zakonom.

Ustanovi koja je podnela zahtev za verifikaciju pre stupanja na snagu ovog zakona, utvrdiće se ispunjenost uslova po propisima koji su važili do dana stupanja na snagu ovog zakona.

Ustanova će podneti zahtev za verifikaciju, od donošenja akta iz člana 30. stav 4. ovog zakona, i to:

- 1) srednja škola, u roku od godinu dana;
- 2) predškolska ustanova, u roku od dve godine;
- 3) osnovna škola, u roku od tri godine.

### **Član 173**

Zavodi će usaglasiti organizaciju i rad sa ovim zakonom, u roku od tri meseca od dana stupanja na snagu ovog zakona.

### **Član 174**

Direktor ustanove, izabran do dana stupanja na snagu ovog zakona, dužan je da, u roku od dve godine od dana donošenja podzakonskog akta iz člana 59. stav 17. ovog zakona, položi ispit za direktora.

Direktoru iz stava 1. ovog člana prestaje dužnost ako ne položi ispit u roku iz stava 1. ovog člana.

### **Član 175**

Prava iz člana 91. stav 1. tačka 3) ovog zakona, ostvaruje vanredan učenik koji se prvi put upiše u srednju školu, počev od prvog narednog konkursa za upis.

### **Član 176**

Škola koja ostvaruje program osnovnog obrazovanja odraslih po prilagođenom programu može da upiše lica između 10 i 15 godina života radi završavanja započetog osnovnog obrazovanja, zaključno sa školskom 2012/2013. godinom.

### **Član 177**

Odredbe člana 99. ovog zakona primenjivaće se na upis učenika u srednju školu počev od školske 2011/2012. godine.

### **Član 178**

Ogledi čije je sprovođenje započelo pre stupanja na snagu ovog zakona, vrednovaće se na način propisan članom 101. ovog zakona.

### **Član 179**

Odredbe člana 8. stav 4. i člana 121. stav 9. ovog zakona, primenjivaće se od školske 2012/2013. godine.

### **Član 180**

Odredbe člana 155. ovog zakona primenjivaće se postupno počev od školske 2011/2012. godine.

Na sve ustanove primenjivaće se odredbe člana 155. ovog zakona od školske 2014/2015. godine.

Bliže uslove i merila za utvrđivanje cene usluga u osnovnom i srednjem obrazovanju i vaspitanju za period od stupanja na snagu ovog zakona zaključno sa školskom 2013/2014. godinom, propisuje ministar.

### **Član 181**

Republički inspektor, koji ispunjava uslove iz člana 152. stav 1. ovog zakona može da obavlja poslove prosvetnog savetnika ako položi ispit za prosvetnog savetnika.

### **Član 182**

Zvanje pedagoškog savetnika i višeg pedagoškog savetnika koje je stekao nastavnik, vaspitač i stručni saradnik do 4. februara 1990. godine, na osnovu Zakona o stalnom stručnom usavršavanju nastavnog i vaspitnog osoblja ("Službeni glasnik SRS", br. 47/78 - prečišćeni tekst, 16/79 i 43/84) izjednačava se zvanjem pedagoškog savetnika, odnosno višeg pedagoškog savetnika, iz člana 129. stav 2. ovog zakona.

### **Član 183**

Lice koje je položilo stručni ispit u oblasti obrazovanja, a 25. juna 2003. godine nije bilo u radnom odnosu u ustanovi, smatra se da ima licencu.

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik koji je 25. juna 2003. godine bio u radnom odnosu u ustanovi, a imao je prekid radnog odnosa posle ovog datuma, i položio stručni ispit u oblasti obrazovanja do 25. juna 2005. godine, smatra se da ima licencu.

Pripravnik - volonter koji se godinu dana osposobljavao za samostalan obrazovno-vaspitni rad u ustanovi i koji je položio stručni ispit u oblasti obrazovanja do 25. juna 2005. godine, smatra se da ima licencu.

Nastavniku, vaspitaču i stručnom saradniku koji je pre zasnivanja radnog odnosa u ustanovi u Republici Srbiji položio stručni ispit u oblasti obrazovanja po propisima Republike Crne Gore, položeni stručni ispit priznaje se kao licenca ako je taj ispit položen do 16. juna 2006. godine.

Stručnom saradniku - bibliotekaru koji nema položen stručni ispit u oblasti obrazovanja, a ima položen ispit u oblasti bibliotekarstva, na ispitu za licencu priznaje se odgovarajući deo položenog ispita.

Nastavnik, vaspitač i stručni saradnik koji je prvi put zasnovao radni odnos u ustanovi posle 25. juna 2003. godine i koji je položio stručni ispit u oblasti obrazovanja do 25. juna 2005. godine, smatra se da nema licencu.

Pripravnik - volonter koji je angažovan u ustanovi posle 25. juna 2003. godine i koji je položio stručni ispit u oblasti obrazovanja do 25. juna 2005. godine, smatra se da nema licencu.

### **Član 184**

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaju da važe odredbe:

1) čl. 2. i 21. stav 3, čl. 43, 46, 52, 54, 63, 65, 66, 88, član 92. stav 3, član 96. st. 2. i 5. i član 105. stav 2. Zakona o osnovnoj školi ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 53/93 - dr. zakon, 67/93 - dr. zakon, 48/94 - dr. zakon, 66/94 - dr. zakon, 22/02, 62/03 - dr. zakon, 64/03 - dr. zakon i 101/05 - dr. zakon);

2) čl. 2. i 26. stav 3, član 48. st. 8. i 10, čl. 62. do 66. Zakona o srednjoj školi ("Službeni glasnik RS", br. 50/92, 53/93 - dr. zakon, 67/93 - dr. zakon, 48/94 - dr. zakon, 24/96, 23/02, 25/02 - ispravka, 62/03 - dr. zakon, 64/03 - dr. zakon i 101/05 - dr. zakon).

Odredbe čl. 83. i 84. i člana 85. st. 1. i 2, osim u delu koji propisuje da se rešenjem određuje vrsta škole koju će dete upisati, st. 3. do 5. i stav 9, čl. 86. do 88. Zakona o osnovnoj školi i člana 24. stav 5. Zakona o srednjoj školi, primenjivaće se do donošenja propisa iz člana 77. stav 12. i člana 98. stav 19. ovog zakona. Odredbe člana 85. stav 2 - deo kojim se propisuje da se rešenjem određuje vrsta škole koju će dete upisati i st. 6. do 8. Zakona o osnovnoj školi prestaju da se primenjuju zaključno sa 21. decembrom 2009. godine.

Danom stupanja na snagu ovog zakona prestaje da važi Zakon o osnovama sistema obrazovanja i vaspitanja ("Službeni glasnik RS", br. 62/03, 64/03 - ispravka, 58/04, 62/04 - ispravka, 79/05 - dr. zakon i 101/05 - dr. zakon).

## **Član 185**

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srbije".